

RP 197/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av elmarknadslagen och lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att elmarknadslagen och lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal ändras.

Det huvudsakliga syftet med propositionen är att genomföra de åtgärder som arbets- och näringsministeriets arbetsgrupp för smarta nät publicerade i sin slutrapport. Med hjälp av åtgärderna kan ett smart elsystem främja kundernas möjligheter att aktivt delta på elmarknaden och främja leveranssäkerheten. Sådana åtgärder är den föreslagna samfaktureringen, samordning av distributionsnätsavgifternas strukturer och marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukarna.

Ett annat syfte med propositionen är att trygga konsumentens ställning på elmarknaden genom att begränsa tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal som ingåtts genom distansförsäljning samt att sätta i kraft en bestämmelse i elmarknadsdirektivet där det föreskrivs om avgifter för uppsägning av elförsäljningsavtal med fast pris som är i kraft viss tid.

Ett mål är att förtydliga den gällande regleringen i fråga om de bestämmelser i elmarknadslagen som hänför sig till definitionen av anslutningsledning och nätinnehavarens anslutningsskyldighet. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om ersättning som betalas för el från förnybara energikällor som tillförs nätet i direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor ska sättas i kraft.

Förslagen hänför sig delvis till genomförandet av målen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering att öka flexibiliteten på detaljmarknaden för el samt att samordna en flexibel produktion och konsumtion och förbättra systemintegrationen genom flexibilitets- och lagringslösningar.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. De bestämmelser som gäller samfakturerering och marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare föreslås dock träda i kraft först den 1 september 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.1.1 Förslag av arbetsgruppen för smarta nät.....	5
1.1.2 Övriga förslag	6
1.2 Beredning.....	8
1.2.1 Nationell bakgrundsberedning.....	8
1.2.2 Beredningen av EU-rättsakterna.....	9
1.2.3 Beredningen av regeringspropositionen	10
2 Nuläge och bedömning av nuläget	10
2.1 Fakturering av slutförbrukare på detaljmarknaden för el	10
2.2 Tjänster för centraliserat informationsutbyte.....	12
2.3.1 Krav på prissättningen av nättjänster.....	12
2.3.2 Distributionsavgifternas struktur	13
2.3.3 Energimyndighetens uppgifter vid fastställandet av tariffer och deras beräkningsmetoder.....	14
2.4 Styrning av belastning	15
2.5 Ikraftträdande av ett elförsäljningsavtal	16
2.6 Tidsbegränsade elförsäljningsavtal.....	16
2.7 Definition av anslutningsledning.....	18
2.8 Ersättning för el producerad från förnybara energikällor som tillförs nätet.....	18
2.9 Anslutningsskyldighet	19
2.10 Behandling av kundklagomål	21
3 Målsättning	21
3.1 Målen för regeringens proposition.....	21
3.2 Samfakturering	22
3.3 Samordning av distributionsavgifternas strukturer och främjande av effektbaserad prissättning för eldistribution.....	22
3.4 Marknadsbaserad styrning av belastningen	22
3.5 Begränsning av tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal.....	23
3.6 Avgifter som tas ut för uppsägning av ett tidsbegränsat elförsäljnings- eller aggregeringsavtal	23
3.7 Definition av anslutningsledning.....	23
3.8 Anslutningsskyldighet	23
4 Förslagen och deras konsekvenser	24
4.1 De viktigaste förslagen	24
4.1.1 Samfakturering	24
4.1.2 Samordning av distributionsavgifternas strukturer och främjande av effektbaserad prissättning för eldistribution.....	25
4.1.3 Marknadsbaserad styrning av belastningen	25
4.1.4 Begränsning av tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal.....	26
4.1.5 Avgifter som tas ut för uppsägning av ett tidsbegränsat elförsäljnings- eller aggregeringsavtal	26

4.1.6	Precisering av definitionen av anslutningsledning	26
4.1.7	Ersättning för el producerad från förnybara energikällor som tillförs nätet	26
4.1.8	Anslutningsskyldighet	27
4.1.9	Behandling av kundklagomål	27
4.2	De huvudsakliga konsekvenserna	28
4.2.1	Bakgrundsutredningar till konsekvensbedömningen	28
4.2.2	Hushållens ställning	28
4.2.3	Konsekvenser för företagen	33
4.2.4	Konsekvenser för konkurrensen	40
4.2.5	Miljökonsekvenser	41
4.2.6	Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna	42
4.2.7	Konsekvenser för myndigheterna	42
4.2.8	Samhälleliga konsekvenser	42
5	Alternativa handlingsvägar	44
5.1	Handlingsalternativen och deras konsekvenser	44
5.1.1	Samfakturering	44
5.1.2	Samordning av distributionsavgifternas strukturer	46
5.1.3	Marknadsbaserad styrning av belastningen	46
5.1.4	Begränsning av tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal	47
5.1.5	Reglering av uppsägningsavgiften för tidsbegränsade avtal	47
5.1.6	Definition av anslutningsledning	47
5.1.7	Ersättning för el från förnybara energikällor som tillförs nätet	48
5.1.8	Anslutningsskyldighet	48
5.2	Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	48
5.2.1	Samfakturering	48
5.2.2	Samordning av distributionsavgifternas strukturer och effekttariffer	50
5.2.3	Marknadsbaserad styrning av belastningen	52
5.2.4	Ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal	53
5.2.5	Reglering av uppsägningsavgiften för tidsbegränsade elförsäljningsavtal	54
5.2.6	Anslutningsskyldighet	54
6	Remissvar	54
7	Specialmotivering	56
7.1	Elmarknadslagen	56
7.2	Lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal	77
8	Bestämmelser på lägre nivå än lag	79
9	Ikraftträdande	80
10	Verkställighet och uppföljning	80
11	Förhållande till andra propositioner	81
11.1	Samband med andra propositioner	81
11.2	Förhållande till budgetpropositionen	81
12	Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	81
12.1	Näringsfrihet	81
12.2	Egendomsskydd	82
12.2.1	Begränsningar i användning av egendom	82
12.2.2	Begränsningar i avtalsfriheten	83
12.3	Delegering av regleringsmakt	85

12.4 Bedömning av lagstiftningsordningen.....	86
LAGFÖRSLAG.....	88
1. Lag om ändring av elmarknadslagen.....	88
2. Lag om ändring av lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal	97
BILAGA.....	100
PARALLELLTEXTER.....	100
1. Lag om ändring av elmarknadslagen.....	100
2. Lag om ändring av lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal	119

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

1.1.1 Förslag av arbetsgruppen för smarta nät

Arbets- och näringsministeriet tillsatte i september 2016 en arbetsgrupp för att utveckla elmarknaden och stödja genomförandet av elmarknadsdirektivet. Arbetsgruppen som benämndes arbetsgruppen för smarta nät hade till uppgift att utreda och presentera konkreta åtgärder med vilka de intelligenta nätverken kan tjäna kundernas möjligheter att aktivt delta på elmarknaden och främja upprätthållandet av leveranssäkerheten. I början av sin mandatperiod utformade arbetsgruppen för smarta nät en gemensam vision där kunden placerades i fokus för framtidens smarta elsystem. För att genomföra visionen tog arbetsgruppen fram ett antal åtgärdsförslag, som finns sammanställda i den slutrapport som publicerades den 24 oktober 2018¹. Under mandatperioden hörde arbetsgruppen sammanlagt 59 experter och lät göra 15 utredningar till stöd för sitt arbete.

Vissa av arbetsgruppens förslag genomfördes i samband med de lagändringar som Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (nedan *elmarknadsdirektivet*) förutsatte. Däremot har arbetsgruppens förslag om kundens möjlighet att få endast en elfaktura för försäljningen och distributionen av el samt om distributionsnätens samordning av distributionsnätsavgifternas struktur och slopandet av distributionsnätsinnehavarnas belastningsstyrning ännu inte genomförts.

Samfakturering behandlades redan 2010 när de nordiska energiregulatorernas samarbetsorgan NordREG lämnade sin rekommendation om en gemensam nordisk detaljmarknadsmodell.² I fråga om samfaktureringen betonade NordREG den centrala roll distributionsnätinnehavaren har för att möjliggöra modellen med en enda faktura samt behovet av en konsekvensbedömning av obligatorisk och frivillig samfakturering. NordREG föreslog också en undersökning av huruvida samfakturering förutsätter samordnade strukturer för distributionsnätens distributionsavgifter.

Arbetsgruppen för smarta nät föreslog ett införande av frivillig samfakturering i Finland som låter kunden välja mellan en eller två fakturor för den levererade elen. Om kunderna så vill bör de ha möjlighet att få en kombinerad elenergi- och eldistributionsfaktura av elförsäljaren. Distributionsnätbolagen är skyldiga att delta i samfaktureringen och garantera elförsäljarna jämlika och icke-diskriminerande möjligheter att tillhandahålla sina kunder samfakturering. Tillhandahållandet av samfakturering ska vara frivilligt för försäljaren.

I fråga om belastningsstyrningen ansåg arbetsgruppen för smarta nät att förbrukningsflexibilitet bör vara konkurrensutsatt affärsverksamhet och föreslog att en belastningsstyrningsfunktion bör inkluderas i smarta mätare för de kunder som har betydande belastning att styra. Dessutom ansåg arbetsgruppen att distributionsnätbolagens roll är att skapa en teknisk plattform och tjänstetillhandahållarna att ge de egentliga styrkommandona via det gränssnitt som nätbolagen skapar. I statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (767/2021, nedan

¹ Ett flexibelt och kundcentrerat elsystem. Slutrapport av arbetsgruppen för smarta nät. Arbets- och näringsministeriets publikationer 33/2018, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-346-7>.

² NordREG, Report 7/2010, Implementation Plan for a Common Nordic Retail Market.

mätförordningen) finns bestämmelser om egenskaperna hos nästa generations smarta mätare. Enligt förordningen ska nästa generations smarta mätare ha ett relä för styrning av belastning som gör det möjligt för mätapparaturen att ta emot och verkställa eller förmedla vidare sådana kommandon för styrning av belastning som sänds via ett kommunikationsnät. Det egentliga styrgränssnittet definieras i ett senare arbete.

I fråga om distributionsnätets samordning av distributionsnätsavgifternas strukturer rekommenderade arbetsgruppen för smarta nät att kunderna bör få större möjlighet att påverka sin eldistributionsavgift genom att grundavgiften ersätts med en sådan effektkomponent med vars hjälp kunden har bättre möjligheter att påverka sin distributionsfaktura. Distributionsavgifternas prissättningsstruktur bör enligt arbetsgruppens mening till vissa delar samordnas i hela Finland. I dag ansvarar nätbolagen självständigt för prissättningen, och det kan finnas skillnader i priserna mellan nätbolagen.

De utredningar som beställdes till stöd för arbetet är tillgängliga på den finskspråkiga projektsidan för arbetsgruppen för smarta nät på adressen tem.fi/alyverkot.

Beredningen av de förslag som arbetsgruppen för smarta nät lämnade fortsatte i samarbete mellan de olika intressentgrupperna vid ett tvåårigt forum för smarta nät som Energimyndigheten tillsatte i september 2019. Utifrån de diskussioner som fördes vid forumet för smarta nät utarbetade Energimyndigheten sitt förslag till utveckling av lagstiftningen för arbets- och näringsministeriet. Forumets och dess underarbetsgruppers beredningsmaterial och förslag finns utlagda på <https://energiavirasto.fi/alyverkkoforum>.

Den 13 juli 2021 lämnade Energimyndigheten en promemoria över diskussionerna vid forumet till arbets- och näringsministeriet innehållande rekommendationer för samfakturering av avgifterna för försäljning och distribution av el. Rekommendationerna var sammanlagt 19 stycken och de gällde avtalsarrangemang mellan kunden, detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavarna, de faktureringsuppgifter och faktureringscheman som ska lämnas, Energimyndighetens roll i samfaktureringen, olika problemsituationer och behov av fortsatt utredning av lagstiftningen.

Arbetsgruppen för samordning av tariffer vid forumet för smarta nät lämnade sin slutrapport om en samordnad struktur för prissättningen av distributionsavgifter den 25 juni 2021. Arbetsgruppen ansåg att en effektagift skulle öka nätets kostnadsmotsvarighet och rikta kostnaderna till kunden i enlighet med upphovsprincipen. Arbetsgruppen rekommenderade att effektagiften, som grundar sig på användningen av distributionsnätets kapacitet, ska bestämmas på månatlig nivå och att grunden för hur den bestäms ska vara densamma för samtliga månader. Även samordningen av energiavgiftens tidsfördelning fick brett understöd.

1.1.2 Övriga förslag

Den 4 juni 2021 väckte konsumentombudsmannen ett initiativ hos arbets- och näringsministeriet för utveckling av elmarknadslagstiftningen (KKV/688/03.01/2021). I initiativet föreslog konsumentombudsmannen att förskottsfakturering förbjuds vid detaljförsäljning av el och att tiden innan ett nytt försäljningsavtal träder i kraft begränsas till tre månader. Konsumentombudsmannens förslag tillmötesgicks delvis genom den ändring av elmarknadslagen som trädde i kraft den 1 juni 2023 och som begränsade tillämpningen av förskottsfaktureringen så att den endast får användas för hantering av kundspecifika kreditrisker (lag om ändring av elmarknadslagen 497/2023).

Regeringens proposition hänför sig också till Europeiska kommissionens motiverade yttrande, som Finland mottog den 19 april 2023, genom vilket kommissionen fortsätter sitt tidigare påbörjade överträdelseförfarande mot Finland gällande genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (nedan *RED II-direktivet*). Kommissionen anser i sitt motiverade yttrande att Finland inte har vidtagit alla behövliga åtgärder för att införliva RED II-direktivet och inte heller underrättat kommissionen om sådana åtgärder. Det motiverade yttrandet gällde bland annat direktivets artikel 21.2 d enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att egenanvändare av förnybar energi, enskilt eller genom aggregatorer, har rätt att få ersättning, i förekommande fall genom stödssystem, för egenproducerad förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället. På grund av det motiverade yttrandet behöver den nationella lagstiftningen ändras så att den nämnda bestämmelsen i direktivet intas i den.

Genom RED II-direktivet upprättas en gemensam ram inom EU för främjande av energi från förnybara energikällor. I direktivet sätts ett bindande mål för unionen i fråga om den totala andelen energi från förnybara energikällor av den totala energianvändningen i unionen 2030. Direktivet innehåller också bestämmelser om ekonomiskt stöd till el från förnybara energikällor, om egenanvändning av sådan el och om användning av energi från förnybara energikällor inom värme- och kylsektorn och transportsektorn, om regionalt samarbete mellan medlemsstater och mellan medlemsstater och tredjeländer, om ursprungsgarantier, om administrativa förfaranden och om information och utbildning. I direktivet fastställs dessutom hållbarhetskriterier och kriterier för minskning av växthusgasutsläppen för biodrivmedel, flytande biobränslen och biomassabränslen. Innehållet i direktivet beskrivs i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om biodrivmedel och flytande biobränslen (RP 70/2020 rd s. 6–8).

Genom propositionen kompletteras även det nationella genomförandet av elmarknadsdirektivet. Enligt artikel 10.9 i direktivet ska slutkunderna ha rätt till en god standard både i fråga om tillhandahållandet av tjänster och behandlingen av klagomål från leverantörernas sida. Leverantörerna ska dessutom hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt. I samband med det överträdelseförfarande gällande genomförandet av elmarknadsdirektivet som kommissionen inledde 2021 bad kommissionen Finland om en precisering av det nationella genomförandet av bestämmelsen om en enkel, rättvis och snabb hantering av klagomål. Det anses att den nationella lagstiftningen behöver förtydligas genom att den nämnda bestämmelsen i direktivet inkluderas i den.

Dessutom möjliggör artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet att medlemsstaterna får tillåta att leverantörer eller marknadsaktörer som deltar i aggregering tar ut uppsägningsavgifter för kunder om dessa kunder frivilligt säger upp elleveransavtal med fast löptid och fast pris före förfallodagen, förutsatt att dessa avgifter är en del av det avtal som ingåtts med kunden. Dessutom innehåller bestämmelsen en definition på tillåten uppsägningsavgift. Finland valde att inte införa denna bestämmelse nationellt när elmarknadsdirektivet genomfördes. Det anses dock vara motiverat att inkludera bestämmelsen nationellt med anledning av de utmaningar som framkom i fråga om tidsbestämda elförsäljningsavtal i samband med energikrisen.

Direktivets syfte är en anpassning av de nuvarande bestämmelserna om elhandel i riktning mot decentraliserad produktion av el från förnybara energikällor och marknader med utfasade fossila bränslen samt att organisera elmarknaderna på ett mer flexibelt sätt och att till fullo integrera alla producenter av förnybar energi, nya energitjänsteleverantörer, energilagring och flexibel efterfrågan i dem. Med direktivet vill man ge konsumenterna bättre möjligheter till nya former för deltagande på elmarknaden och samtidigt stärka skyddet för konsumenternas rättigheter.

Innehållet i direktivet beskrivs i regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av elmarknadslagen och till lagar som har samband med den (RP 318/2022 rd s. 12–22).

Propositionen anknyter dessutom delvis till genomförandet av EU:s så kallade reviderade elmarknadsmodell. Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711 ändrades i juni 2024 bland annat elmarknadsdirektivet och förordningen (EU) 2019/943 (nedan *elhandelsförordningen*). Ändringen av bestämmelserna om elmarknadsmodellen syftar till att göra EU:s elmarknad mer hållbar och stabil, skydda konsumenter och företag mot plötsliga prisfluktuationer, förbättra konsumentskyddet samt uppmuntra investeringar i förnybara energikällor. Revideringen av elmarknadsmodellen inkluderar bland annat bestämmelser om distributionsnätsinnehavarnas skyldighet att regelbundet offentliggöra uppgifter om tillgänglig kapacitet och statusen gällande begäran om anslutning till nätet. De nationella bestämmelser som ändringarna i direktivet och förordningarna kräver kommer huvudsakligen att ingå i en separat proposition som regeringen lämnar senare.

I bilaga XIV till direktiv 2023/1791 (nedan *energieffektivitetsdirektivet*) föreskrivs att överföringsnätsinnehavare och distributionsnätsinnehavare ska tillhandahålla nya producenter av el producerad från högeffektiv kraftvärme som vill ansluta sig till systemet heltäckande och nödvändig information, däribland en rimlig indikativ tidtabell för den föreslagna nätanlutningen. Hela processen för anslutning till nätet bör inte ta längre än 24 månader med beaktande av vad som praktiskt är möjligt och icke-diskriminerande. Denna förutsättning har genomförts nationellt genom en ändring av elmarknadslagen med lag 1430/2014. För att undvika oklarheter i tolkningen av tillämpningsområdet för 24-månadersgränsen för processen för anslutning till nätet anses det dock att den nationella lagstiftningen behöver preciseras.

Förslagen stöder för sin del även genomförandet av regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering, i och med att regeringsprogrammet innehåller mål för att öka flexibiliteten på detaljmarknaden för el. Enligt regeringsprogrammet (7.1) ska man göra det lättare att erbjuda konsumenterna tillräckligt enkla sätt att spara pengar genom automatik som tidsmässigt styr konsumtionen. Dessutom konstateras det i regeringsprogrammet att elnätsinnehavarna åläggs att låta installera möjlighet till fjärrstyrning i eluppvärmda fastigheter och att erbjuda konsumenterna och de aktörer som konsumenterna befullmäktigat för flexibilitetssparande att använda fjärrstyrningen.

Också riksdagens ekonomiutskott konstaterar i sitt betänkande EkUB 6/2024 rd ett behov av att utnyttja enskilda konsumenters förmåga att vara flexibla i sin elförbrukning som ett sätt att effektivt utnyttja systemets förbrukningsflexibilitet och sålunda möjliggöra en övergång till ett koldioxidfritt energisystem samt att beakta den ökade andelen väderberoende produktion.

1.2 Beredning

1.2.1 Nationell bakgrundsberedning

På uppdrag av arbets- och näringsministeriet och i enlighet med riktlinjerna från forumet för smarta nät utredde AFRY Management Consulting Oy olika alternativ till säkerhetsarrangemang vid frivillig samfakturering av avgifter för försäljning och överföring av

el. I utredningen som gavs till arbets- och näringsministeriet i juli 2022³ granskades säkerhetsarrangemang i andra länder och inom andra sektorer, modeller för hantering av säkerhetsarrangemangen, kostnaderna för säkerhetsarrangemangen samt säkerhetsarrangemangens konsekvenser för olika aktörer.

Arbets- och näringsministeriet gav den 11 september 2023 systemansvariga stamnätsinnehavaren Fingrid Oyj i uppdrag att definiera ett belastningsstyrningsgränssnitt som möjliggör styrning via smarta mätare. Uppdraget grundade sig på ett förslag av arbetsgruppen för smarta nät enligt vilket en funktion för belastningsstyrning ska ingå i nästa generations smarta mätare för de kunder som har betydande belastning. Arbetsgruppen för smarta nät ansåg att man på det här sättet skulle få en stor del av de kunder som för närvarande har nattströmsstyrning, som till exempel kunder med eluppvärmning, med i flexibilitetsstyrningen på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt. Arbets- och näringsministeriet bad Fingrid Oyj att definiera det tekniska genomförandet av ett belastningsstyrningsgränssnitt för att möjliggöra belastningsstyrning via smarta mätare. Fingrid Oyj tillsatte en arbetsgrupp för detta och involverade intressentgrupperna i beredningen. Arbetsgruppens slutrapport finns på www.fingrid.fi/globalassets/dokumentit/fi/sahkomarkkinat/kysyntajousto/kuormanohjausrajap_innan-maarittely---loppuraportti.pdf.

1.2.2 Beredningen av EU-rättsakterna

RED II-direktivet trädde i kraft den 24 december 2018. Medlemsstaterna skulle senast den 30 juni 2021 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som var nödvändiga för att följa RED II-direktivet (artikel 36 i RED II-direktivet). Beredningen av direktivet beskrivs i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om biodrivmedel och flytande biobränslen (RP 70/2020 rd s. 4–5).

Elmarknadsdirektivet publicerades i EU:s officiella tidning den 14 juni 2019. Medlemsstaterna skulle i huvudsakliga delar senast den 31 december 2020 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. Beredningen av direktivet beskrivs i regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av elmarknadslagen och till lagar som har samband med den (RP 318/2022 rd s. 7–9).

Den samlade regleringen om elmarknadsmodellen grundar sig på ett förslag till lagstiftning som kommissionen lämnade den 14 mars 2023, som innehöll förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2019/943 (elhandelsdirektivet) och (EU) 2019/942 (ACER-förordningen) samt direktiven (EU) 2018/2001 (RED II-direktivet) och (EU) 2019/944 (elmarknadsdirektivet) för att förbättra utformningen av unionens elmarknad (COM(2023) 148 final). Förslaget innehöll ingen konsekvensbedömning, men som bilaga till förslaget publicerades en beredningshandling (SWD(2023) 58 final).

Statsrådet lämnade en E-utredning (E 159/2022 rd) till riksdagen den 12 januari 2023. Statsrådet ansåg i sina riktlinjer för proaktiv påverkan att initiativet till en granskning av elmarknadsmodellen är värt att understödja. Riksdagens ekonomiutskott ansåg att det inte finns behov av ytterligare åtgärder i ärendet. Statsrådet överlämnade en U-skrivelse (U 3/2023 rd) till riksdagen den 27 april 2023. Statsrådet kompletterade sina ståndpunkter i en E-skrivelse och

³ Selvitys sähköön myynnin ja jakelun maksujen yhteislaskutuksen vakuusjärjestelyjen toteuttamisvaihtoehtoista. AFRY Management Consulting Oy 2022, https://tem.fi/documents/1410877/0/AFRY_TEM_Securities_Report_2022.pdf/519ab538-75d0-69fa-982e-03e09701dd/AFRY_TEM_Securities_Report_2022.pdf?t=1720697108983.

konstaterade bland annat att det förhåller sig positivt till främjandet av flexibilitetslösningar som kan användas för att stödja ett påskyndat ibrukttagande av förnybar elproduktion. Ekonomiutskottet lämnade ett utlåtande i ärendet (EkUU 1/2023 rd) där det ansåg förslaget motiverat till centrala delar.

Förslaget till en reviderad marknadsmodell behandlades i Europeiska unionens råd och dess beredningsorgan från mars 2023 till maj 2024. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén gav sitt utlåtande om förslaget den 14 juni 2023 (C/2023/293/112), och Europeiska regionkommittén den 5 juli 2023 (C/2023/253). Europeiska unionens råd och parlamentet nådde preliminärt enighet om lagstiftningsändringarna den 13 december 2023 och rådet antog regelverken den 21 maj 2024. Direktivet och förordningen publicerades i EU:s officiella tidning den 26 juni 2024. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 17 januari 2025.

1.2.3 Beredningen av regeringspropositionen

Regeringens proposition har beretts som tjänstearbete vid arbets- och näringsministeriet. Utöver det som nämns ovan har diskussioner förts med Energimyndigheten, justitieministeriet och Konkurrens- och konsumentverket.

Utkastet till regeringsproposition var på remiss 17.7–28.8.2024.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga webbtjänsten under adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt> med identifieringskoden TEM087:00/2019.

Regeringens proposition lämnades till rådet för bedömning av lagstiftningen för bedömning. Rådet lämnade sitt yttrande om propositionen den 17 oktober 2024 och det kan läsas på <https://vnk.fi/arviointineuvosto/lausunnot>.

Med stöd av 18 § 22 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör lagstiftningen om elmarknaden till landskapets behörighet. Landskapets elmarknad regleras av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftning om elmarknaden 102/2015.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Fakturering av slutförbrukare på detaljmarknaden för el

Viktiga aktörer på detaljmarknaden för el är distributionsnätsinnehavare, detaljförsäljare och slutförbrukare. En distributionsnätsinnehavare svarar för överföring av el i sitt distributionsnät, det vill säga för eldistribution, och för mätning av elförbrukningen. En detaljförsäljare sörjer i sin tur för anskaffning av elenergi för sådana slutförbrukare som anslutit sig till distributionsnät. För att detaljförsäljaren ska kunna fakturera kunden för rätt elmängd och själv skaffa motsvarande mängd el, ska distributionsnätsinnehavaren lämna detaljförsäljaren uppgifter om kundens elförbrukning. Nätsinnehavaren ska samtidigt tillhandahålla också kunden uppgifter om förbrukningen.

Vanligtvis ingår en kund separata avtal, om elenergileveransen med elförsäljaren och om eldistributionen med distributionsnätsinnehavaren. Elförsäljaren ansvarar för leveransen av elenergi och distributionsnätsinnehavaren för ärenden i anslutning till exempelvis elavbrott, elens kvalitet och elanslutningar. För närvarande får i princip endast de kunder vilkas elförsäljare hör till samma concern som kundens distributionsnätsbolag en samfaktura över försäljningen och distributionen av el. Enligt 87 § 4 mom. i elmarknadslagen ska en

slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten ha möjlighet att ingå ett sådant avtal med detaljförsäljaren som utöver elleveransen omfattar den service som ingår i eldistributionen. Enligt 67 § 1 mom. i elmarknadslagen har en detaljförsäljare som har betydande marknadsinflytande på en distributionsnätsinnehavares ansvarsområde leveransskyldighet. Om det inte finns någon detaljförsäljare med betydande marknadsinflytande inom distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde, är den detaljförsäljare leveransskyldig som med mängden levererad el som måttstock har den största marknadsandelen på det aktuella ansvarsområdet när det gäller el som anskaffas av slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten.

Både detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren fakturerar kunden minst fyra gånger om året enligt uppmätt förbrukning. Elfakturan från detaljförsäljaren till kunden består av den fasta grundavgiften och förbrukningsavgiften som beror på elförbrukningen.

Enligt 105 b § i elmarknadslagen ska fakturor och faktureringsuppgifter till slutförbrukare vara exakta, lättbegripliga, tydliga, kortfattade och användarvänliga. Faktureringsuppgifterna ska presenteras på ett sätt som underlättar jämförelse för slutförbrukaren och slutförbrukaren ska på begäran få en tydlig och lättbegriplig utredning över vad fakturan består av. Slutförbrukaren ska få sin faktura och sina faktureringsuppgifter utan avgift och erbjudas möjlighet att få dem digitalt. Det föreskrivs närmare i elmarknadslagen om vilka uppgifter som ska framgå av fakturan. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om den information som ska ingå i de fakturerings- och jämförelseuppgifter samt andra uppgifter som ska lämnas och på vilket sätt uppgifterna ska presenteras.

Distributionsnätsinnehavarens nättjänstavgift täcker eldistributionen och underhållet av elnäten. Med fakturan tar distributionsnätsinnehavaren utöver avgiften för nättjänsten även ut den elskatt som redovisas till staten. Eldriftsobjektets placering bestämmer från vilket nätbolags nät elen distribueras till eldriftsobjektet. Man kan inte byta nätbolag, det vill säga man kan inte konkurrensutsätta priset på distributionstjänsten bland olika nätbolag.

Elförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren ansvarar för problemsituationer i fråga om faktureringen, kundreklamationer, kreditförluster och fastställande av säkerheter som tas ut av slutförbrukaren samt indrivning när de gäller egna fordringar och avtalsförhållanden.

Vissa distributionsnätsinnehavare har redan i nuläget erbjudit möjlighet till samfakturerings. I praktiken har detta skett utifrån en bolagsspecifik avtalsmall, då nätbolaget erbjuder till exempel alla elförsäljningsbolag på marknaden möjlighet till samfakturerings på samma avtalsvillkor, som en så kallad genomfakturerings. I till exempel ett distributionsnätsbolags modell förbinder sig detaljförsäljaren till att sköta kundservicen gällande faktureringen, övervaka en eventuell indrivning av avgifter från kunderna samt att betala avgiften i samfakturan till nätbolaget oberoende av om försäljningsbolaget i sin helhet har fått den fordran som motsvarar avgiften av kunden. I den här modellen har försäljningsbolaget således burit en kreditförlustrisk avseende kunderna även i fråga om nätbolagets andel av fakturan. Fördelning av kreditförlustrisken har motiverats med att försäljaren har bättre möjligheter att hantera kreditförlustrisken, eftersom nätbolagets kontakt med kunden och dennes betalningsbeteende minskar i och med samfakturerings. I modellen i fråga har nätbolaget haft rätt att kontrollera detaljförsäljarens kreditvärdighet och neka genomfakturerings om det föreligger tvivel på nätbolagets betalningsförmåga. Det har begärts säkerhet av detaljförsäljaren endast om det har ansetts vara relevant baserat på försäljningsbolagets kredituppgifter. Säkerheten har motsvarat en uppskattnings av nätbolagets fordringar under tre månader och haft formen av en bankgaranti eller kontodeposition eller enligt nätbolagets prövning en borgen av en tredje part eller som nätbolaget godkänt.

2.2 Tjänster för centraliserat informationsutbyte

Enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln, Datahub, togs i bruk i februari 2022 som ett samarbete mellan bolag och systemleverantörer som är verksamma på detaljmarknaden för el. Cirka 80 elförsäljare och 80 distributionsnätsbolag övergick till att använda datahubben. Det centraliserade systemet möjliggör ett rättvist och informationssäkert informationsutbyte i realtid mellan bolagen och gör elbolagens kundservice snabbare. Användningen av datahubben minskar också antalet fel som uppstår i marknadsprocesserna och underlättar inkluderingen av flera driftsställen i ett och samma elförsäljningsavtal.

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ansvarar för utvecklingen av datahubben och dess tjänster. Enligt 49 a § i elmarknadslagen omfattar de centraliserade informationsutbytestjänsterna för elhandeln förvaltning av detaljförsäljarnas och distributionsnätsinnehavarnas kunduppgifter och uppgifter om eldriftsställen, ordnande av det informationsutbyte som kundavtalsprocesserna för detaljhandeln och eldistributionen förutsätter, ordnande av informationsutbytet i fråga om de mätuppgifter som utgör grunden för faktureringen, ordnande av informationsutbytet vid av- och påkopplingsprocesser inom elleveranser och eldistribution, ordnande av förvaltningen av distributionsnätsinnehavarnas uppgifter om produkter och fakturarader samt av möjlighet att förvalta detaljförsäljarnas uppgifter om produkt- och elförsäljningsavtal, förmedling av detaljförsäljarnas och distributionsnätsinnehavarnas partsuppgifter, ordnande av tillträde för detaljförsäljarnas och distributionsnätsinnehavarnas kunder till deras egna uppgifter som innehas av enheten för centraliserat informationsutbyte för elhandeln, balansavräkningen för elhandeln i distributionsnät och ordnande av informationsutbytet i samband med balansavräkningen, samt bevarande av de uppgifter som gäller de ovan nämnda tjänsterna.

Enligt 75 a § i elmarknadslagen ska detaljförsäljare och distributionsnätsinnehavare som bedriver elnätsverksamhet i distributionsnätet anlita centraliserade informationsutbytestjänster för elhandeln och se till att deras datasystem och system för informationsöverföring är kompatibla med de datasystem som används av enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Detaljförsäljare och distributionsnätsinnehavare ska sörja för att de uppgifter som dessa ansvarar för och lämnar till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln är felfria samt för att de felaktiga uppgifter som de lämnat korrigeras utan dröjsmål. Datahubben är planerad att vara kompatibel med förslaget om samfakturering.

2.3 Nättjänstavgifter

2.3.1 Krav på prissättningen av nättjänster

Enligt artikel 18 i elhandelsförordningen ska de avgifter som tas ut av nätoperatörerna för tillträde till näten avspegla kostnaderna, vara transparenta, beakta behovet av nätsäkerhet och nätflexibilitet och spegla de faktiska kostnaderna, i den mån dessa kostnader motsvaras av effektiva och strukturellt jämförbara nätoperatörers kostnader, samt tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Avgifterna ska inte inbegripa icke-relaterade kostnader för andra icke-relaterade politiska mål. Den metod som används för att fastställa nätavgifterna ska på ett neutralt sätt stödja generell systemeffektivitet på lång sikt genom prissignaler till kunderna och producenterna.

Enligt artikel 59.7 i elmarknadsdirektivet ska dessa tariffer eller metoder utformas så att de möjliggör nödvändiga investeringar i näten så att man med investeringarna i fråga kan säkra nätens funktion. Enligt artiklarna 31 och 40 i direktivet ska distributionsnätsinnehavarna och överföringsnätsinnehavarna ansvara för säkerställande av att nätet på lång sikt kan uppfylla

rimliga krav på distribution av el samt på affärsmässiga villkor driva, underhålla och utveckla säker, tillförlitlig och effektiv eldistribution inom sitt område, med vederbörlig hänsyn till miljön och energieffektiviteten.

Enligt 24 § i elmarknadslagen ska försäljningspriserna och försäljningsvillkoren för nättjänsterna samt grunderna för hur de bestäms vara objektiva och icke-diskriminerande för alla nätanvändare. Skäligheten i prissättningen ska bedömas som en helhet, varvid både kostnadsmotsvarigheten för priserna på nätverksamheten och en skälig avkastning på affärsverksamheten kan säkerställas. Grundprincipen är att prissättningen ska motsvara kostnaderna för verksamheten. Prissättningens kostnadsmotsvarighet bedöms således utifrån respektive nätinnehavares kostnader. Prissättningen av nättjänsterna ska trygga en sådan skälig intern finansiering och soliditet som behövs för att nätinnehavaren ska kunna fullgöra sina uppgifter. Inkomsterna får följaktligen täcka skäliga kostnader för underhållet, driften och byggandet av nätet samt ge en avkastning som kan anses som skälig på det placerade kapitalet.

Enligt motiveringen i regeringens proposition med förslag till elmarknadslag (RP 20/2013 rd) kan distributionsavgifterna för användningen av nättjänster variera för kunder av olika storlek eller olika typ. Prissättningen ska dock vara densamma inom en och samma kundgrupp. Distributionsavgiften för kunder med lika stor säkring ska följa samma prissättning. Syftet med regleringen är att garantera kostnadsmotsvarighet mellan nätinnehavarens olika tariffer. Vid prissättningen bör också de kostnader och de fördelar som anslutningen av ett kraftverk till nätet medför beaktas.

En prissättning per anslutningspunkt i enlighet med 21 a § i elmarknadslagen berättigar den nätanlutna kunden att använda hela landets elnät och handla med alla nätanslutna. Bestämmelsen förutsätter att nätinnehavarna samarbetar för att skapa en hierarkisk prissättningspraxis som till sina principer är enhetlig och förenar de olika nätleden.

2.3.2 Distributionsavgifternas struktur

Nätbolagens prissättning av distributionstjänsten för småkunder baserar sig huvudsakligen på en energibaserad rörlig del (cent/kWh) och en fast månatlig grundavgift (€/mån.). För distributionsavgifterna används olika tidsfördelningar, till exempel dag/natt-fördelning bunden till klockslag eller en fördelning bunden till årstid. Dessutom kan grundavgiften vara graderad enligt huvudsäkringens storlek. Eftersom nätbolagens kostnader till stor del utgörs av kostnader för fasta investeringar och bundet kapital, vilka inte är beroende av mängden överförd energi, har grundavgiftens andel av distributionsavgifterna ökat och samtidigt har den energibaserade avgiftens andel sjunkit. Ur nätbolagets synvinkel ökar en ökning av grundavgiften och minskning av energikomponenten avgifternas kostnadsmotsvarighet, men samtidigt minskar den slutförbrukarens möjlighet att påverka sin faktura för överföringen. Grundavgiftens stora andel minskar även avgifternas styrande effekt på slutanvändarens förbrukning.

Nätbolagen kan fritt fastställa grunderna för hur distributionstjänsten prissätts, varför det redan nu är möjligt att införa en effektbaserad prissättning i fråga om distributionsavgifterna. De flesta nätbolag har en effektkomponent i sin överföringsprissättning för kunder som använder mycket el. Vissa distributionsnätbolag har infört en effektbaserad priskomponent även för små kunder.

Enligt 54 § i elmarknadslagen ska distributionsnätinnehavaren erbjuda sina distributionsnätanvändare olika eldistributionstjänster som motsvarar deras behov. Den allmänt använda tidsfördelningen har motiverats med att det för olika användargrupper, som industri, tjänster, jordbruk och konsumenter, då erbjuds sådana serviceprodukter i

distributionsnätet som motsvarar deras behov. Också inom användargrupperna kan man särskilja olika grupper, som till exempel kunder med eluppvärmning.

Tidsfördelningen i fråga om eldistributionstjänsterna grundar sig på kapitel 7 i mätförordningen, där det föreskrivs att en distributionsnätinnehavare ska erbjuda kunderna inom sitt ansvarsområde mättjänster enligt den allmänna tidsfördelningen. Tidsfördelningen kan vara riksomfattande eller lokal, det vill säga fastställas av nätinnehavaren själv. I till exempel den riksomfattande mättjänsten för tvåtidsöverföring som grundar sig på natt- och dagenergi avses med dagenergi den energi som förbrukas alla veckodagar mellan klockan 7 och 22 och energi som förbrukas annan tid är nattenergi. Distributionsnätinnehavaren kan utöver mättjänster med allmän tidsfördelning också erbjuda kunderna inom sitt ansvarsområde mättjänster som grundar sig på lokal tidsfördelning och som till sin struktur avviker från mättjänsterna enligt den allmänna tidsfördelningen. Tidsfördelningen i fråga om eldistributionstjänster kan således variera mellan olika nätinnehavare.

Olika strukturer för distributionsavgifterna kan påverka erbjudandet av flexibilitetstjänster och utvecklingen av dem. Den som erbjuder flexibilitetstjänster ska ta hänsyn till kundens totalnytta i sin tjänst, det vill säga ta hänsyn till både elenergens pris och kostnaderna för eldistributionen. I och med att tillhandahållare av flexibilitetstjänster verkar på hela den riksomfattande marknaden förutsätter distributionsnätinnehavarnas olika strukturer för prissättningen av distributionstjänster att flexibilitetstjänsterna ska optimeras på både kund- och distributionsnätbolagsnivå.

2.3.3 Energimyndighetens uppgifter vid fastställandet av tariffer och deras beräkningsmetoder

Syftet med elmarknadsdirektivets bestämmelser om tillsynsmyndigheterna är att samordna befogenheterna för de nationella tillsynsmyndigheterna i elbranschen och stärka deras oberoende. För att den inre marknaden för el ska fungera korrekt behöver tillsynsmyndigheterna enligt skäl 80 i direktivet kunna fatta beslut i alla relevanta tillsynsfrågor, och de behöver också vara fullständigt oberoende av övriga offentliga eller privata intressen. Direktivet ålägger medlemsstaterna att garantera tillsynsmyndighetens oberoende och säkerställa att den utövar sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. För att bevara tillsynsmyndigheternas oberoende ställning ska medlemsstaterna särskilt säkerställa att tillsynsmyndigheten kan fatta självständiga beslut oberoende av något politiskt organ. Bestämmelser i syfte att garantera Energimyndighetens oberoende har i enlighet med kraven i direktivet verkställts genom lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013, nedan *tillsynslagen*) och lagen om Energimyndigheten (870/2013).

En av de viktigaste uppgifterna som ålagts tillsynsmyndigheten med stöd av elmarknadsdirektivet är att fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier, överförings- eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem, eller båda. Enligt skäl 81 i elmarknadsdirektivet bör tillsynsmyndigheterna kunna fastställa eller godkänna tariffer eller beräkningsmetoder för tariffer på grundval av ett förslag från de systemansvariga för överförings- eller distributionssystemet eller på grundval av ett förslag som dessa systemansvariga och nätanvändare kommit överens om. Enligt skäl 82 bör tillsynsmyndigheterna fastställa eller godkänna enskilda nättariffer för överförings- och distributionsnät eller fastställa en metod, eller båda delarna. Enligt artikel 57.4 b ii ska tillsynsmyndigheternas oberoende ställning i samtliga fall bevaras vid fastställandet av nättarifferna. Enligt artikel 57.4 i elmarknadsdirektivet ska medlemsstaterna garantera tillsynsmyndighetens oberoende och säkerställa att den utövar sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. För detta ska medlemsstaterna säkerställa att tillsynsmyndigheten är juridiskt åtskild från och funktionellt oberoende av andra offentliga och privata enheter.

Dessutom ska medlemsstaterna säkerställa att myndigheten agerar oberoende av marknadsintressen och inte söker eller tar emot direkta anvisningar från någon regering eller någon annan offentlig eller privat enhet. Det kravet inkräktar inte på ett i förekommande fall nära samarbete med andra berörda nationella myndigheter eller på de allmänna politiska riktlinjer som regeringen utfärdar och som inte avser tillsynsskyldigheter eller tillsynsbefogenheter enligt artikel 59.

Unionens domstol har meddelat flera avgöranden om nationella tillsynsmyndigheters oberoende vid fastställande av tariffer och deras beräkningsmetoder (bl.a. målen C-274/08 *kommissionen mot Sverige*, C-474/08 *kommissionen mot Belgien*, C-771/18 *kommissionen mot Ungern*, C-718/18 *kommissionen mot Tyskland*). De befogenheter tillsynsmyndigheterna ges i elmarknadsdirektiven förhindrar fastställandet av detaljerade beräkningsmetoder för nättjänstavgifterna nationellt i lag eller förordning. Vad gäller begreppet ”oberoende” har unionens domstol slagit fast att detta begrepp, när det gäller offentliga organ, normalt betecknar en status som säkerställer att det berörda organet kan agera helt fritt utan instruktioner eller påtryckningar från de organ i förhållande till vilka oberoendet ska säkerställas (se målen C-718/18 *kommissionen mot Tyskland*, C-378/19 *Prezident Slovenskej republiky*). Kommissionen övervakar tillämpningen av reglerna för den inre marknaden för el och har inlett överträdelseförfaranden om den nationella tillsynsmyndigheten inte har den oberoende behörighet som direktivet förutsätter att i förväg fastställa överförings- eller distributionstariffer eller beräkningsmetoder för dem, eller om en medlemsstat inte har säkerställt rätten till ett effektivt rättsmedel mot den nationella tillsynsmyndighetens beslut om fastställande av avgifter för tillträde till näten (se målen C-474/08 *kommissionen mot Belgien*, C-274/08 *kommissionen mot Sverige*, C-767/19 *kommissionen mot Belgien*, C-771/18 *kommissionen mot Ungern*, C-718/18 *kommissionen mot Tyskland*). Unionens domstol ansåg i målet C-718/18, *kommissionen mot Tyskland*, som handlade om att Tyskland genom förordning hade föreskrivit om detaljer i beräkningsmetoderna, att det är nödvändigt att de nationella tillsynsmyndigheterna är fullständigt oberoende i förhållande till ekonomiska och offentliga aktörer, oavsett om det rör sig om förvaltningsorgan eller politiska organ, och i det sistnämnda fallet innehavare av den verkställande makten eller lagstiftningsmakten, så att de beslut som fattas av de nationella tillsynsmyndigheterna verkligen är opartiska och icke-diskriminerande, genom att utesluta möjligheten att gynna företag och ekonomiska intressen som är knutna till regeringen, till majoriteten eller i vilket fall som helst den politiska makten. Den strikta åtskillnaden i förhållande till den politiska makten gör det dessutom möjligt för de nationella tillsynsmyndigheterna att inlemma sina åtgärder i ett långsiktigt perspektiv, vilket är nödvändigt för att uppnå målen i direktiven (C-718/18 *kommissionen mot Tyskland*).

2.4 Styrning av belastning

Distributionsnätbolagen i Finland har långa traditioner av att styra småkonsumenternas elförbrukning. Genom olika pris (dag/natt-tariff) för dag- och nattöverföring i distributionsnäten har man försökt jämna ut variationerna i belastningen mellan dag och natt. En avsevärd del av konsumentkundernas elförbrukning som lämpar sig för flexibilitet är av historiska skäl fortfarande bunden till distributionsnätbolagens klockslagsbundna belastningsstyrning. Allmänt kallas detta att styra med nattel. Vissa bolag har även säsongsbaserad elstyrning bunden till kalendern. Tidsstyrning är en på förhand angiven, regelbundet återkommande profil som gäller tills vidare och utifrån vilken distributionsbolaget styr den belastning hos slutförbrukarna som omfattas av styrningen.

Enligt 4 kap. 8 § i mätförordningen ska enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln organisera balansavräkningen för elhandeln i distributionsnäten och det informationsutbyte som sammanhänger med den för de öppna kraftleveranserna och för den el

som överförs mellan mätområdena. I 6 kap. 6 § i förordningen föreskrivs dessutom att ny fjärrmättningsapparat ska ha ett relä för styrning av belastningen som gör det möjligt för mätapparaturen att ta emot och verkställa eller förmedla vidare sådana kommandon för styrning av belastningen som sänds via ett kommunikationsnät. Något relä för styrning av belastningen behöver dock inte finnas i en mätapparat som installeras på ett eldriftsställe som har huvudsäkringar som är större än 6 x 63 ampere eller ett eldriftsställe som är beläget i ett höghus eller i ett motsvarande flerfamiljshus eller i en kontors-, affärs-, industri- eller lagerbyggnad. Nätinnehavarens datasystem ska möjliggöra verkställande av det kommando för styrning av belastningen som nätinnehavaren gett eller förmedlat inom sex timmar från det att styrkommandot gavs.

2.5 Ikraftträdande av ett elförsäljningsavtal

Det finns inga bestämmelser om när ett elförsäljningsavtal ska träda i kraft i lag. I synnerhet vid distansförsäljning av försäljningsavtal har det förekommit att man ingår ett nytt avtal som lämnas att vänta på att kundens tidsbegränsade gällande avtal ska gå ut. Enligt 6 kap. 14 § 1 mom. i konsumentskyddslagen har konsumenten rätt att frånträda ett avtal senast 14 dagar efter det att avtalets ingicks, varefter det är bindande. Avtalet kan ingås långt innan det tidigare tidsbegränsade avtalet går ut, varvid både marknadsläget och slutförbrukarens omständigheter och uppfattning om vad som är ett lämpligt avtal har kunnat förändras avsevärt innan det nya avtalet träder i kraft.

Om ett elnätavtal eller elförsäljningsavtal inte har ingåtts skriftligen, ska distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren enligt 88 § i elmarknadslagen sända slutförbrukaren uppgifter om det avtal som har ingåtts och om de priser och övriga villkor som ska tillämpas på det (bekräftelse). Bekräftelsen ska sändas utan dröjsmål och senast två veckor från den tidpunkt då avtalet ingicks. Om avtalet har ingåtts med en konsument vid hemförsäljning eller distansförsäljning enligt 6 kap. i konsumentskyddslagen, ska bekräftelsen uppfylla de krav på bekräftelse som anges i 13 § i det kapitlet och ges till konsumenten inom rimlig tid från det distansförsäljningsavtalet ingicks och senast vid den tidpunkt då varorna avlämnas eller innan tjänsterna börjar utföras.

Dessutom föreskrivs det i 87 § 3 mom. i elmarknadslagen att om en näringsidkare erbjuder konsumenten ett elförsäljningsavtal per telefon och konsumenten då meddelar sin önskan att ingå avtal med näringsidkaren, ska de krav som anges i 6 kap. 12 a § i konsumentskyddslagen iakttas vid ingåendet av avtal, om inte något annat följer av 3 mom. i den paragrafen. Enligt 6 kap. 12 § i konsumentskyddslagen ska vid distansförsäljning den information som ska ges konsumenten innan avtalet ingås och som avses i 9 § samt ångerblanketten och ångeranvisningen lämnas till eller göras tillgänglig för konsumenten klart och begripligt på ett sätt som är lämpligt för de medel för distanskommunikation som används. Om informationen eller blanketten och anvisningen tillhandahålls i varaktig form, ska de vara lätta att läsa.

2.6 Tidsbegränsade elförsäljningsavtal

Tidsbegränsade avtal är den form av elförsäljningsavtal som är populärast bland hushållen i Finland. Enligt Energimyndighetens statistik var 45 procent av hushållens elavtal i slutet av 2023 ingångna på viss tid, medan avtal ingångna tills vidare uppgick till 24 procent och börselavtalen till 31 procent. Trots att antalet tidsbegränsade avtal har sjunkit jämfört med att de 2022 utgjorde 50 procent av hushållens elförsäljningsavtal, utgör de fortfarande en betydande del av avtalsstocken.

I 89 § i elmarknadslagen finns bestämmelser om elförsäljningsavtalets varaktighet. Enligt 2 mom. i paragrafen upphör ett avtal som är i kraft viss tid när tiden går ut. Dessutom innehåller 92 § 3 mom. i elmarknadslagen en bestämmelse om att om ett elförsäljningsavtal som är i kraft viss tid har ingåtts med en konsument för en längre tid än två år, får konsumenten efter två år säga upp avtalet på samma sätt som ett avtal som är i kraft tills vidare.

Begreppet avtal för viss tid definieras inte i elmarknadslagen. Av regeringens proposition RP 20/2013 rd, som utmynnade i att elmarknadslagen stiftades, framgår det av specialmotiveringen till 93 § om ändring av avtalsvillkoren att man också i ett avtal för viss tid kan komma överens om ett automatiskt verkande beräkningssätt, utgående från vilket det pris som ska betalas med vissa intervaller granskas med stöd av ett eller flera referensvärden som avtalsparterna inte kan påverka. Ett dylikt avtalsvillkor kan till exempel vara utformat på ett sådant sätt att energipriset för varje månad utgör medelvärdet av vissa elbörsnoteringar under föregående månad, utökad med någon marginal. Enligt elmarknadslagen kan ett avtal för viss tid vara även ett sådant som inte alls innehåller någon andel till fast pris.

Enligt artikel 12.2 i elmarknadsdirektivet ska det säkerställas att åtminstone hushållskunder och små företag inte debiteras några avgifter i samband med byte av leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering. Direktivet gör det möjligt för medlemsstaterna att tillåta avvikelser från huvudregeln när en kund frivilligt säger upp ett elförsäljningsavtal med fast löptid och fast pris före förfallodagen. Då kan leverantörer eller marknadsaktörer som deltar i aggregering enligt artikel 12.3 ta ut uppsägningsavgifter för kunder som säger upp avtalet, förutsatt att dessa avgifter är en del av ett avtal som kunden frivilligt har ingått och att kunden tydligt informeras om dem innan avtalet ingås. Sådana avgifter ska vara proportionella och får inte överstiga de direkta ekonomiska förluster som uppsägningen av avtalet föranleder detaljförsäljaren eller aggregatorn, inbegripet kostnaderna för eventuella kombinerade investeringar eller tjänster som redan tillhandahållits kunden som en del av avtalet. Bevisbördan för de direkta ekonomiska förlusterna ska åvila den leverantör eller marknadsaktör som deltar i aggregering, och tillåtligheten i uppsägningsavgifterna ska övervakas av tillsynsmyndigheten eller en annan behörig nationell myndighet.

Enligt punkt 10.2 i de elförsäljningsvillkor som Finsk Energiindustri rf rekommenderar (EFV 2014) upphör ett säljavtal för viss tid då den avtalade tiden gått ut eller på grund av hävning, om ej annat föranleds av 10.2.1–10.2.5. En konsument får säga upp ett elleveransavtal som har ingåtts för viss tid för över två år utanför leveransskyldigheten med två veckors uppsägningstid, när det har varit i kraft i två års tid. Vardera avtalsparten får dock alltid med två veckors uppsägningstid säga upp ett säljavtal för viss tid utanför leveransskyldigheten, när förbrukningsplatsen byts ut till exempel på grund av att användaren flyttar, om inte annat har avtalats. En konsument får säga upp ett säljavtal för viss tid också om konsumentens behov av elanvändning har förändrats väsentligt på grund av att konsumenten insjuknat allvarligt eller en nära anhörig dött eller av därmed jämförbara vägande skäl och om säljavtalets fortgång skulle vara oskälig för konsumenten. Enligt 10.3 i elmarknadsvillkoren gäller att om ett säljavtal för viss tid upphör före den utsatta tiden av en orsak som beror på användaren i andra än de i 10.2.1–10.2.5 nämnda fallen, har säljaren rätt att av användaren ta ut ett skäligt avtalsvite, om avtalsparterna särskilt har avtalat om detta och om dess belopp i ett individuellt säljavtal. De allmänna avtalsvillkoren tillämpas på minutförsäljning av elenergi till elanvändare som är anslutna till distributionsnätet som en del av elförsäljningsavtalet mellan elanvändaren och elförsäljaren angående elförsäljning. Enligt 6 § 24 punkten i lagen om ändring av lagen om tillsyn över el- och naturgasmärknaden (499/2023) ska Energimyndigheten övervaka tillåtligheten i uppsägningsavgifter för elleverans- och aggregeringsavtal.

Frågor om uppsägning av tidsbegränsade elförsäljningsavtal och avtalsviten blev aktuella i samband med energikrisen, när ett avsevärt antal konsumenter i slutet av 2022 ingick tidsbegränsade avtal till ett högt pris. Praxis gällande avgifterna för uppsägning av elförsäljningsavtal har i Finland varierat efter bolag, och det har tillämpats bland annat avgifter till ett visst eurobelopp eller avgifter som täcker hela den uppskattade förbrukningen under den återstående avtalstiden.

Konsumenttvistenämnden ansåg i sitt avgörande D/998/39/2023 att ett avtalsvillkor om uppsägning av avtalet i förtid ur konsumentens perspektiv är fullständigt meningslöst och strider mot det berikandeförbud som ska följas i skadeståndsrätten, när konsumenten vid uppsägning enligt villkoret ska betala den uppskattade elförbrukningen inklusive grundavgiften för den återstående avtalstiden och elförsäljaren har rätt att debitera konsumenten för el som inte distribueras till kunden tillsammans med grundavgiften. Nämnden ansåg att avtalsvillkoret var orimligt och att villkoret med stöd av 4 kap. 2 § 3 mom. i konsumentskyddslagen ska lämnas obeaktat i fråga om avtalsvitets belopp. I sitt avgörande tog konsumenttvistenämnden inte ställning till vilket avtalsvite för uppsägning skulle vara skäligt för de fall som ligger under de jämkningströsklar som nämns i avgörandet, men ansåg att avtalsvitet kan vara desto större, ju mindre prisskillnaden till det jämförelsepris som nämns i avgörandet blir.

Konsumentombudsmannen vädjade i sitt meddelande av den 20 september 2023 till elbranschen om att företagen skulle ge sina kunder en möjlighet att säga upp ett visstidsavtal som ingåtts under exceptionella omständigheter mot ett skäligt avtalsvite. Konsumentombudsmannen ansågs inte ha verktyg som skulle ha möjliggjort en snabb, rättvis och heltäckande lösning för att hjälpa konsumenter i svårigheter. Konsumentombudsmannen ansåg att ärendet måste behandlas från fall till fall med hänsyn till både konsumentens personliga omständigheter och elbolagens verksamhetsätt och avtalsvillkor. Enligt konsumentombudsmannen kan det sannolikt inte hittas allmänna riktlinjer för detta som skulle lämpa sig för jämkningen av alla avtal. Konsumentombudsmannen såg det som ett möjligt avgörandealternativ att konsumenten kan säga upp ett visstidsavtal genom att betala ett skäligt avtalsvite, och hänvisade till möjligheten att framöver föreskriva om detta i elmarknadslagen.

2.7 Definition av anslutningsledning

Genom de ändringar som gjordes i elmarknadslagen med lag 497/2023 eftersträvade man att öka flexibiliteten i elsystemet. I det sammanhanget kompletterades definitionen av anslutningsledning i 3 § 5 punkten i elmarknadslagen med ett tillägg om energilagringssystem. Energimyndigheten har tolkat bestämmelsen så att energilagringssystem som byggs i anslutning till kraftverk inte kan anslutas till nättjänstans elnät med samma anslutningsledning genom vilken en eller flera kraftverk ansluts till elnätet, utan att driften av abonnentens elapparatur ska anses som tillståndspliktig elnätverksamhet. Energimyndighetens tolkning har till stor del satt stopp för investeringar i byggandet av energilagringssystem i anslutning till vindparker och solkraftverk.

Produktionskapaciteten i fråga om och den producerade elmängden förnybar, variabel vind- och solex har ökat kraftigt i Finlands elsystem under de senaste åren. Den variabla elproduktionen bedöms öka kraftigt även i fortsättningen. En minskning av värmekraften och en kraftig ökning av den variabla elproduktionen leder till minskad tröghet i elsystemet och förutsätter också en ökad flexibilitet i elsystemet. Den här ändringen kan kompenseras med energilagringssystem som byggs till vind- och solkraftverkens anslutningar. Till följd av Energimyndighetens tillämpningspraxis förutsätter inledandet av sådana investeringar i energilagringssystem dock en precisering av bestämmelserna i elmarknadslagen om anslutning av energilagringssystem.

2.8 Ersättning för el producerad från förnybara energikällor som tillförs nätet

Enligt artikel 21.2 i RED II-direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi, enskilt eller genom aggregatorer, har rätt att få ersättning, i förekommande fall genom stödsystem, för egenproducerad förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället.

Finland har en fungerande detaljmarknad för el som produceras av egenanvändare som använder förnybara energikällor. Marknaden säkerställer att konsumenter som använder förnybara energikällor ersätts för den förnybara energi de själva producerar och som matas in i nätet. I Finland finns det cirka 100 000 avtal som gäller el som producerats från förnybara energikällor av egenanvändare, och 58 detaljförsäljare som köper sådan el (Fingrid Datahub Oy, 29.1.2024). Inköpspriset är oftast timpriset på elbörsens daglighandel i det finska prisområdet med avdrag för detaljförsäljarens täckningsbidrag på 0,2–0,6 cent/kilowatt (moms 0 %) (Energimyndigheten 29.1.2024). Det här kan anses uppfylla kravet på ersättning till marknadsvillkor.

Kommissionen anser i sitt motiverade yttrande gällande RED II-direktivet att Finland inte har vidtagit alla behövliga åtgärder för att införliva RED II-direktivet, och inte heller underrättat kommissionen om sådana åtgärder. Trots att det i Finland genom den gällande finska lagstiftningen finns en fungerande marknad för el producerad från förnybara energikällor av egenanvändare gällde det motiverade yttrandet bland annat artikel 21.2 d i direktivet. Till följd av det motiverade yttrandet behöver den nationella lagstiftningen ändras genom att man i den inkluderar bestämmelser med vilka den nämnda bestämmelsen i direktivet införlivas i den nationella lagstiftningen.

2.9 Anslutningsskyldighet

I 19 § i elmarknadslagen föreskrivs det om skyldigheten att utveckla nätet och enligt den ska nätinnehavaren för att garantera sina nätanvändare tillgång på el av tillräckligt god kvalitet upprätthålla, driva och utveckla sitt elnät och förbindelserna till andra nät bland annat i enlighet med nätanvändarnas rimliga behov. I 19 § 2 mom. preciseras utvecklingsskyldighetens innehåll genom att förutsätta bland annat att elnätet ska planeras och byggas samt upprätthållas så att driftsställen, kraftverk och ellager som uppfyller kraven kan anslutas till elnätet. Enligt 20 § i elmarknadslagen ska nätinnehavaren på begäran och mot skälig ersättning till sitt elnät ansluta de eldriftsställen, kraftverk och energilagringssystem inom sitt verksamhetsområde som uppfyller de tekniska kraven. Enligt 3 mom. i samma paragraf ska anslutningen till elnätet ske inom 24 månader från det att anslutningsavtalet ingåtts, om det är möjligt för nätinnehavaren att inom den tiden göra sådana investeringar i elnätet som anslutningen kräver på ett sätt som är skäligt ur nätinnehavarens synvinkel och icke diskriminerande ur nätanvändarnas synvinkel. Bestämmelsen om 24 månader har EU-rättslig bakgrund, och numera föreskrivs det om den i bilaga XIV till energieffektivitetsdirektivet 2023/1791.

Kravet på skälig anslutningstid kan härledas ur den gällande elmarknadslagens 19 och 20 §. Så som det kan härledas ur specialmotiveringen i regeringens proposition (RP 182/2014 rd) är avsikten att tillämpa 24 månaders regeln som en allmän maximitidsfrist så att anslutningen ska göras senast inom 24 månader, men att det under vissa förutsättningar är möjligt att avvika från den. Det mål som framgår av motiveringen att anslutningen i huvudsak ska ske senast inom 24 månader, tillsammans med den helhet som utgörs av 19 och 20 § i elmarknadslagen, innehåller även ett krav på att nätinnehavaren även ska ansluta anslutningen till nätet även snabbare än den målsatta tidsfristen på 24 månader, om det kan anses skäligt. I princip kan anslutningen med

hänsyn till skälighetssynpunkterna också ske fortare, varför regeln om 24 månader tillämpas endast sällan. Energimyndigheten har ansett det motiverat att tillämpa den 24 månaders riktgivande maximitidsfristen närmast vid begäran om anslutning till högspänningsnät där det inte förutsätts betydande nätbyggnadsåtgärder. Det föreslås att förhållandet mellan kravet på en skälighetsanslutningstid och regeln om 24 månader utreds för att undvika oklarheter vid tolkningen.

Enligt 20 § 3 mom. i elmarknadslagen ska nätinnehavaren på begäran från den som ska anslutas ge denne en omfattande och tillräckligt detaljerad uppskattning av anslutningskostnaderna och en bedömning av när anslutningen kan levereras. Den här skyldigheten är av engångsnatur, den aktiveras endast på begäran av den som ska anslutas och det har inte föreskrivits om någon tidsgräns för svaret. I den gällande lagstiftningen har distributionsnätinnehavare inte ålagts någon skyldighet att offentliggöra uppgifter om den tillgängliga nätkapaciteten för nya begäranden om anslutning. Nätinnehavarna har vissa skyldigheter som avser offentliggöranden med vilka det i sig ges information som är väsentlig och nödvändig med tanke på begäran om anslutning, men skyldigheterna avser inte nätinnehavarens tillgängliga kapacitet för nya anslutningsbegäranden.

Enligt artikel 31.2 i elmarknadsdirektivet får distributionsnätinnehavaren i alla händelser inte diskriminera mellan nätanvändare eller nätanvändargrupper, inte heller i fråga om sammanslutningar för förnybar energi och nationella medborgarenergigemenskap, i synnerhet inte till förmån för sina anknutna företag. Diskrimineringsförbudet i 18 § i den gällande elmarknadslagen har ett allmänt tillämpningsområde och kan därför anses täcka direktivets förutsättningar till denna del.

Elmarknadsdirektivet ändras genom direktiv (EU) 2024/1711, som reviderar elmarknadens struktur så att marknadspriserna i större utsträckning baseras på en förnybar, billig produktionsform och att energipriset är mer stabilt. Direktivet baseras på den befintliga marknadsmodellen, men strävan är att optimera den så att marknaden ska fungera bättre när andelen förnybar energi ökar. Utöver detta skapas det med direktivet en buffert mellan kortsiktiga marknader och konsumentprisen genom att man minskar fluktuationerna i elpriserna beroende på varierande väderförhållanden, vilket sker genom att skapa förutsättningar för ibruktagande av system som ökar flexibiliteten, samtidigt som integrationen av till produktionskostnaderna låga, förnybara energikällor i elsystemet utökas i syfte att minska de tidsperioder när energipriserna baseras på dyrare fossila produktionsformer. Genom denna proposition genomförs den nationella reglering som gäller Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711 om anslutning till elnätet. Med hänsyn till den mycket korta tidsfrist som anges i direktivet för införlivandet av regleringen i den nationella lagstiftningen och eftersom de föreslagna ändringarna som gäller anslutning är enkla är det motiverat att genomföra ändringarna i den nationella regleringen med det snaraste som en delhelhet. Till övriga delar kommer de ändringar som behövs i den nationella regleringen att göras i samband med en separat regeringsproposition.

I elmarknadsdirektivet förutsätts att distributionsnätinnehavarna ska förse nätanvändarna med den information de behöver för effektiv tillgång till och användning av nätet. Distributionsnätinnehavarna ska offentliggöra information om sin tillgängliga kapacitet för nya anslutningar samt grunderna för hur den beräknas med tre månaders mellanrum. Det har ställts upp vissa kvalitetskriterier som gäller offentliggörandet av informationen. Dessutom ska distributionsnätinnehavare ge nätanvändarna tydlig och transparent information om anslutningsbegärandenas status med tre månaders mellanrum. Beträffande offentliggörandet av den tillgängliga kapaciteten och anslutningsbegärandenas status får medlemsstaterna besluta att skyldigheten inte tillämpas på integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som betjänar små enskilda system. Medlemsstaterna får även besluta om ett lägre

tröskelvärde än 100 000 kunder. Dessutom ska anslutningsbegäranden och tillhörigt material enligt direktivet kunna tillhandahållas distributionsnätsinnehavarna endast i digital form.

I det reviderade elmarknadsdirektivet förutsätts det även att medlemsstaterna vid behov ska tillhandahålla den nödvändiga rättsliga ramen för att underlätta anslutning av offentligt tillgängliga och privata laddningsstationer till distributionsnät som har smarta laddningsfunktioner och funktioner för tvåvägsladdning. Medlemsstaterna ska säkerställa att distributionsnätsinnehavare samarbetar på ett icke-diskriminerande sätt med alla företag som äger, utvecklar, driver eller förvaltar laddningsstationer för elfordon, också i fråga om nätanslutning. I den gällande lagstiftningen förutsätts inte att distributionsnätsinnehavarna samarbetar med företag som äger, utvecklar, driver eller förvaltar laddningsstationer för elfordon.

2.10 Behandling av kundklagomål

Enligt artikel 10.9 i elmarknadsdirektivet ska slutkunderna ha rätt till en god standard både i fråga om tillhandahållandet av tjänster och behandlingen av klagomål från leverantörernas sida. Leverantörerna ska dessutom hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt. I elmarknadslagen ges bestämmelser om kvaliteten på den service företagen erbjuder i 1 och 94–101 §. I bestämmelserna regleras principerna för tjänsterna och kvaliteten för företag i elbranschen samt dröjsmål i leveranser och tjänster, fel och avbrott i eldistributionen samt påföljder gällande dem. Dessutom föreskrivs det om ansvariga aktörer på elmarknaden. Elmarknadslagen innehåller emellertid inte några separata bestämmelser om behandling av kundklagomål.

3 Målsättning

3.1 Målen för regeringens proposition

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering gör man det lättare att erbjuda konsumenterna tillräckligt enkla sätt att spara pengar genom automatik som tidsmässigt styr konsumtionen samt ålägger elnätsinnehavarna att låta installera möjlighet till fjärrstyrning i eluppvärmda fastigheter och att erbjuda konsumenterna och de aktörer som konsumenterna befullmäktigat för flexibilitetssparande att använda fjärrstyrningen. Enligt regeringsprogrammet ser man till att det i Finland säkerställs att det finns tillräckligt med el till ett överkomligt pris också under vindfria köldperioder, och i investeringarna i elproduktion främjas en sådan balans mellan dels väderberoende produktion, dels reglerkraft och baskraft som är optimal med hänsyn till leveranssäkerheten och de totala kostnaderna för systemet. Dessutom samordnas en flexibel produktion och konsumtion och man förbättrar systemintegrationen genom flexibilitets- och lagringslösningar. Genom denna regeringsproposition genomförs ovannämnda mål i regeringsprogrammet.

Det huvudsakliga syftet med regeringspropositionen är att genomföra de konkreta åtgärder som arbets- och näringsministeriets arbetsgrupp för smarta nät publicerade i sin slutrapport i oktober 2018. Med hjälp av åtgärderna kan ett smart elsystem främja kundernas möjligheter att aktivt delta på elmarknaden och främja leveranssäkerheten. I dessa åtgärder ingår den föreslagna samfaktureringen, samordningen av distributionsnätstariffernas strukturer och den marknadsbaserade styrningen av belastningen för slutförbrukarna.

I propositionen föreslås också åtgärder för att förhindra problematisk avtals- och marknadsföringspraxis på detaljhandelsmarknaden för el som konsumenter utsätts för. Det föreslås att tidpunkten för när ett elförsäljningsavtal vid hem- och distansförsäljning ska träda i

kraft begränsas till tre månader från att avtalet ingicks. Dessutom föreslås det att artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet, som reglerar uppsägningsavgifterna för elleveransavtal med fast löptid och fast pris, ska sättas i kraft samt att genomförandet av artikel 10.9 som avser behandlingen av slutkundernas klagomål till elleverantörerna fullföljs.

De föreslagna ändringarna i definitionen av anslutningsledning och nätinnehavarens anslutningsskyldighet syftar till att precisera den gällande lagstiftningen samt att verka för anslutning till nätet inom en skälig tid.

3.2 Samfakturering

Syftet med propositionen är att möjliggöra samfakturering av avgifterna för elförsäljning och eldistribution. Kunderna ska om de så vill ha möjlighet att välja en gemensam faktura i stället för separata fakturor för el- och nättjänstavgifter. Det föreslås inte att det ska vara obligatoriskt att erbjuda en enda faktura, men detaljförsäljaren ska kunna erbjuda kunderna den typen av faktura om försäljaren så vill.

Syftet med samfaktureringen är att samla kostnaderna för både försäljningen och distributionen av el på samma faktura för att kunden lättare ska få en helhetsbild över sina elkostnader. På detta sätt blir det även lättare att lägga märke till de möjligheter marknaden erbjuder att påverka sitt eget elpris och utnyttja möjligheterna i enlighet med målen för en kundorienterad detaljmarknad.

Den detaljmarknadsmodell som ska tillämpas i Finland bör vara så förenlig som möjligt med de modeller de övriga nordiska länderna väljer. Enhetliga verksamhetsmodeller sänker tröskeln till inträde på marknaden och sänker priset på olika service- och teknologilösningar, eftersom behovet att skraddarsy lands- eller nätbolagsvis verksamhet och dito tjänster minskar. En mer enhetlig detaljmarknad skulle göra det enklare att exportera lösningar som utvecklas i Finland.

3.3 Samordning av distributionsavgifternas strukturer och främjande av effektbaserad prissättning för eldistribution

Syftet med förslaget som gäller eldistributionens prissättningsstrukturer är att samordna distributionsavgifternas struktur och främja införandet av en effektavgift. För närvarande varierar prissättningsstrukturerna för eldistribution per distributionsnät, och avgiftskomponenterna samt tids- och säsongsfördelningarna kan skilja sig mellan de olika aktörerna. Genom en samordnad struktur för distributionsutgifterna vill man även göra det lättare för kunderna att förstå distributionsavgifterna. Samtliga nätbolag beslutar fortsättningsvis självständigt om sin prissättningsnivå, och prissättningsstrukturerna möjliggör även i fortsättningen verksamhetsförutsättningar för distributionsnätbolag som verkar i olika omgivningar.

Genom att främja en effektbaserad prissättning av distributionstjänsterna vill man dessutom motivera kunderna att minska sina konsumtionstoppar, varvid man skulle kunna skjuta upp eller till och med undvika investeringar i distributionsnät. Dessutom kan effektbaserad prissättning av distributionstjänster förbättra elsystemets leveranssäkerhet och aktivera kunderna till flexibilitet i förbrukningen. Med en effektkomponent kan man eventuellt även påverka nätets dimensionering.

3.4 Marknadsbaserad styrning av belastningen

Förslaget syftar till att möjliggöra marknadsbaserad styrning av belastningen där kunden själv eller tjänstetillhandahållaren beslutar om styrningen av kundens förbrukning. Tidstyrning av elförbrukningen enligt klockslag eller kalendern håller på att bli utdaterad i och med att strukturen för elproduktionen blir mer variabel och väderberoende, varvid situationen på elmarknaden förändras snabbare än tidigare. I ett elsystem som baserar sig på variabel elproduktion är det viktigt att en allt större andel av elförbrukningen framöver kan reagera snabbt och flexibelt på situationen på elmarknaden.

Marknadsbaserad styrning av belastningen gör att kunderna på ett kostnadseffektivt sätt får tillgång till flexibel förbrukning. Distributionsnätsbolagens behov att styra hör ihop med undantagssituationer, som till exempel störningar. Framöver torde nätbolagen behöva flexibilitet till exempel för att hantera flaskhalsar i nätet, något som de kan köpa som en flexibilitetstjänst på marknaden. Distributionsnätsbolagen kan framöver styra belastningen direkt utifrån egna behov endast i särskilt angivna undantagssituationer, om slutförbrukaren har aktiverat den marknadsbaserade belastningsstyrningen.

3.5 Begränsning av tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal

Den föreslagna begränsningen av tiden för när ett nytt elförsäljningsavtal som ingåtts vid hem- eller distansförsäljning träder i kraft eftersträvar ett bättre skydd för konsumenterna. För närvarande regleras det inte när ett nytt avtal ska träda i kraft och i praktiken har avtal kunnat ingås för att under en lång tid lämnas att invänta att ett tidigare tidsbegränsat avtal går ut. Den föreslagna ändringen underlättar kundens egen hantering av avtalssituationen samt förhindrar att sådana situationer uppstår där ett nytt avtal som väntar på att träda i kraft inte längre motsvarar konsumentens behov och önskemål till följd av förändrade omständigheter eller ett nytt marknadsläge.

3.6 Avgifter som tas ut för uppsägning av ett tidsbegränsat elförsäljnings- eller aggregeringsavtal

Den föreslagna regleringen av uppsägningsavgiften för tidsbegränsade elförsäljnings- eller aggregeringsavtal till fast pris enligt artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet syftar till att definiera nivån på en rimlig uppsägningsavgift och därmed klargöra situationen på marknaden. Vid sidan av en oskälighetsbedömning från fall till fall med grund i konsumentskyddsregleringen ger bestämmelsen en konkret bedömningsgrund och ett tak för bedömningen av uppsägningsavgifter och skyddar därmed konsumenterna. Samtidigt kan den föreslagna regleringen även leda till samordnad praxis när uppsägningsavgifter fastställs och främja förutsägbarheten inom avtalspraxis.

3.7 Definition av anslutningsledning

Syftet med att precisera definitionen av anslutningsledning är att energilagringsanläggningar som placeras i anslutning till kraftverk ska kunna utnyttja kraftverkets anslutningsledning eller flera kraftverks gemensamma anslutningsledning. Då bildar abonnentens elutrustning inte ett sådant elnät som avses i elmarknadslagen och driften utgör inte tillståndspliktig elnätsverksamhet. Avsikten är att de föreslagna ändringarna ska möjliggöra att energilagringsanläggningar byggs och placeras i anslutning till kraftverk inom ramen för lagstiftningen. Syftet är att främja investeringar i energilagringsanläggningar i anslutning till vind- och solkraftverk, som i sin tur stöder elsystemets flexibilitet genom att de deltar på elmarknaden, balanserar den variabla produktionen från förnybara kraftverk vid störningar,

bidrar till att korrigera fel i vind- och solkraftsproducenternas produktionsprognoser och bidrar därigenom till att priset på den producerade elen fastställs mer exakt, och stabiliserar effekterna av ökningen av antalet kraftparksmoduler på minskningen av trögheten i elsystemet, eftersom energilagransanläggningar, precis som kraftverken, deltar i regleringen av reaktiv el och spänning i nätet.

3.8 Anslutningsskyldighet

Regeringspropositionens förslag om anslutningsskyldighet är avsedda att förtydliga bestämmelserna i elmarknadslagen om kravet på skälig anslutningstid. Dessutom sätts bestämmelserna om anslutning till nätet i direktiv (EU) 2024/1711 i kraft med de föreslagna bestämmelserna.

Målet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711 för ändringar i elmarknadsmodellen är att förkorta den tid det tar att ansluta elanslutningar till elnätet. Kortare anslutningstider påskyndar utvecklingen av elmarknaden mot mer decentraliserad och renare elproduktion och utfasning av fossila bränslen. Med produktion som blir allt mer väderberoende förutsätts att det finns beredskap för variation i produktionsmängderna.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Samfakturering

Vid samfakturering har kunderna om de så önskar möjlighet att välja en samfaktura i stället för separata el- och nättjänstfakturer. Det föreskrivs inte att det ska vara obligatoriskt att erbjuda en sammanslagen faktura, men detaljförsäljaren ska kunna erbjuda kunderna den typen av faktura om försäljaren så vill. Distributionsnätsinnehavaren är för sin del skyldig att delta i samfaktureringen. Kunden har också framöver separata avtal för elleverans och eldistribution, men om kunden så väljer verkar försäljaren som kontaktpunkt i faktureringsärenden. Kunden kan också i fortsättningen vända sig till distributionsnätsinnehavaren i frågor som inte rör faktureringen. Möjligheten att erbjuda slutförbrukare samfakturering begränsas inte till att gälla enbart konsumentkunder, utan alla slutförbrukare av el ska kunna erbjudas en sammanslagen faktura. För att minska eventuella risker för kreditförluster kommer dock stora elförbrukare att undantas från samfakturering.

En förutsättning för samfakturering är att distributionsnätbolagen ger alla elförsäljare jämlika och icke-diskriminerande möjligheter att erbjuda sina kunder en samfaktura över försäljningen och distributionen av el. Distributionsnätsinnehavarna har möjlighet att avsluta samfaktureringen av en orsak som beror på detaljförsäljaren, till exempel om detaljförsäljaren försummar sina skyldigheter. I den föreslagna modellen orsakas distributionsnätsinnehavare risk för kreditförlust om detaljförsäljaren inte redovisar distributionsavgiftens andel av fakturan till distributionsnätsinnehavaren. Distributionsnätsinnehavaren har under vissa närmare angivna förutsättningar rätt att kräva säkerhet av detaljförsäljaren för att trygga sina fordringar. Säkerheterna gäller mellan de två parterna.

Vid samfakturering fakturerar försäljaren kunden direkt för förbrukningen och distributionen av el och redovisar distributionsnätsinnehavarens andel inom den överenskomna betalningsfristen. Försäljaren skickar kunden en betalningspåminnelse och ansvarar för indrivningsåtgärder gällande obetalda samfakturer. Det informationsutbyte mellan

distributionsnätinnehavaren och detaljförsäljaren som samfaktureringen förutsätter sker i datahubben.

Närmare uppgifter om betalningstiderna och betalningsarrangemangen mellan detaljförsäljaren och distributionsnätinnehavaren, de uppgifter som ska skickas till datahubben samt ställandet av säkerhet mellan detaljförsäljaren och distributionsnätinnehavaren och beräkningsgrunderna för den samt om distributionsnätinnehavarens rätt att avsluta samfaktureringen på grund av orsaker som beror på detaljförsäljaren får utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessutom föreslås det att Energimyndigheten ska ges behörighet att meddela närmare föreskrifter om de villkor som ska tillämpas av distributionsnätinnehavaren och detaljförsäljaren vid samfakturering. Villkoren ska utarbetas i samordning med nätinnehavarna och vid utarbetandet ska detaljförsäljarna samt berörda nätanvändare och andra parter på elmarknaden höras.

4.1.2 Samordning av distributionsavgifternas strukturer och främjande av effektbaserad prissättning för eldistribution

Med lagändringen föreslås det att distributionsavgifternas allmänna strukturer ska samordnas för att främja införandet av en effektavgift. Distributionsavgiften kan bestå av en grundavgift, en energiavgift och en effektavgift. För slutförbrukare vars eldriftsställe är utrustat med huvudsäkringar på över 3 x 63 ampere kan distributionsavgiften också innehålla en reaktiv effektkomponent. Distributionsavgiftsstrukturerna motsvarar de avgiftsstrukturer som redan tillämpas och nätbolagen beslutar självständigt om användningen av avgiftskomponenterna precis som hittills.

Genom en föreskrift av Energimyndigheten kan det dessutom ges närmare bestämmelser om strukturerna för olika avgiftskomponenter, inbegripet de nationella grunderna för att bestämma effektavgiften. Syftet med samordningen av strukturerna för distributionsavgifter är att samordna dem och främja införandet av en effektavgift samt att göra det lättare att förstå distributionsavgifterna.

4.1.3 Marknadsbaserad styrning av belastningen

Det föreslås att man övergår från den belastningsstyrning av slutförbrukarna som distributionsnätinnehavarna utför till en marknadsbaserad, mer dynamisk styrning av förbrukningen. Om driftsstället uppfyller de tekniska kraven kan slutförbrukaren befullmäktiga en detaljförsäljare eller någon annan aktör på elmarknaden att ge direkta instruktioner för att styra sin belastning ansluten till elmätarens belastningsstyrningsrelä via det gränssnitt för belastningsstyrning som drivs av enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Med gränssnitt för belastningsstyrning avses en teknisk plattform som möjliggör överföring av belastningsstyrningsmeddelanden från en tillhandahållare av flexibilitetstjänster för att genomföras av distributionsnätinnehavaren.

Distributionsnätinnehavaren ska för ordnandet av marknadsbaserad styrning av belastningen ge den aktör som slutförbrukaren har befullmäktigat tillträde till styrning av slutförbrukarens fjärrmätningsskåps relä för styrning av belastningen. Distributionsnätinnehavaren ska dessutom möjliggöra anslutning av slutförbrukarens belastning och utrustning till reläet för styrning av belastningen.

I 6 kap. 6 § i mätförordningen anges ett belastningsstyrningsrelä som möjliggör marknadsbaserad styrning av belastningen som en funktion hos nästa generations smarta mätare. Nästa generations smarta mätare installeras hos kunderna när de gamla smarta mätarna närmar sig slutet av sin livslängd. Tidpunkten för när installationerna sker beror på hur gammal

mätarstocken är och hur mätarbytet schemaläggs. Största delen av installationerna kommer dock att ske inom några år och i och med EU-regleringen senast 2031. Marknadsbaserad styrning av belastningen gör det möjligt att mer flexibelt på bästa sätt utnyttja de intjäningsmöjligheter som marknaden erbjuder kunden. Slutförbrukaren kan besluta hur och vem som styr hans belastning.

Om slutförbrukaren förblir passiv och inte antar till exempel en detaljförsäljares eller aggregators anbud om marknadsbaserad styrning av förbrukningen förblir slutförbrukarens belastning kvar i den befintliga styrningen. På samma sätt bör slutförbrukarens nätinnehavare när det befullmäktigande som avses ovan går ut aktivera en tidsfördelning för belastningsstyrning i enlighet med slutförbrukarens nättjänstprodukt eller någon annan belastningsstyrning som det har avtalats med kunden om, om inte slutförbrukaren lämnar en ny fullmakt. Distributionsnätsinnehavaren har dessutom rätt att använda belastningsstyrningsreläet i störningssituationer i elnätet vid störningar under normala omständigheter, vid brist på el eller i undantagssituationer i enlighet med beredskapslagen (1552/2011).

Närmare bestämmelser om genomförandet av funktionen för styrning av belastningen och det informationsutbyte som krävs för den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

4.1.4 Begränsning av tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal

Det föreslås att elmarknadslagen ska ändras så att elleveransen enligt ett elförsäljningsavtal som ingåtts med en konsument vid hem- eller distansförsäljning i enlighet med 6 kap. i konsumentskyddslagen, som telefonförsäljning, ska inledas inom 90 dygn från att avtalet ingicks. Med bestämmelsen förhindrar man att elförsäljningsavtal som erbjuds på försäljarens initiativ ingås och lämnas vilande under en lång tid i väntan på att ett tidigare tidsbegränsat avtal löper ut. Samtidigt förhindrar bestämmelsen inte avtal som på konsumentens initiativ ingås med sikte på framtiden.

4.1.5 Avgifter som tas ut för uppsägning av ett tidsbegränsat elförsäljnings- eller aggregeringsavtal

Det föreslås en ny bestämmelse i elmarknadslagen med vilken artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet sätts i kraft. Med bestämmelsen anges bedömningskriterierna för uppsägningsavgifternas godtagbarhet i fråga om tidsbegränsade avtal med fast pris. Avgifterna ska vara proportionella och får inte överskrida de direkta ekonomiska förluster detaljförsäljare eller självständiga aggregatörer föranleds till följd av att avtalet sägs upp. Avgifterna ska vara en del av ett avtal som kunden frivilligt har ingått och kunden ska tydligt informeras om dem innan avtalet ingås. Detaljförsäljaren eller den oberoende aggregatören har bevisbördan för de direkta ekonomiska förlusterna. Energimyndigheter övervakar godtagbarheten i avtalets uppsägningsavgifter.

Den föreslagna ändringen tillämpas inte retroaktivt på befintliga avtal, eftersom den nationella regleringen enligt artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet kan gälla en uppsägningsavgift som är en del av ett avtal som kunden har ingått frivilligt, och kunden ska ha informerats tydligt om denna avgift innan avtalet ingås.

4.1.6 Precisering av definitionen av anslutningsledning

Det föreslås att elmarknadslagen preciseras när det gäller anslutning av så kallade hybridanslutningar som bildas av kraftverk och energilagransanläggningar i anslutning till dem så att det entydigt blir möjligt att ansluta ett eller flera kraftverk och en eller flera energilagransanläggningar som är anslutna till dem till elnätet med hjälp av en gemensam

anslutningsledning. Då bildar abonnentens elutrustning inte ett sådant elnät som avses i elmarknadslagen och driften utgör inte tillståndspliktig elnätsverksamhet.

4.1.7 Ersättning för el producerad från förnybara energikällor som tillförs nätet

Enligt artikel 21.2 i RED II-direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi, enskilt eller genom aggregatorer, har rätt att få ersättning, i förekommande fall genom stödsystem, för egenproducerad förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället. För att genomföra denna artikel i direktivet föreslås det att lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal kompletteras med bestämmelser som ålägger detaljförsäljare som registrerat sig för jämförelseinstrumentet att till jämförelseinstrumentet meddela även de köperbjudanden till vilka de erbjuder sig att köpa el som matats in i nätet av deras slutkund och som denne producerat med hjälp av förnybar energi.

4.1.8 Anslutningsskyldighet

I förslaget förtydligas kravet på skälig anslutningstid i enlighet med elmarknadslagen. En nätinnehavare kan bli tvungen att vidta väsentligt olika åtgärder för att stärka nätet eller för andra tekniska syften beroende på om driftsstället ansluts till stamnätet eller ett högspänningsdistributionsnät eller något annat distributionsnät. Av den anledningen föreskrivs det att en skälig anslutningstid i fråga om stamnätet och ett högspänningsdistributionsnät får överskrida 24 månader och i fråga om ett distributionsnät sex månader endast om det behövs på grund av anslutningens omfattning och tekniska utförande eller om det finns andra särskilda skäl. Skälig anslutningstid enligt förslaget kan variera och de maximitider som anges kan således inte i varje situation anses vara skäliga, utan i vissa fall kan skälig anslutningstid vara en väsentligt kortare tidsperiod.

Kravet på skälig anslutningstid granskas även framöver från och med den tidpunkt när anslutningsavtalet ingicks. För att ingåendet av anslutningsavtalet inte utan grund ska skjutas på framtiden för att kringgå kravet på skälig anslutningstid, inkluderas det i 87 § i elmarknadslagen på samma sätt ett krav på att anslutningsavtal ska ingås skriftligen samt utan obefogat dröjsmål från det att nätinnehavaren har tagit emot beställningen om anslutning och de uppgifter om abonnentens elutrustning som krävs för anslutningen. I nätinnehavarens ansvar ingår då inte sådana situationer där en bristfällig beställning beror på ett skäl som beror på abonnenten.

Värt att beakta med tanke på förtydligandet av tillämpningsområdet är att syftet med direktiv (EU) 2024/1711 är att förkorta den tid som går åt att ansluta elanslutningar till elnätet, vilket påskyndar elmarknadens utveckling mot en mer decentraliserad och renare elproduktion och utfasning från fossila bränslen, samtidigt som man tar hänsyn till behovet att snabba upp integrationen av system som jämnar ut variationerna i produktionsmängderna i nätet vid väderberoende produktion. Likaså är syftet med direktiven (EU) 2018/2001 (RED II) och (EU) 2024/2413 (RED III) att förkorta den tid som går åt till tillståndsförfarandena för förnybar energi och lagringslösningar, inbegripet den tid anslutningen tar. Bakom den föreslagna ändringen finns ett behov av att förtydliga den nationella regleringen, men samtidigt främjar den mål som angetts i EU-rätten. En tydligare koppling av den förutsatta anslutningstiden till kravet på skälig tid främjar målet att uppnå kortare anslutningstider.

I förslaget ingår även de skyldigheter som förutsätts av distributionsnätinnehavarna i det med direktiv (EU) 2024/1711 reviderade elmarknadsdirektivet att regelbundet offentliggöra uppgifter om tillgänglig kapacitet och status för en begäran om anslutning till nätet. I

elmarknadsdirektivet har det getts en möjlighet att nationellt reglera att de nämnda skyldigheterna inte ska tillämpas på sådana integrerade elföretag som betjänar färre än 100 000 anslutna kunder eller som betjänar små enskilda system. Medlemsstaterna får tillämpa ett lägre tröskelvärde än 100 000 anslutna kunder. Av de distributionsnätsinnehavare som verkar i Finland är en del integrerade elföretag medan andra inte är det, och utöver det har endast enstaka distributionsnätsinnehavare över 100 000 kunder som anslutits till nätet. Det är inte heller befogat att göra skillnad mellan distributionsnätsinnehavarna och deras kunder, beroende på om bolagen är integrerade eller inte. För en anslutande kund är uppgifter om nätets tillgängliga kapacitet och anslutningsbegärens status viktiga uppgifter oavsett nätbolag. Av denna anledning är det inte motiverat att utnyttja det nationella handlingsutrymmet i direktivet.

4.1.9 Behandling av kundklagomål

Enligt artikel 10.9 i elmarknadsdirektivet ska slutkunderna ha rätt till en god standard både i fråga om tillhandahållandet av tjänster och behandlingen av klagomål från leverantörernas sida. Leverantörerna ska dessutom hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt. Det föreslås en ny bestämmelse i elmarknadslagen som ska komplettera det nationella genomförandet av behandlingen av klagomål i artikel 10.9. Innehållet i bestämmelsen i direktivet tas in i lagen, dock så att skyldigheten utöver detaljförsäljare även gäller distributionsnätsinnehavare och aggregatorer.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Bakgrundsutredningar till konsekvensbedömningen

Bedömningen av propositionens konsekvenser baserar sig på en bakgrundsutredning i samband med den beredning som gjordes av arbetsgruppen för smarta nät, som arbets- och näringsministeriet tillsatte i september 2016⁴, en utredning gällande modeller för säkerheter vid samfakturering som man lät göra i samband med beredningen av regeringens proposition⁵, samt slutrapporten av en arbetsgrupp utsedd för att utreda det tekniska genomförandet av ett gränssnitt för belastningsstyrning⁶.

4.2.2 Hushållens ställning

Propositionens allmänna konsekvenser för hushållen

Arbetsgruppen för smarta nät hade som mål att sätta konsumenten i fokus på elmarknaden och de föreslagna åtgärderna påverkar därför i hög grad hushållens ställning. De föreslagna

⁴ Gaia Consulting Oy: Vaikutustienarvio työ- ja elinkeinoministeriön älyverkkotyöryhmän esittämistä toimista 8.10.2018, <https://tem.fi/documents/1410877/3481825/Vaikutustienarvio+%C3%A4lyverkkoty%C3%B6ryhm%C3%A4n+esitt%C3%A4mist%C3%A4+toimista%2C+8.10.2018/0452e52f-ec04-4e42-98f2-66cb6b0b79b9/Vaikutustienarvio+%C3%A4lyverkkoty%C3%B6ryhm%C3%A4n+esitt%C3%A4mist%C3%A4+toimista%2C+8.10.2018.pdf>.

⁵ AFRY Management Consulting Oy: Selvitys sähköön myynnin ja jakelun maksujen yhteislaskutuksen vakuusjärjestelyiden toteuttamisvaihtoehtoista. Kesäkuu 2022. https://tem.fi/documents/1410877/0/AFRY_TEM_Securities_Report_2022.pdf/519ab538-75d0-69fa-982e-03ebea9701dd/AFRY_TEM_Securities_Report_2022.pdf?t=1720697108983.

⁶ AFRY Management Consulting Oy: Kuormanohjauksraportin määrittely – Loppuraportti. 26.4.2024, [kuormanohjauksraportin-maaritely---loppuraportti.pdf \(fingrid.fi\)](https://tem.fi/documents/1410877/0/Kuormanohjauksraportin+m%C3%A4%C3%A4rittely+---+loppuraportti.pdf/fingrid.fi).

åtgärderna förbättrar konsumenternas och andra slutförbrukares ställning på detaljmarknaden för el.

Samfakturering

Den föreslagna samfaktureringen underlättar jämfört med den separata faktureringen slutförbrukarens möjlighet att skapa sig en enhetlig bild av sina elkostnader. Man bedömer att det blir enklare för slutförbrukaren att skapa sig en helhetsbild, i synnerhet när slutförbrukaren tidigare har fakturerats för elförsäljningen och eldistributionen vid olika tidpunkter eller med olika faktureringscykler. Dessutom anser man att samfakturering underlättar slutförbrukarens fakturahantering. I och med att kundservice för faktureringen i huvudsak koncentreras till detaljförsäljarna kan förslaget ha den effekten att kundservice till kunden blir lättare. Samtidigt faktureras de tjänster som någon annan än detaljförsäljaren, som en självständig aggregator eller tillhandahållare av hemautomation, tillhandahåller med en separat faktura. Dessutom sköter distributionsnätinnehavaren fortfarande den kundservice som gäller annat än faktureringen av nättjänster.

Att samfaktureringen är frivillig för detaljförsäljarna kan ses som något som ökarklarheten ur kundernas synvinkel. En kund som önskar samfakturering måste utreda om ett visst elbolag erbjuder samfakturering, och eventuellt byta bolag. Också det att motparten i elnättsavtalet fortfarande är ett distributionsnätbolag, men det är detaljförsäljaren som sköter kundservice gällande faktureringen, kan bli svårt att greppa för kunden. Kunderna ska ha getts tydlig information om samfaktureringen och handlingsmodeller i anslutning till detta.

Samfaktureringen påverkar inte direkt kundens elkostnader eftersom samfakturan fortsättningsvis innehåller samma avgiftselement som de separata fakturorna. En tydligare bild av totalkostnaderna skulle dock kunna underlätta jämförelsen av olika elförsäljningsavtal samt samtidigt motivera kunden till egna åtgärder för att påverka elfakturan, som att utnyttja förbrukningsflexibilitet. Elförsäljarna kan även erbjuda kunderna tjänster med bättre effekt på de totala elkostnaderna. Det som kan ge direkt ekonomisk nytta är att detaljförsäljaren sköter indrivningsåtgärderna för hela samfakturan. Slutförbrukaren orsakas sålunda inte separata förseningsavgifter eller indrivningskostnader för fakturor för både elförsäljning och distribution.

Samordning av distributionsavgifternas strukturer och främjande av effektbaserad prissättning för eldistribution

Distributionsnätavgifterna utgör i snitt en knapp tredjedel av detaljkundernas totala elkostnader, vilka består av elenergi- och nättjänstavgifterna och skatt (elskatt och moms). Distributionsnäten är inte konkurrensutsatt affärsverksamhet, och kunden kan inte heller byta tillhandahållare av sina nättjänster. Enligt Energimyndighetens rapport från 2017 över utvecklingen av eldistributionsavgifterna 2000–2017 hade de fasta avgifternas andel av nättjänstavgifterna ökat i synnerhet bland typanvändare med låg elförbrukning. I fråga om typanvändare i lägenheter i flerfamiljshus utgjorde de fasta avgifterna 56,8 procent av distributionsavgifterna och de hade ökat med nästan åtta procent under de sju år som föregick granskningsåret. Också för typiska småhuskunder med låg förbrukning hade de fasta avgifternas andel ökat med sex procent under motsvarande år och utgjorde 46 procent av typanvändarens distributionsavgifter 2017. Hos småhuskunder med större förbrukning var de fasta avgifternas andel jämförelsevis mindre, men utgjorde dock cirka 38 procent av distributionsavgifterna.

Effektbaserad prissättning av distributionstjänsterna innebär att slutförbrukarens distributionsnätsavgifter delvis bestäms utifrån slutförbrukarens effektanvändning. Den effektbaserade distributionsavgiften kan anges till exempel utifrån ett momentant effektbehov eller en månatlig eller årlig toppeffekt eller så att energiavgiften graderas enligt effektanvändningen. Införandet av en effektbaserad tariff, i synnerhet om den ersätter grundavgiften för nättjänsten, ökar slutförbrukarens möjligheter att påverka sina avgifter genom att reglera elförbrukningen. Dessutom kan det anses att slutförbrukarna har bättre möjlighet att utnyttja flexibilitetstjänster. Det i sin tur kan främja utvecklingen och utbudet av flexibilitetstjänster och sänka priset på dem. Med hjälp av flexibilitetstjänsterna kan kunderna också bättre delta på de olika marknadsplatserna för el och dra nytta av prisvariationerna. Samtidigt har alla kunder inte möjlighet att göra de inledande investeringar som behövs för effektstyrning.

Samtidigt kan man anta att småkonsumenter har den minsta möjligheten att påverka sin elförbrukning, i synnerhet om konsumenten inte har eluppvärmning. Konsekvenserna av en effektbaserad tariff kan i fråga om dessa slutförbrukare bedömas bli rentav negativa, eftersom elförbrukningen inte kan flyttas bort från toppeffektimmarna varken effektivt eller i någon betydande mängd. Å andra sidan undviker man negativa konsekvenser om effektbaserade tariffer inte införs i fråga om dessa kunder. Nätbolagen känner inte direkt till vilken uppvärmning kunderna har eller andra detaljer om kundens elapparatur, vilket kan göra det svårare att skapa tariffer.

Införandet av en effektkomponent bedöms hänföra distributionsavgifterna till slutförbrukarna på ett sätt som bättre motsvarar de kostnader slutförbrukaren orsakar nätet. Effektagiftens konsekvenser för en enskild slutförbrukare avgörs av slutförbrukarens förbrukningsprofil. För en del av slutförbrukarna minskar kostnaderna, medan de ökar för andra. Ett mer omfattande införande av en effektkomponent skulle styra systemets kostnader så att de bättre motsvarar upphovsprincipen. Dessutom kan Energimyndigheten när den preciserar distributionsavgifterna ta hänsyn till komponenternas konsekvenser för olika slutförbrukargrupper. Det är emellertid svårt att bedöma konsekvenserna för de olika slutförbrukargrupperna i eurobelopp, eftersom konsekvensernas omfattning inte bara beror på konsumtionsprofilen utan även på bland annat hur stor den aktuella slutförbrukarens förbrukning är, samt på hur mycket samtliga slutförbrukare anpassar sin förbrukning efter att ha tagit i bruk en eventuell effekttariff. Konsekvenserna beror dessutom på hur effekttariffen slutligen kommer att definieras och hur införandet av en effekttariff i de olika nätbolagen påverkar övriga tariffkomponenter, såsom grundavgiften eller energikomponenten.

Med nationellt samordnade prissättningsstrukturer skulle det vara enkelt för tjänstetillhandahållarna att hämta dem via datahubbens gränssnitt. Detta skulle främja utbudet av flexibilitetstjänster i hela Finland och skulle kunna sänka kundpriset. Samordnandet skulle också göra att kunderna bättre förstår hur distributionstjänsterna prissätts. En nationell samordning av distributionsavgifternas struktur skulle dessutom leda till förenhetligad praxis mellan distributionsnätsinnehavarna, vilket kan bedömas främja regional jämlikhet mellan konsumenterna.

Samordningen av tariffstrukturerna och relaterade ändringar i kundernas distributionsavgiftsstruktur samt i synnerhet införandet av en effekttariff förutsätter tydlig kommunikation med kunderna. Den föreslagna samordningen av distributionsavgifternas strukturer skulle ske genom en föreskrift av Energimyndigheten, och då skulle en övergångstid för att genomföra och kommunicera ändringen kunna beaktas när föreskriften bereds och även i fråga om tidpunkten för ikraftträdandet. Införandet av nya tariffer prövas fortsättningsvis av nätbolagen.

Marknadsbaserad styrning av belastningen

Marknadsbaserade styralternativ förbättrar kundernas möjligheter att välja en förbrukningsflexibilitetstjänst som passar de egna behoven, och erbjuder således konsumenterna bättre möjlighet att påverka elfakturorna och dra nytta av flexibiliteten. När efterfrågan ökar kan även priset på flexibilitetstjänster eventuellt sjunka. Ny teknik kan möjliggöra snabba styrningar som nästan i realtid reagerar på prissignaler från marknaden. Snabbare styrning förutsätter dock tilläggsinvesteringar från kundernas sida.

En övergång till marknadsbaserad styrning av belastningen via nya smarta mätare samt situationer av förändring i tjänsten förutsätter aktiva åtgärder av kunderna och att de sätter sig in i frågan. En ny omvärld förutsätter god kommunikation med kunderna. Den aktivitet som det krävs för att ta i bruk tjänsterna kan också bli ett hinder för mer passiva konsumenter att använda dem. Enligt den föreslagna lagändringen stannar kunden dock kvar i distributionsnätinnehavarens belastningsstyrning om hen inte aktivt väljer att aktivera den marknadsbaserade tjänsten. Sålunda kan även passiva kunder fortsättningsvis dra nytta av den nuvarande belastningsstyrningen. Dessutom bör man beakta att slutförbrukaren förutom belastningsstyrning via fjärrmättningsapparaturler även har andra alternativ för att styra förbrukningen. Slutförbrukaren kan styra sin förbrukning bland annat via molnbaserade styrningar som ansluts till utrustningen eller via hemautomationslösningar.

Om ett belastningsstyrningsgränssnitt införs senast den 1 september 2026, kommer det ännu inte att finnas fjärrmättningsapparaturler på alla de driftsställen som åläggs i statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser. Driftsstället kan dock ha tim- eller kvartsmättningsenheter där det är möjligt att styra belastningen. Distributionsnätinnehavare har sedan den 1 maj 2023 haft en skyldighet att låta installera ny fjärrmättningsapparaturler enligt mätförordningen och befintlig fjärrmättningsapparaturler ska ersättas med ny senast den 4 juli 2031. I praktiken kommer ny fjärrmättningsapparaturler att installeras på största delen av driftsställena senast före utgången av 2028 på grund av kvartsmättningskyldigheten och då de nuvarande mätarna närmar sig slutet av sin livslängd. Enligt 6 kap. 1 § 2 punkten i mätförordningen är mätapparaturler inte obligatorisk i nätinnehavarens elutrustningar som har anslutits till elnätet och inte i eldriftsställen med huvudsäkringar som är mindre än 3 x 25 ampere, om elförbrukningen vid eldriftsstället kan uppskattas tillräckligt exakt. Enligt 6 kap. 6 § 1 mom. i förordningen ska den nya fjärrmättningsapparaturleren ha ett relä för styrning av belastningen som gör det möjligt för mätapparaturleren att ta emot och verkställa eller förmedla vidare sådana kommandon för styrning av belastningen som sänds via ett kommunikationsnät. Något relä för styrning av belastningen behöver dock inte finnas i mätapparaturler som installeras på ett eldriftsställe som har huvudsäkringar som är större än 6 x 63 ampere eller på ett eldriftsställe som är beläget i ett bostadshus med fler än två bostäder eller i en kontors-, affärs-, industri- eller lagerbyggnad. I praktiken gäller kravet på ett relä för styrning av belastningen småhus, parhus och fritidsbostäder med huvudsäkringar som är högst 3 x 63 ampere. På driftsställen med huvudsäkringar som är större än 3 x 63 ampere genomförs belastningsstyrningsfunktionen vanligtvis med hjälp av andra automationssystem. Från styrning via ett belastningsstyrningsrelä undantas i princip även rad- och flerfamiljshus där mätapparaturleren befinner sig åtskilt från lägenheterna.

Det är svårt att tillförlitligt bedöma vilka konsekvenserna av den föreslagna marknadsbaserade styrningen av belastningen för olika förbrukartyper blir uttryckt i eurobelopp, eftersom konsekvenserna varierar användarspecifikt. Den belastning som anslutits till belastningsstyrningen hos till exempel slutförbrukare kan variera avsevärt med avseende på både storlek och typ. Dessutom kan genomförandet av belastningsstyrningen variera beroende

på vem som tillhandahåller tjänsten eller rentav utifrån ett specifikt avtal om marknadsbaserad styrning av belastningen. Enligt en utredning⁷ som arbetsgruppen för smarta nät lät utföra påverkas belastningsstyrningens lönsamhet framför allt av kostnaderna för gränssnittet och de kundspecifika fördelarna. Utredningen bedömde inte de fördelar för prisbildningen som elmarknaden får av ökad förbrukningsflexibilitet. Nyttan för kunderna bedömdes i rapporten uppgå till 20–30 euro/år utgående från 2016 års elpriser. Enligt utredningen blir kundernas nytta större än kostnaderna även när kostnaderna för gränssnittet är avsevärt högre än uppskattat. Under de senaste åren har elprisfluktuationerna varit mångfaldiga jämfört med 2016, varför nyttan för kunderna enligt nuvarande priser skulle vara avsevärt större än det utredningen visar.

Begränsning av tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal till tre månader

Den föreslagna begränsningen av tiden för när ett nytt elförsäljningsavtal ska träda i kraft förbättrar konsumentskyddet samt förtydligar marknadsläget vid distansförsäljning. Den allmänt förekommande praxisen vid distansförsäljning att elförsäljningsavtal ingås för att sedan lämnas vilande, ofta även längre tider, i väntan på att ett tidigare tidsbegränsat avtal ska gå ut har setts som problematisk. I och med den föreslagna regleringen blir det enklare för konsumenten att jämföra den produkt som avtalet gäller med andra produkter som erbjuds på marknaden när avtalet träder i kraft. Om fördröjningen innan avtalet träder i kraft är lång, kan både marknadsläget och konsumentens egna omständigheter ha förändrats, så att den produkt avtalet gäller inte längre på bästa möjliga sätt motsvarar konsumentens behov eller önskemål.

Samtidigt ser man inget behov av att helt förbjuda avtal där ikraftträdandet är förlagt till en tidpunkt längre fram i tiden. I bestämmelsen enligt propositionen gäller begränsningen på tre månader avtal som ingåtts vid hem- eller distansförsäljning i enlighet med 6 kap. i konsumentskyddslagen. Konsumenten kan fortsättningsvis på eget initiativ ingå avtal som träder i kraft längre fram i tiden om hen bedömer att situationen på elmarknaden utvecklar sig i en ogynnsam riktning och vill binda priset för framtiden.

Avgifter som tas ut för uppsägning av ett tidsbegränsat elförsäljnings- eller aggregeringsavtal

I Finland har tidsbegränsade elförsäljningsavtal traditionellt haft en stor marknadsandel. Enligt Energimyndighetens statistik utgjorde andelen tidsbegränsade avtal 45 procent av alla elförsäljningsavtal 2023. Jämfört med tidigare år har det skett en minskning i andelen från 54 procent 2021 till 50 procent 2022.

Den föreslagna bestämmelsen om fastställande av avgifter som tas ut för uppsägning av elförsäljnings- eller aggregeringsavtal tryggar och stärker kundens ställning i ett avtalsförhållande. Bestämmelsen ger en konkret och bindande bedömningsgrund och ett tak för bedömningen av uppsägningsavgifterna. Den föreslagna regleringen kan även leda till samordnad praxis när uppsägningsavgifter fastställs och främja förutsägbarheten inom avtalspraxisen.

Samtidigt kan en bedömning av uppsägningsavgiften baserad på proportionalitetskravet i artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet samt på den direkta ekonomiska förlusten av att avtalet sägs upp för detaljförsäljare eller aggregatorer anses vara oklart ur slutanvändarens perspektiv när det gäller

⁷ Pöyry Management Consulting Oy: Älyverkkotyöryhmä - Seuraavan sukupolven älykkäiden sähkömittareiden vähimmäistoiminnallisuudet. 15.12.2017.
<https://tem.fi/documents/1410877/3481825/AMR+2.0+loppuraportti+15.12.2017.pdf/6a2df7e6-a963-40c0-b4d8-d2533fbca488/AMR+2.0+loppuraportti+15.12.2017.pdf?t=1514984287000>.

uppsägningsavgiftens storlek, om uppsägningsavgiften i stället för att vara ett fast avtalat belopp bestäms enligt ett visst beräkningsschema. I sista hand bedöms tydligheten i tillämpningen av bestämmelsen bero på hur bolagen fastställer storleken på uppsägningsavgiften i det avtal som ingås med slutförbrukaren. Om uppsägningsavgiften inte har fastställts till ett visst belopp i avtalet, kan fastställandet av ett tak för en tillåten uppsägningsavgift via den direkta förlust som detaljförsäljaren eller aggregatorn orsakas bedömas leda till asymmetrisk information i avtalsförhållandet till detaljförsäljarens fördel. Asymmetrin lindras dock genom den föreslagna bestämmelsen enligt vilken detaljförsäljaren eller aggregator på begäran ska tillhandahålla slutförbrukaren information om storleken på uppsägningsavgiften i fallet i fråga innan avtalet sägs upp.

Den föreslagna regleringen bedöms stödja myndighetstillsynen över avgifter som tas ut för uppsägning av ett tidsbegränsat elförsäljnings- eller aggregationsavtal.

Ersättning för el producerad från förnybara energikällor som tillförs nätet

Den föreslagna ändringen i lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal bedöms inte ha några praktiska konsekvenser för slutförbrukare av el. Finland har en fungerande detaljmarknad för el som produceras av egenanvändare som använder förnybara energikällor. Marknaden säkerställer att konsumenter som använder förnybara energikällor ersätts för den förnybara energi de själva producerar och som matas in i nätet. I Finland finns det cirka 100 000 avtal som gäller el som producerats från förnybara energikällor av egenanvändare, och 58 detaljförsäljare som köper sådan el (Fingrid Datahub Oy, 29.1.2024). Inköpspriset är oftast timpriset på elbörsens daglighandel i det finska prisområdet med avdrag för detaljförsäljarens täckningsbidrag på 0,2–0,6 cent/kilowatt (moms 0 %) (Energimyndigheten 29.1.2024). Det här kan anses uppfylla kravet på ersättning till marknadsvillkor.

Anslutningsskyldighet

Ett förtydligande av kravet gällande anslutningstiden minskar osäkerheten i fråga om tillämpningen av lagstiftningen och förutses effektivisera en snabbare anslutning av slutförbrukare, inbegripet konsumenter, till nätet, när bestämmelsen om 24 månader inte uttrycks i omedelbar anknytning till kravet på skälig anslutningstid. Den föreslagna bestämmelsen stärker därmed konsumenternas ställning i avtalsförhållanden som avser nätanslutningar.

Rapporteringen om tillgänglig distributionskapacitet med hög geografisk precision kan förbättra en effektiv integrering av aktörer som använder el i elnätet. För att effekten ska realiseras förutsätter det att anslutningskapaciteten inverkar på placeringen av nya objekt. Effekten bedöms bli mycket liten eftersom också många andra omständigheter av större betydelse än anslutningskapaciteten påverkar placeringen.

4.2.3 Konsekvenser för företagen

Samfakturering

För närvarande är samfakturering som tillhandahålls av någon annan än en leveransskyldig försäljare endast möjlig inom några nätbolags områden, varför försäljarna inte allmänt erbjuder sina kunder denna möjlighet utanför leveransskyldigheten. Möjligheten till samfakturering i hela landet samordnar distributionsnätsbolagens verksamhetsmodeller och förtydligar den verksamhetsomgivning detaljförsäljarna verkar i. Att möjliggöra samfakturering skulle ge alla

elförsäljare mer likvärdiga förutsättningar jämfört med nuläget, där endast leveransskyldiga elförsäljare i praktiken kan erbjuda samfaktureringslösningar. För elförsäljarna öppnar sig även en möjlighet att utveckla nya produkter och mer övergripande energitjänster för kunderna.

Samfaktureringslösningar ökar faktureringsvolymen för de detaljförsäljare som inför modellen och minskar på motsvarande sätt distributionsnätinnehavarnas faktureringsvolym. Enligt Afrys utredning⁸ om möjligheterna till alternativa säkerhetsarrangemang vid samfaktureringslösningar uppgår distributionsnätinnehavarnas faktureringslösningar av slutförbrukarna till i snitt cirka 300 miljoner euro inklusive skatt i månaden. Konsekvenserna bedöms dock inte rikta sig mot faktureringsvolymen i dess helhet, eftersom det i och med att samfaktureringslösningen är frivillig för detaljförsäljare och slutförbrukare är sannolikt att alla detaljförsäljare inte inför den, och alla slutförbrukare vill heller inte övergå till den. Hur villiga detaljförsäljarna är att införa samfaktureringslösningar av sina kunder påverkas förutom av kundbehovet även av kostnader som hänför sig till driftkapital, kreditförluster och operativa processer samt deras smidighet.

Eftersom samfaktureringslösningen i den föreslagna modellen är frivillig för detaljförsäljarna och sannolikt inte kommer att täcka alla elleveranser bör också distributionsnätinnehavarna även i fortsättningen hålla kvar sina faktureringslösningar och sin faktureringspraxis. Samfaktureringslösningen kan dock bedömas minska de resurser som behövs för faktureringslösningar på branschnivå i och med att antalet fakturor som skickas till slutförbrukarna minskar. Samfaktureringslösningen orsakar bolagen resurskostnader för införandet av systemet och ändringar i informationssystemen samt för upprätthållandet av systemen. Dessutom leder ändringarna i informationssystemen och underhållet av systemet till kostnader för datahubben. Samfaktureringslösningen bedöms även öka bolagens behov av kundservice-resurser, i synnerhet i den första fasen av införandet. För detaljförsäljarna bidrar den föreslagna modellen också till att öka resursbehovet eftersom detaljförsäljaren fungerar som kontaktpunkt för slutförbrukaren i frågor som gäller faktureringslösningar även i fråga om distributionsnätinnehavarens fordringar.

I en utredning som Fingrid lät göra om införandet av datahubben⁹ 2014 bedömdes kostnaderna för olika marknadsmodeller. Utredningen visar att en övergång till en renodlad modell med en enda faktura skulle spara branschen kostnader på cirka 4,9 miljoner euro om året jämfört med en situation där kunden får två fakturor när hen köper sin el hos någon annan än en leveransskyldig försäljare. Detta motsvarar cirka 1,5 euro per kund om året. Merparten av kostnadsbesparingarna nås inom kundservice och faktureringslösningen. I utredningen bedömde man att om kunderna övergår till elektronisk faktureringslösningar i större omfattning, så minskar det besparingarna. Det bör beaktas att Fingrids utredning redan är tio år gammal och jämför en situation där fakturorna skickas endast av detaljförsäljaren. Elektronisk faktureringslösningar har hela tiden blivit allt vanligare efter att utredningen gjordes. I den modell som föreslås nu är det inte obligatoriskt att tillhandahålla en enda faktura, vilket gör nätinnehavarna tvungna att fortsättningsvis ha kvar sitt faktureringslösningar och sin kundservice. Då blir branschens direkta kostnadsbesparingar avsevärt mindre än det som utredningen presenterar. Om försäljarna inte inför möjligheten med en enda faktura, ger möjliggörandet av denna modell endast kostnader. De uppskattade besparingarna för branschen i utredningen kan ses som en övre gräns.

⁸ AFRY Management Consulting Oy: Selvitys sähköön myynnin ja jakelun maksujen yhteislaskutuksen vakuusjärjestelyiden toteuttamisvaihtoehtoista. Kesäkuu 2022.

https://tem.fi/documents/1410877/0/AFRY_TEM_Securities_Report_2022.pdf/519ab538-75d0-69fa-982e-03e09701dd/AFRY_TEM_Securities_Report_2022.pdf?t=1720697108983.

⁹ Fingrid: Selvitys sähköön vähittäismarkkinoiden tulevaisuuden tiedonvaihtoratkaisusta - Loppuraportti 16.12.2014. Tillgänglig på: <https://palvelut.datahub.fi/api/documents/file/0-232774-1-295479>.

Elförsäljare och distributionsnätsinnehavare ombads i samband med remissvaren att uppskatta de ekonomiska konsekvenser den föreslagna samfaktureringsmodellen medför för dem. Man konstaterade i yttrandena att det är svårt att göra en uppskattning, eftersom modellens mer exakta parametrar enligt propositionen kommer att preciseras först senare genom en förordning av statsrådet och en föreskrift av Energimyndigheten. Ett försäljningsbolag uppskattade att kostnaderna blir betydande, och att ändringskostnaderna i snitt blir 100 000–200 000 euro per elmarknadsaktör. I remissvaren lyfte man dessutom upp att kommunikationen mellan elförsäljarna och distributionsnätsinnehavarna med uppgifter om fakturarader via datahubben minskar de tilläggskostnader ändringen medför, eftersom en avsevärd del av kunddatasystemen i företagen i fråga redan stöder överföring av uppgifter om fakturarader via datahubben.

Eftersom de informationssystemändringar som krävs för samfaktureringen i princip är desamma oberoende av hur stor aktören är, kan man bedöma att kostnaderna i fråga i förhållande till bolagets kundantal blir mer betydande för små företag.

Enligt förslaget ska detaljförsäljaren vid behov ställa säkerhet för att trygga distributionsnätsinnehavarens fordringar. Att skaffa och hantera säkerheter medför kostnader för bolagen. I den föreslagna modellen eftersträvar man dock att lätta kostnadsbördan genom behovsprövning. Kostnaderna för hela branschen blir högre om det förutsätts säkerhet av alla detaljförsäljare som deltar i samfaktureringen. Det föreslås att säkerhetens belopp bestäms på grundval av den uppskattade elleveransvolymen och priset på distributionstjänstavgiften under följande tre månader för en enskild detaljförsäljare inom en viss distributionsnätsinnehavares område. En bedömning av säkerhetens belopp på grundval av en uppskattning av framtida försäljningsvolymerna skulle också vara rättvisande för nya aktörer i branschen för vilka inga historiska uppgifter om faktiska elleveransvolymerna finns tillgängliga.

I detta skede kan säkerhetsbeloppet endast uppskattas grovt som ett exempel, eftersom säkerhetsbeloppet varierar från företag till företag, beroende på såväl distributionstjänstavgifternas nivå som i synnerhet enligt omfattningen på detaljförsäljarens försäljningsverksamhet inom en viss distributionsnätsinnehavares område. Ett distributionsnätsbolag överför i snitt 460 GWh el i ett lågspänningsnät årligen. Om en detaljförsäljare som erbjuder samfakturering har en försäljningsandel på 10 procent i det nätområdet och nätbolaget kräver säkerhet av denna försäljare blir maximibeloppet för säkerheten med de genomsnittliga överföringspriser Energimyndigheten offentliggör och elskatten för konsumentkunder (9,32 cent/kWh) i snitt cirka 1,1 miljoner euro.

Det är svårt att tillförlitligt bedöma den övre gränsen för säkerhetsbeloppet eftersom den beror på i hur stor utsträckning man tar i bruk samfakturering och på detaljförsäljarnas marknadsandelar. Teoretiskt kan man beräkna en uppskattning av den övre gränsen utifrån den totala försäljningsvolymen hos den största detaljförsäljaren i Finland givet att all elförsäljning via denna försäljare omfattas av samfakturering. I praktiken bedöms det som osannolikt att hela försäljningsvolymen flyttas över till samfakturering. Dessutom är uppgifter om enskilda detaljförsäljares marknadsandelar inte offentlig information.

Detaljförslagens vilja att erbjuda sina kunder samfakturering påverkas av kostnaderna för samfaktureringen, eventuella krav på säkerheter samt distributionsnätsinnehavarens möjlighet att avbryta samfaktureringen ensidigt i vissa situationer.

Den föreslagna samfaktureringen bedöms dessutom ha konsekvenser för riskstrukturen i bolagens verksamhet. Om detaljförsäljaren helt låter bli att redovisa distributionsnätsinnehavarens fordringar, utgörs distributionsnätsinnehavarens risk av

faktureringsvolymen för detaljförsäljarens samfakturerade kunder i stället för av en enskild slutförbrukares faktureringsvolym.

Det föreslås emellertid att riskerna ska minskas genom att samfaktureringen avgränsas till slutförbrukare vars driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vars driftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år. Sålunda undantas stora elanvändare från samfaktureringen. I undantagsfall får detaljförsäljare med hänvisning till ett vägande skäl även vägra att erbjuda en enskild slutförbrukare samfakturering, även om de erbjuder den till andra kunder. För att minska risken för kreditförluster för distributionsnätsinnehavarna ingår det i den föreslagna modellen en möjlighet att under vissa förutsättningar kräva säkerhet av detaljförsäljaren.

Dessutom kan den föreslagna samfaktureringen för företagskunder ha konsekvenser som är jämförbara med dem som anges för hushållen i avsnitt 4.2.1. Enligt förslaget tillämpas samfakturering utöver på konsumentkunder även på andra slutförbrukare vars driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vars eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år. Som typiska användare i tillämpningsområdet räknas jordbruk samt småskalig affärsverksamhet.

Det föreslagna upphävandet av 87 § 4 mom. i elmarknadslagen bedöms minska företagens administrativa börda. Bestämmelsen i fråga har berättigat slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten att med en detaljförsäljare ingå avtal som utöver elleverans även innehåller en tjänst som inkluderar eldistribution. Upphävandet av bestämmelsen minskar således skyldigheterna för leveransskyldiga detaljförsäljare.

Samordning av distributionsavgifternas strukturer och främjande av effektbaserad prissättning för eldistribution

I Finland verkar 77 distributionsnätsinnehavare som samtliga har ett geografiskt ansvarsområde som grundar sig på ett elnätstillstånd beviljat av Energimyndigheten. Elnätstjänsterna har karaktären av naturligt monopol som avser nödvändighetsprodukter. Nätsinnehavarna ska oavsett avstånd tillämpa en oberoende prissättning för sina kunder samt tillhandahålla parterna på elmarknaden sina elnätstjänster på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt.

Enligt 54 § i den gällande elmarknadslagen ska distributionsnätsinnehavaren erbjuda sina distributionsnätsanvändare olika eldistributionstjänster som motsvarar deras behov. Det föreslås inga ändringar av den här allmänna principen, men det föreslås att prisstrukturerna och priskomponenterna samordnas hos de olika nätbolagen. Nätbolagen har således fortfarande prövningsrätt vid prissättningen. Den föreslagna lagändringen påverkar prisstrukturerna och priskomponenterna, men inte de totala distributionsavgifterna som nätbolagen tar ut av sina kunder eller nätbolagens skäligena vinst, vars nivå bestäms av intäktstaket.

En enhetlig nationell prissättningsstruktur skulle göra det lättare för tjänstetillhandahållarna att söka information om distributionsnätsinnehavarnas distributionsavgifter i enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln, Datahub. Enklare tillgång till information skulle främja utbudet av flexibilitetstjänster i hela Finland och skulle kunna sänka kundpriset.

Syftet med effektavgiften är att motivera kunderna att minska sina konsumtionstoppar. Då skulle man också potentiellt kunna skjuta upp eller undvika investeringar i distributionsnät, förbättra leveranssäkerheten i elsystemet och aktivera kunden till förbrukningsflexibilitet. Kostnaderna för en nätavgift som innehåller en effektkomponent skulle i princip inriktas med bättre kostnadsmotsvarighet än vid enbart energibaserad prissättning. Samtidigt styr

energieffektivitetsdirektivet upprätthållandet av rörliga komponenter i distributionsavgifterna vid sidan av de fasta. Om man emellertid övergår till enbart rörliga avgifter i distributionsavgifterna för el, betalar stora elförbrukare ogrundat de kostnader som de som använder lite el orsakar. I EU:s elhandelsförordning har kostnadsvarsighet ställts som ett krav för distributionsnätstarifferna. Med effektkomponenten kan man eventuellt även påverka nätets dimensionering. Distributionsnättsinnehavare använder allmänt effektagift för större kunder. Vissa distributionsnättsinnehavare har redan infört en effekttariff även för hushållsanvändare, men grunderna för hur effektkomponenten fastställs varierar enligt bolag. En samordning av grunderna för fastställandet genom en föreskrift av Energimyndigheten som preciserar lagen är till hjälp vid kommunikationen om effekttariffen och gör det lättare för kunderna att förstå grunderna för en eventuell ny avgiftskomponent.

Samordningen av distributionsavgifternas strukturer stöder även genomförandet av den föreslagna samfaktureringen i och med att den samordnar faktureringsstrukturerna hos distributionsnättsinnehavarna. Dessutom bedöms samordningen främja tillhandahållandet och utvecklingen av flexibilitetstjänster i och med att den förenhetligar den verksamhetsomgivning som tillhandahållarna av flexibla tjänster verkar i när tjänsterna inte behöver skräddarsys och optimeras på enskilda distributionsnättsinnehavares nivå. Ett samordnande kan således både främja utbudet av flexibilitetstjänster och ha en sänkande effekt på priset på dem. Om en effektbaserad tariff blir allmän kan det för tjänstetillhandahållare och elförsäljare uppkomma nya affärsmöjligheter även inom utvecklingen av tjänster för att kapa toppkonsumtion. Även för teknologiaktörer kan det leda till nya affärsmöjligheter inom utvecklingen av smarta toppkapande tjänster.

Marknadsbaserad styrning av belastningen

Den första generationens smarta mätare hade uppskattningsvis¹⁰ en kundbelastning motsvarande 1 800 MW att styra ansluten till sina reläer. Den här belastningen har antingen ingått i nättinnehavarens natt/dag-styrning eller separata effektbegränsningsstyrning. En del av denna belastning har efter utredningen kunnat kopplas loss från mätarna, till exempel i samband med ändring av uppvärmning. Dessutom har många kunder tagit i bruk alternativa och smarta styrlösningar i synnerhet på grund av de kraftiga fluktuationerna i elpriset åren 2022–2023. Genom nästa generations smarta mätare kan den marknadsbaserade belastningsstyrningen enligt ministeriets uppskattning potentiellt tillämpas i fråga om en kundbelastning i storleksklassen 1 000 MW. Marknadsbaserad styrning av belastningen skapar möjligheter för dem som tillhandahåller tjänster inom förbrukningsflexibilitet, när den styrning av elförbrukningen som sköts av nätbolagen kan genomföras av kunderna, elförsäljarna eller andra marknadsaktörer. Förslaget kan således förbättra utvecklingen av och lönsamheten i tjänsterna. Dessutom kan förslaget ha en positiv effekt på teknikleverantörernas affärsmöjligheter.

Vid en övergång från att nätbolagen styr belastningen till en marknadsbaserad styrning av belastningen är det viktigt att utöver kundperspektivet även beakta leveranssäkerheten, och därför bör övergången vara kontrollerad. Distributionsnättsbolagens behov att styra hör ihop med undantagssituationer, som till exempel störningar. Distributionsnättsbolagen ska kunna styra belastningen direkt utifrån sina egna behov endast i särskilt angivna undantagssituationer, om slutförbrukaren har valt att aktivera marknadsbaserad styrning av belastningen. Nätbolagen

¹⁰ Kysynnän jousto - Suomeen soveltuvat käytännön ratkaisut ja vaikutukset verkkoyhtiöille (DR pooli) 2015. Tillgänglig på:
https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/116742/kysynnän_jousto_loppuraportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

kan emellertid också i framtiden köpa flexibilitetstjänster för hantering av nätet på marknaden jämlikt och icke-diskriminerande. I framtiden kan nätbolagen behöva flexibilitet till exempel för att hantera flaskhalsar. Ett brett införande av marknadsbaserad styrning av belastningen kan också förändra distributionsnätinnehavarnas roll, i och med att de i mindre utsträckning direkt deltar i förvaltningen av konsumenttjänster. I distributionsnätinnehavarnas roll framhävs tillhandahållandet av infrastruktur för elöverföring i allt högre grad.

Bedömningen är att marknadsbaserad styrning av belastningen inte skulle ha direkta konsekvenser för elproducenterna. Men om den marknadsbaserade belastningsstyrningen effektiviseras i större skala, kan behovet av produktion som ska regleras minska, hanteringen av effektbalansen bli lättare och fluktuationerna i elpriset minska.

Utveckling och underhåll av det gränssnitt för belastningsstyrning (Flexibilitetshub) som krävs för en marknadsbaserad styrning av belastningen medför kostnader. I slutrapporten av den arbetsgrupp Fingrid Oyj tillordnade bedöms att investeringskostnaderna blir cirka 225 000–750 000 euro beroende på hur belastningsgränssnittet genomförs. Det bedöms att investeringskostnaderna blir lägst (225 000 euro), om flexhubben genomförs som en del av datahubben. Det bedöms att kostnaderna blir högst om Fingrid Oyj genomför flexhubben separat. Bedömningen är då att investeringskostnaderna för flexhubben blir 625 000 euro och för datahubben 125 000 euro. Kostnaderna uppskattades bli lite lägre om flexhubben genomförs helt separat. Då bedöms investeringskostnaderna för flexhubben bli 500 000 euro och för datahubben 125 000 euro. Med investeringskostnaden för flexhubben hänvisas i bedömningen till kostnaderna för utveckling och införande av flexhubbens funktioner och externa gränssnitt samt lösningens detaljerade definition och anskaffning. Investeringskostnaderna för datahubben täcker däremot, beroende på enligt vilket alternativ genomförandet görs, kostnaderna för antingen flexhubbens och datahubbens integrering samt det interna utvecklingsarbetet eller för datahubbens extra funktioner. Kostnaderna för de alternativa genomförandena bedömdes vara 140 000 euro om året för en separat flexhubb, för en separat flexhubb genomförd av Fingrid 295 000 euro om året och som en del av datahubben 115 000 euro om året. I alla alternativen är investeringskostnaderna för distributionsinnehavarnas systemändringar i snitt cirka 76 800 euro per distributionsnätinnehavare och de årliga kostnaderna i snitt cirka 15 400 euro. Som lägst blir de totala kostnaderna för tio år 23,9 miljoner euro när belastningsstyrningsfunktionen genomförs som en del av datahubben.

Enligt mätförordningen behöver det inte finnas något relä för styrning av belastning i mätapparatur som installeras i en kontors-, affärs-, industri- eller lagerbyggnad. En företagsaktör kan dock beställa en reläförsedd mätare av nätinnehavaren. Om en företagsaktör har beställt en mätare med relä separat, kan den föreslagna regleringen om marknadsbaserad belastningsstyrning ha konsekvenser även för företag i rollen av slutförbrukare. För företagsaktörer med lägre elförbrukning kan konsekvenserna motsvara de uppskattade konsekvenserna för hushållen i avsnittet 4.2.1. Det bedöms att den marknadsbaserade belastningsstyrningens konsekvenser blir små i fråga om industriella aktörer, eftersom dessa vanligen styr sin förbrukning smart enligt elpriset eller andra variabler.

Begränsning av tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal

Den föreslagna lagstiftningen om att begränsa tiden för när ett nytt elförsäljningsavtal träder i kraft bedöms ha konsekvenser för detaljförsäljarnas försäljning och marknadsföring av elförsäljningsavtal. Den föreslagna bestämmelsen begränsar verksamheten i anslutning till hem- och distansförsäljning. Från den potentiella kundmålgruppen för distansförsäljning av el undantas i praktiken konsumenter som vid försäljningstillfället har mer än tre månader kvar på

sitt tidsbegränsade elförsäljningsavtal. Dessutom kan det anses att konsumentens aktuella detaljförsäljare har en bättre position än andra företag när det kommer till distansförsäljning, eftersom denne känner till när kundens tidsbegränsade elförsäljningsavtal går ut och därför har ett tidsfönster, baserat på tremånadersregeln, inom vilket det är möjligt att ingå ett nytt avtal direkt med denna kund via distansförsäljning. Å andra sidan kan den föreslagna bestämmelsen också anses förtydliga företagets verksamhetsmiljö och avtalshandling.

En begränsning av tiden för ikraftträdandet av ett nytt elförsäljningsavtal kan också minska både elförsäljningsbolagens och distributionsnätinnehavarnas behov av kundservice resurser, eftersom behovet av att utreda oklarheter och problemsituationer orsakade av avtal som görs upp för att träda i kraft långt fram i tiden minskar. Däremot kan behovet av kundservice öka på grund av behovet att utreda oklarheter till följd av avtal som ingåtts i strid med den föreslagna bestämmelsen.

Avgifter som tas ut för uppsägning av ett tidsbegränsat elförsäljnings- eller aggregationsavtal

Den föreslagna lagstiftningen om avgifter som tas ut för uppsägning av ett tidsbegränsat elförsäljnings- eller aggregationsavtal bedöms ha konsekvenser för detaljförsäljarnas avtalspraxis. Då detta omfattas av en tydligare reglering kan man se det som sannolikt att uppsägningsavgifter kommer att inkluderas i avtalen i större utsträckning än tidigare. Intagandet av ett villkor om uppsägningsavgift i avtalet omfattas dock fortfarande av avtalsfrihet, och detaljförsäljaren eller aggregatören får fortfarande också låta bli att ta in villkoret i sina avtal.

Eftersom storleken på den tillåtna uppsägningsavgiften enligt förslaget bestäms utifrån proportionalitet och den direkta ekonomiska förlusten för detaljförsäljaren eller en självständig aggregator, kan det minska tillämpningen av i förväg fastställda uppsägningsavgifter med fast belopp. Om detaljförsäljaren fortsättningsvis tillämpar avgifter av detta slag, är det sannolikt att det fasta beloppet för att säkerställa att den föreslagna bestämmelsen efterlevs bedöms och avtalas om med iakttagande av försiktighet och eventuellt på en lägre nivå än de fasta uppsägningsavgifter som i övrigt tillämpats.

Dessutom bedöms den föreslagna bestämmelsen öka kontakterna från slutförbrukarna till detaljförsäljarna, om slutförbrukarna hör sig för om ett eventuellt mer exakt belopp på uppsägningsavgiften.

Ersättning för el producerad från förnybara energikällor som tillförs nätet

Den föreslagna ändringen i lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal bedöms inte ha praktiska konsekvenser för detaljförsäljare av el eftersom dessa redan i dag i princip till jämförelseverktyget rapporterar de inköpspriser och inköpsvillkor till vilka de köper el som producerats av deras slutförbrukare och som matas in i elnätet. Inköpsvillkoren är ett element med vilket detaljförsäljarna strävar efter att konkurrera om kunderna.

Definition av anslutningsledning

Preciseringen av definitionen av anslutningsledning innebär att energilagransanläggningar som placeras i anslutning till kraftverk ska kunna utnyttja kraftverkets anslutningsledning eller flera kraftverks gemensamma anslutningsledning. Då bildar abonnentens/abbonenternas elutrustning inte ett sådant elnät som avses i elmarknadslagen och driften utgör inte tillståndspliktig elnätverksamhet. De föreslagna ändringarna möjliggör att energilagransanläggningar byggs och placeras i anslutning till kraftverk inom ramen för lagstiftningen. Förslaget främjar

investeringar i energilagringsanläggningar i anslutning till vind- och solkraftverk, som i sin tur stöder elsystemets flexibilitet genom att de deltar på elmarknaden, balanserar den variabla produktionen från förnybara kraftverk vid störningar, bidrar till att korrigera fel i vind- och solkraftsproducenternas produktionsprognoser och bidrar därigenom till att priset på den producerade elen fastställs mer exakt, och stabiliserar effekterna av ökningen av antalet kraftparksmoduler på minskningen av trögheten i elsystemet, eftersom energilagringsanläggningar, precis som kraftverken, deltar i regleringen av reaktiv el och spänning i nätet.

Anslutningsskyldighet

De föreslagna ändringarna av bestämmelserna om anslutning medför få ytterligare skyldigheter för distributionsnätsinnehavarna. Rapporteringen om tillgänglig nätkapacitet förväntas i någon mån medföra ytterligare administrativ belastning och extra kostnader för distributionsnätsinnehavarna, eftersom skyldigheten kräver att den behövliga rapporteringen organiseras. Distributionsnätsinnehavarna övervakar dock redan nu sin tillgängliga nätkapacitet varför rapporteringsskyldigheten kommer att bygga på den verksamhet som distributionsnätsinnehavaren redan har, och den utgör således ingen helt ny separat uppgift. Det regelbundna tillhandahållandet av uppgifter om anslutningsabonnemangens behandlingsstatus innebär i någon mån en extra börda för distributionsnätsinnehavarna eftersom de framöver måste lämna sådan information regelbundet. Uppgifterna om anslutningsabonnemangens behandlingsstatus är dock enkla och lätta att sammanställa. Samtidigt ger rapporteringen om tillgänglig kapacitet en möjlighet att optimera nätanvändningen på ett effektivt sätt till följd av bättre placering av driftsställena, vilket minskar trycket på att utveckla nätet och bidrar till besparingar för nätinnehavarna.

Ett förtydligande av bestämmelserna om skälig anslutningstid medför inga ändringar i rättsläget, men undanröjer oklarheter i tolkningen av det. Ändringen förväntas därför effektivisera och samordna tolkningen av bestämmelsen, och samtidigt bidra till att påskynda anslutningen av driftsställen till elnätet. En snabbare och mer förutsägbar anslutningstid förbättrar förutsättningarna och incitamenten för investeringar i företagsverksamhet, eftersom driftsställena kan förväntas tas i bruk snabbare.

Rapporteringen av tillgänglig distributionskapacitet med hög geografisk precision förväntas förbättra en mer storskalig integrering av elproducenter och elkonsumenter i elnätet. En mer optimal lokalisering gör det möjligt att undvika överföringsbegränsningar och därmed lägga till exempelvis anläggningar för produktion av förnybar energi i nätet så att dessa aktörer får bättre möjligheter att delta på marknaden utan hinder av överföringsbegränsningar. Genom att öka andelen förnybar energi minskar systemets beroende av fossila bränslen. I fråga om elförbrukningen påskyndar en mer optimal placering också uppstarten av verksamhet på nya driftsställen, eftersom anslutningen av ett driftsställe inte först kräver åtgärder för att förstärka nätet. Det finns dock ett flertal andra faktorer som påverkar investeringsbesluten och de nämnda positiva effekterna bör således sättas i sitt sammanhang.

Enligt propositionen tillämpas inte det undantag som elmarknadsdirektivet möjliggör, och som exkluderar distributionsnätsbolag med färre än 100 000 kunder från skyldigheten att offentliggöra information om tillgänglig kapacitet. I detta avseende skulle regeringens proposition därför innebära en ny administrativ börda för små distributionsnätsbolag. Att offentliggöra kapacitetsdata på det sätt lagen kräver innebär i praktiken att företagen måste investera i informationssystem till en uppskattad genomsnittlig kostnad om 30 000 euro för små distributionsföretag, plus en årlig kostnad om cirka 6 000 euro per distributionsnätsinnehavare.

Denna uppskattning inkluderar externa upphandlingskostnader samt företagens egen systemutveckling. Kostnaden utgör emellertid inte fullt ut en administrativ börda, eftersom investeringen också ger distributionsnätsbolagen affärsmässiga fördelar, bland annat därför att arbetsbördan för förfrågningar om kapacitet minskar, och investeringen i informationssystem möjliggör även olika fortsatta utvecklingsprojekt. Det uppskattas därför att cirka hälften av kostnaderna utgör en faktisk administrativ börda. Med arbets- och näringsministeriets kalkylator för administrativ börda uppskattas konsekvensen av regleringslösningen för alla distributionsnätsföretag med färre än 100 000 kunder (66 bolag) uppgå till ett engångsbelopp på cirka 1 miljon euro och cirka 200 000 euro per år. Kostnaden kan dock bli avsevärt högre än genomsnittet för vissa företag om de lösningar som finns tillgängliga på marknaden inte är lämpliga för dem.

4.2.4 Konsekvenser för konkurrensen

Samfakturering

På elmarknaden verkar detaljförsäljare av olika slag. Vissa detaljförsäljare är del av en koncern som också omfattar nätverksamhet, medan andra är bolag som enbart ägnar sig åt elförsäljning. Bolagen skiljer sig också åt bland annat i fråga om affärsverksamhetens omfattning, hur etablerad den är samt ägarbakgrund.

Enligt den föreslagna modellen för samfakturering ska distributionsnätsinnehavarna vara skyldiga att möjliggöra samfakturering och detaljförsäljarna ha möjlighet att erbjuda samfakturering. Eftersom elförsäljningen sker på en konkurrensutsatt marknad, medan eldistributionen i sin tur är en naturlig monopolverksamhet, råder det ingen inbördes konkurrens mellan de företag som deltar i samfaktureringen för en enskild kund. I teorin kunde en distributionsnätsinnehavare som mest ha en samfaktureringsrelation med varje elförsäljningsbolag som är verksamt i Finland. En del av distributionsnätsinnehavarna bedriver sin verksamhet som en del av en koncern som även omfattar elförsäljningsverksamhet. Enligt 12 kap. i elmarknadslagen ska dessa funktioner dock särredovisas. Enligt den föreslagna modellen ska faktureringen dessutom ske i försäljningsbolaget, varvid eventuellt konkurrensmässigt känsliga uppgifter som kombinerar kundspecifika priser och volymer för elförsäljningen inte överförs från elförsäljningsbolaget till distributionsnätsinnehavaren, som möjligen verkar inom samma koncern som något annat elförsäljningsbolag.

Då samfaktureringen genomförs strävar man efter att säkerställa konkurrensneutralitet också i fråga om olika slags aktörers tillträde till marknaden och när det gäller att möjliggöra deras verksamhet. Exempelvis kan onödigt höga krav på säkerheter eller strikta soliditetskrav utgöra ett hinder för marknadstillträde eller gynna redan etablerade aktörer och ytterligare stärka deras ställning. I den föreslagna modellen ska de säkerheter som förutsätts av detaljförsäljarna vara knutna till behovsprövning. Man försöker undvika att kravet på säkerheter ska försvåra marknadstillträdet genom att man vid bedömningen av behovet av säkerheter också ska beakta omfattningen av detaljförsäljarens elförsäljningsverksamhet inom ett visst distributionsnäts ansvarsområde under de följande tre månaderna. Beaktandet av elförsäljningsverksamhetens omfattning bedöms minska den föreslagna modellens konkurrenseffekter också mellan detaljförsäljare av olika storlek.

Marknadsbaserad styrning av belastningen och samordning av distributionsavgifternas strukturer

Förslagen om marknadsbaserad styrning av belastningen hos slutförbrukarna och en samordning av tarifferna för distributionstjänsterna bedöms kunna ha konkurrensfrämjande effekter, eftersom de främjar utvecklingen och tillhandahållandet av flexibla tjänster. Slopandet av distributionsnätsbolagens styrning baserad på natt- eller säsongsel skapar möjligheter för leverantörer av förbrukningsflexibilitetstjänster, då den styrning av elförbrukningen som nätbolagen stått för övergår till dem som säljer el till kunderna och andra marknadsaktörer. Utvecklingen av de nya tjänster som ändringen möjliggör kan dessutom öka affärsmöjligheterna och konkurrensen för leverantörerna av informationssystem. En ökad marknadsmässig förbrukningsflexibilitet bidrar också till att dämpa prisfluktuationerna på elmarknaden.

4.2.5 Miljökonsekvenser

Ökat utnyttjande av flexibilitet och lagringsmöjligheter ger bättre möjligheter att utnyttja variabel elproduktion från förnybara energikällor, vilket i sin tur minskar behovet av att i situationer med hög efterfrågan förlita sig på fossila elproduktionsmetoder som tas i bruk i körordning. De föreslagna lagändringarna kan således indirekt ha positiva effekter på genomförandet av omställningen till ren energi.

Förslaget bedöms dock inte få några direkta miljökonsekvenser.

4.2.6 Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Propositionen bedöms inte försvaga tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Propositionen bedöms trygga ett rättsskydd som är betydelsefullt med tanke på tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, i synnerhet i fråga om regleringen som gäller den föreslagna avgiften för uppsägning av tidsbegränsade elförsäljningsavtal, tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal och behandlingen av klagomål. Dessutom bedöms preciseringen av definitionen av anslutningsledning främja näringsfriheten.

Förslaget om en begränsning av tiden för när ett elförsäljningsavtal träder i kraft anses anknyta till avtalsfriheten och begränsar möjligheten att avtala om tidpunkten för ikraftträdandet av ett avtal som ingåtts vid hemförsäljning eller distansförsäljning som avses i 6 kap. i konsumentskyddslagen. Förslaget anses med stöd av motiveringen i punkt 12.2.2 nedan dock inte strida mot regleringen om de grundläggande fri- och rättigheterna.

4.2.7 Konsekvenser för myndigheterna

Energimyndigheten har bedömt att de föreslagna lagändringarnas totala konsekvenser för dess verksamhet motsvarar 2–2,5 årsverken, det vill säga 160 000–200 000 euro per år. Dessutom beräknas utvecklandet av informationssystemen orsaka kostnader på cirka 50 000 euro. De största kostnadseffekterna bedöms uppkomma i samband med tillsynsuppgifterna, beredningen av Energimyndighetens föreskrift om samfaktureringsuppgifter i anslutning till prissättningen av nättjänster och prisstrukturerna samt behovet av att utveckla systemet sahkonhintta.fi för insamlingen av nättjänstpriser med tanke på samordningen av distributionsavgiftsstrukturerna.

Den föreslagna ändringen av lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal bedöms i praktiken inte ha några betydande konsekvenser för myndigheternas verksamhet. Energimyndigheten samlar in och publicerar redan nu detaljförsäljarnas köperbudanden, med vilka de erbjuder sig att köpa den el som deras slutförbrukare matar in i nätet.

Konsekvenserna för myndigheterna i fråga om anslutningsskyldigheten bedöms bli ringa och begränsas närmast till tillsynen över att dessa skyldigheter iakttas, vilket inte kräver några särskilda åtgärder i anslutning till ordnandet eller genomförandet av tillsynen.

Inom utgiftsramarna för statsfinanserna 2025–2028 har det inte reserverats någon tilläggsfinansiering för de resursbehov som de föreslagna lagändringarna orsakar Energimyndigheten. Regeringen har i samband med sin plan för de offentliga finanserna 2025–2028 konstaterat att statliga organisationer bör säkerställa att nya skyldigheter som följer av EU:s och nationell lagstiftning i regel fullgörs inom ramen för nuvarande anslag. Beslut om eventuella tilläggsanslag fattas som en del av statens budgetproposition/planen för de offentliga finanserna.

Ändringarna av avtalsregleringen och bestämmelserna om indrivning av samfakturerade konsumentfordringar bedöms i viss mån kunna öka antalet kontakter till konsumentrådgivningen och konsumenttvistenämnden, vilket dock inte bedöms ge upphov till något behov av nya resurser.

4.2.8 Samhälleliga konsekvenser

Förbättrad leveranssäkerhet och elmarknadens effektivitet

Mängden förnybar, variabel vind- och solel har under de senaste åren ökat kraftigt i det finska elsystemet. Den variabla elproduktionen beräknas öka kraftigt även i fortsättningen. En minskning av värmekraften och en kraftig ökning av den variabla elproduktionen leder till minskad tröghet i elsystemet och förutsätter också en ökad flexibilitet i elsystemet.

De föreslagna lagändringarna bedöms öka utnyttjandet av flexibiliteten på marknaden. En effektbaserad prissättning av distributionstjänsterna gör att förbrukningen blir dyrare vid toppeffekt, och därför bedöms den flytta förbrukningen bort från toppeffektimmarna och minska behovet av den kapacitet som krävs för att producera toppeffekten. En effektavgift skulle också fördela de kostnader som olika kunder orsakar elsystemet på ett rättvisare sätt än vad som är fallet i dag. En marknadsbaserad styrning av belastningen bedöms främja en mer flexibel anpassning av förbrukningen till marknadens fluktuationer. På det sättet kan till exempel leveranssäkerheten i elnätet förbättras i och med en ökad förbrukningsflexibilitet. En marknadsbaserad styrning av belastningen ökar också möjligheterna till utveckling av nya tjänster och ny kommersiell verksamhet på elmarknaden.

Elmarknadslagen föreslås också bli preciserad i fråga om anslutningen av kraftverk och energilagringsanläggningar i anslutning till dem, så kallade hybridanslutningar, på ett sätt som entydigt gör det möjligt att ansluta en helhet bestående av ett eller flera kraftverk och en eller flera energilagringsanläggningar som är kopplade till dem till elnätet med en anslutningsledning som är gemensam för hela helheten. Förslaget beräknas snabbt ge upphov till investeringar i energilagringsanläggningar som byggs i anslutning till vindkraftverk och solkraftverk. Förslaget främjar till denna del elsystemets flexibilitet då energilagringsanläggningar deltar i elmarknaden, utjämnar i störningssituationer den variabla produktionen från förnybara kraftverk, bidrar till att korrigera fel i vind- och solkraftsproducenternas produktionsprognoser och bidrar därigenom till att priset på den producerade elen fastställs mer exakt samt stabiliserar effekterna av ökningen av antalet kraftparksmoduler kopplade till styrsystemet på minskningen av trögheten i elsystemet, eftersom energilagringsanläggningar, precis som kraftverken, deltar i regleringen av den reaktiva effekten och spänningen i nätet.

Ett ökat utnyttjande av flexibilitet kan bidra till att undvika investeringar i utbyggnad av distributionsnätens kapacitet. När näten inte behöver dimensioneras utifrån sällsynta störningssituationer eller konsumtionstoppar, bedöms distributionsnätsinnehavarna kunna använda sina nät mer effektivt än för närvarande. En dimensionering av nätet som beaktar flexibilitetstjänsterna kan ge kostnadsbesparingar för distributionsnätsinnehavarna och därmed fördelar för alla deras kunder. Flexibilitetstjänsterna bedöms också gagna distributionsnätens leveranssäkerhet. I den utredning som Nordiska ministerrådet beställde 2017¹¹ bedömer de nordiska distributionsnätsbolagen att flexibilitetstjänsterna ger distributionsnätsbolagen ett mervärde, i synnerhet på lång sikt. De finska distributionsnätsbolagen bedömer att de positiva konsekvenserna i synnerhet gäller de lägre nätnivåerna, där flexibiliteten kan jämna ut efterfrågetoppar och därmed gynna hanteringen av överföringsbegränsningar i distributionsnätet. Med beaktande av de förändringar i utvecklingsskyldigheten som trädde i kraft i augusti 2021 kan investeringar i ökad överföringskapacitet framöver skjutas upp eller helt undvikas. Det nuvarande eldistributionsnätet är dock i regel ganska kraftigt dimensionerat till följd av den stora andelen eluppvärmning, och också av elöverföringstekniska skäl. Det är dock svårt att bedöma storleken på de långsiktiga ekonomiska besparingar som ett mer omfattande utnyttjande av flexibiliteten medför. Ett minskat investeringsbehov och minskade investeringskostnader kan på längre sikt också ha en sänkande inverkan på överföringspriserna.

Kortare anslutningstider påskyndar utvecklingen av elmarknaden mot mer decentraliserad och renare elproduktion och utfasning av fossila bränslen. Kortare anslutningstider gör det möjligt att koppla system, som energilagringssystem, som jämnar ut prisvariationer som beror på elproduktionen och som förbättrar nätets funktionssäkerhet, snabbare till nätet.

Andra samhällseliga konsekvenser

Förslagen får inga betydande konsekvenser för jämlikheten mellan människor eller människogrupper på grund av kön, ålder, härkomst, språk, religion, övertygelse, åsikter, hälsotillstånd, funktionshinder eller någon annan grund som har samband med personen.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Samfakturering

Den föreslagna lagstiftningen låter varje försäljningsbolag välja vilka faktureringsmodeller det vill erbjuda. Alternativt kunde det föreskrivas att det alltid ska vara obligatoriskt för detaljförsäljare att åtminstone erbjuda antingen en separat faktura eller en samfaktura eller bådadera. Fördelen med en obligatorisk samfakturering är lägre kostnader, eftersom överlappande faktureringsystem inte behövs när distributionsnätsinnehavarna helt kan slopa faktureringen. Vid obligatorisk samfakturering får alla slutförbrukare eller, beroende på hur modellen är avgränsad, endast konsumenterna en sammanslagen faktura med kostnaderna för både eldistributionen och elförsäljningen.

Att låta försäljningsbolagen besluta vilka faktureringsmodeller som ska erbjudas bedöms dock vara lämpligt för den konkurrensutsatta marknad där detaljförsäljarna är verksamma, och där

¹¹ Nordic Council of Ministers: Demand side flexibility in the Nordic electricity market – From Distribution System Operator Perspective, TemaNord 2017:564, <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1164981/FULLTEXT01.pdf>.

kunden om hen så önskar kan välja ett elförsäljningsbolag också på grunder som hänför sig till faktureringsmodellen. På så sätt kan bolagen utifrån sin egen affärsmodell bedöma om det lönar sig för dem att erbjuda enbart separat fakturering eller samfakturering eller bådadera. Dessutom kan en modell där samfakturering är obligatorisk för detaljförsäljarna och där det dessutom förutsätts att försäljarna ställer säkerhet för att trygga distributionsnätsinnehavarens fordringar visa sig vara en utmaning för nya företag och deras marknadstillträde.

Samfakturering kan genomföras enligt olika modeller också med avseende på huruvida kunden har separata försäljnings- och nättjänstavtal eller ett integrerat avtal. Enligt den integrerade avtalsmodellen har kunden enbart avtal med elförsäljaren utan något direkt avtalsförhållande till distributionsnätsinnehavaren, som dock ansvarar för avläsningen av mätaren samt övriga skyldigheter som hör till nätinnehavaren. Den kreditförlustrisk som är förknippad med kunden ligger i regel hos elförsäljaren eller så har den delats mellan säljaren och distributionsnätsinnehavaren, så att säljaren kan få gottgörelse av distributionsnätsinnehavaren för obetalda kostnader för eldistributionen. Detta system skulle innebära en betydande förändring av den verksamhetsmodell för elmarknaden som tillämpas i Finland. Till denna del anses det vara mer motiverat med en modell för samfakturering enligt förslaget, där ändringen begränsas till faktureringspraxisen.

Enligt förslaget kan samfakturering erbjudas slutanvändare vars eldriftsställe är utrustat med en huvudsäkring på högst 3 x 63 ampere eller till vars eldriftsställe köps högst 100 000 kilowattimmar el per år. Som ett alternativ till begränsningen kunde man tänka sig en modell där säljaren, om denne så önskade, också kan erbjuda samfakturering för slutanvändare som överskrider dessa gränser. Det som bedöms vara problematiskt med tanke på den lösningen är dock att en utvidgning av samfaktureringen till större slutförbrukare genom detaljförsäljarens beslut i praktiken innebär en ensidig ökning av distributionsnätsinnehavarens kreditrisk i anslutning till samfaktureringen.

Enligt den föreslagna modellen ska de villkor som tillämpas mellan distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren vid samfakturering fastställas i lagstiftningen och i de allmänna villkor som Energimyndigheten fastställer i en föreskrift. Med tanke på ett effektivt och rättvist genomförande av samfaktureringen är det motiverat att fastställandet av de centrala villkoren inte blir beroende av avtal mellan enskilda distributionsnätsinnehavare och detaljförsäljare. I diskussioner inom arbetsgruppen för smarta nät och vid forumet för smarta nät har man också föreslagit en modell där de närmare villkoren ska fastställas genom ett ramavtal som branschen ingår. Ur ett konkurrensneutralitetsperspektiv bör utarbetandet av ramavtalet vara nätinnehavarnas uppgift, eftersom dessa som naturliga monopol inte står i en konkurrerande ställning sinsemellan. Här måste man dock beakta huruvida försäljningsbolag som ingår i samma koncern som en distributionsnätsinnehavare skulle hamna i en annan ställning konkurrensmässigt sett än de självständiga försäljningsbolagen. Även ett ramavtalsarrangemang förutsätter dock att de centrala dragen i samfaktureringen samt aktörernas rättigheter och skyldigheter regleras i lag, förordningar eller i de villkor som Energimyndigheten fastställer. Ramavtalet bedöms således få en relativt liten roll i modellen och fördelarna med det i förhållande till den administrativa bördan och eventuella konkurrensneutralitetsfrågor bedöms eventuellt vara begränsade.

I den föreslagna modellen kan distributionsnätsinnehavaren då vissa villkor uppfylls förutsätta att detaljförsäljaren ställer en säkerhet för att trygga distributionsnätsinnehavarens fordringar i samband med samfaktureringen. Alternativt kan säkerheter på ett jämlikt sätt förutsättas av alla de detaljförsäljare som deltar i samfaktureringen. Ett krav på säkerheter som riktas direkt till alla detaljförsäljare bedöms dock medföra onödiga kostnader som i slutändan skulle överföras på kunderna. Dessutom kan en automatisk skyldighet att ställa säkerhet försvåra nya aktörers

inträde på marknaden. En behovsbaserad säkerhet anses till dessa delar vara en mer motiverad lösning.

I de diskussioner som fördes inom arbetsgruppen för smarta nät och vid forumet för smarta nät föreslogs en lösning där bedömningen, beräkningen och uppdateringen av behovet av säkerheter ska ske centraliserat till exempel i datahubben, där distributionsnätsinnehavaren kan hämta uppgifter per försäljningsbolag. Även om modellen kan ge effektivitetsvinster, är det problematiskt att det i praktiken skulle uppstå ett kreditregister över detaljförsäljarna i datahubben.

Det finns alternativa lösningar för hanteringen av säkerheterna. I diskussionerna har det till exempel framkommit ett förslag om att uppgiften ska koncentreras till en myndighet. Eftersom frivillig samfakturering kan ses som en åtgärd som hänför sig till detaljhandels konkurrensutsatta affärsverksamhet och alla detaljförsäljare inte nödvändigtvis tar i bruk samfakturering och säkerheter inte förutsätts av alla, blir kostnaderna för att inrätta och förvalta ett system för en del av detaljförsäljarna då något som ska täckas med offentliga medel. Förutom säkerheter har man i samband med expertutfrågningar i arbetsgruppen för smarta nät diskuterat till exempel en säkerhetsfond av typen insättningsgarantifond, som alla detaljförsäljare skulle finansiera. Denna modell lämpar sig dock dåligt för frivillig samfakturering. Dessutom svarar alla detaljförsäljare då solidariskt för en enskild detaljförsäljares eventuella betalningsförsummelse. Vid utfrågningen av experter på forumet för smarta nät lyfte man dessutom fram tillämpningen av solvenskrav i stället för säkerheter. Om enbart ett solvenskrav tillämpas kan det dock innebära att detaljförsäljare med svag solvens undantas från samfaktureringen, och detaljförsäljarna kan inte på samma sätt som i den föreslagna modellen påverka situationen genom att ställa säkerheter.

5.1.2 Samordning av distributionsavgifternas strukturer

I nuläget definieras varken priskomponenterna eller prisstrukturerna för eldistributionstjänsterna i 54 § i elmarknadslagen. I praktiken har distributionsavgifterna dock redan nu bestått av en grundavgift och en energiavgift samt, i synnerhet för större elanvändare, av en effektagift. Dessutom kan distributionsavgiften för stora elanvändare ha innehållit komponenten reaktiv effekt. Prisstrukturerna och tidsfördelningarna kan variera från bolag till bolag, vilket kan försvåra till exempel utvecklandet av flexibilitetstjänster.

Enligt den föreslagna regleringen ska det fortsättningsvis vara upp till nättinnehavarens prövning vilka typer av distributionsavgifter den erbjuder, och regleringen förutsätter att slutförbrukarna ska erbjudas eldistributionsprodukter med olika tidsfördelningar och prisstrukturer som motsvarar deras behov. Till exempel om man i avgifterna för eldistribution övergår till enbart rörliga avgifter skulle detta innebära att stora elanvändare grundlöst skulle betala kostnaderna för användare med lägre förbrukning. Ett system som enbart bygger på fasta avgifter skulle å andra sidan innebära en omotiverad prisbelastning för små användare.

Det har föreslagits att närmare bestämmelser om samordningen av distributionsavgifternas strukturer ska utfärdas genom en föreskrift av Energimyndigheten i enlighet med tariffstrukturerna i lagstiftningen. En samordning av distributionsavgifternas strukturer genom statsrådets förordning granskades som en alternativ regleringsnivå. Ett problem som uppstår om bestämmelserna om tariffstrukturen utfärdas genom statsrådets förordning är elmarknadsdirektivets krav på Energimyndighetens oberoende när det gäller att avgöra de frågor som enligt direktivet ankommer på tillsynsmyndigheten. En av de mest centrala uppgifter som med stöd av direktivet åläggs den nationella tillsynsmyndigheten är att i enlighet med transparenta kriterier fastställa eller godkänna överförings- eller distributionstariffer eller

metoder för beräkning av dem, eller båda. EU-domstolen har meddelat flera avgöranden om den nationella tillsynsmyndighetens oberoende i fråga om fastställandet av tarifferna eller beräkningsmetoderna för dem (bl.a. målen *C-274/08 kommissionen mot Sverige*, *C-474/08 kommissionen mot Belgien*, *C-771/18 kommissionen mot Ungern*, *C-718/18 kommissionen mot Tyskland*). Den behörighet som elmarknadsdirektiven ger tillsynsmyndigheten utgör ett hinder för ett nationellt fastställande av detaljerade beräkningsmetoder för nättjänstavgifterna i lag eller förordning.

5.1.3 Marknadsbaserad styrning av belastningen

Den nu allmänt tillämpade natt-/dagstyrningens inverkan på slutförbrukarens elenergikostnader kan minska i och med att variationerna i marknadspriset på el blir vanligare och mycket förmånliga priser förekommer även dagtid. En marknadsbaserad styrning av belastningen gör det möjligt att reagera mer flexibelt och anpassa konsumtionen enligt prisfluktuationerna, särskilt för de kunder som nu har natt/dag-styrning.

Arbetsgruppen för smarta nät ansåg att förbrukningsflexibilitet bör vara en konkurrensutsatt affärsverksamhet. Ett fullständigt slopande av distributionsnätsinnehavarnas belastningsstyrning utan att systemet utvecklas så att en marknadsbaserad modell kan genomföras kunde leda till att de flexibilitetsfördelar som uppstår till följd av tidpunkten för förbrukningen går förlorade, och att förbrukningen mindre än nu skulle infalla till exempel nattetid. På motsvarande sätt går nyttan med förbrukningsflexibiliteten förlorad om distributionsnätsinnehavarens styrning av belastningen slopas i sin helhet. Då skulle utnyttjandet av belastningsstyrningen vara beroende av att slutförbrukaren aktiverar en marknadsbaserad styrning av belastningen.

Konsumenterna har redan i stor utsträckning börjat tillämpa andra metoder än mätare för att styra sin egen belastning. De andra metoderna omfattar allt från enkla kopplingsur till omfattande lösningar för hemautomation. Alla dessa alternativ har fortfarande sin plats. En marknadsbaserad styrning av belastningen via smarta mätare erbjuder ett enkelt och billigt alternativ, särskilt för de kunder som redan har belastningen kopplad till natt/dag-styrning, eller vid objekt där kopplingen är enkel att utföra.

Enligt förslaget ska datahubben ha till uppgift att upprätthålla gränssnittet för belastningsstyrningen. I den arbetsgrupp som Fingrid Oyj tillsatte för att utreda definitionen av ett gränssnitt för styrning av belastningen behandlades också alternativet med en flexhubb som genomförs separat från datahubben. Arbetsgruppen bedömde dock att de olika genomförandealternativen kvalitativt sett är tillräckligt bra och ansåg att det inte fanns några betydande kvalitativa skillnader mellan dem. Flexhubben ansågs vara ett bra alternativ på grund av att den är fri från de tekniska och tidsmässiga begränsningar som de redan existerande systemen ställer. Å andra sidan bedömdes genomförandet av gränssnittet och den ansvariga aktören vara förknippade med osäkerhetsfaktorer. Dessutom bedömdes genomförandet av gränssnittet via en separat flexhubb vara ett betydligt dyrare alternativ än att genomföra gränssnittet i datahubben.

5.1.4 Begränsning av tiden för ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal

Som ett alternativ till en begränsning av tiden för när elförsäljningsavtal ska träda i kraft föreslog konsumentombudsmannen att konsumenten skulle kunna få ett nytt avtal att förfalla om ett tidigare tidsbegränsat avtal förhindrar dess ikraftträdande. Den lösningen förutsätter dock att konsumenten aktivt vidtar åtgärder för att avtalet ska förfalla, och en begränsning av tiden för det nya avtalets ikraftträdande i enlighet med förslaget anses vara ett tydligare alternativ för

konsumenten. Eftersom det är utmanande att knyta kravet på att ett avtal ska förfalla till en viss tidpunkt, leder detta till ökad oklarhet också för detaljförsäljarens del.

5.1.5 Reglering av uppsägningsavgiften för tidsbegränsade avtal

Enligt punkt 10.3 i de allmänna elförsäljningsvillkoren (EFV 2014) har säljaren i andra situationer än de som nämns i punkterna 10.2.1–10.2.5 i villkoren rätt att av användaren ta ut ett skäligt avtalsvite, om avtalsparterna särskilt har avtalat om detta och om dess belopp i ett individuellt säljavtal. Ett villkor som i huvudsak motsvarar den föreslagna nya 92 a § har således i praktiken redan tillämpats som en del av de allmänna elförsäljningsvillkoren. På grund av frågans betydelse och de ekonomiska konsekvenser som uppsägningsavgifterna har för konsumenterna anses det dock vara skäl att reglera frågan på lagnivå.

5.1.6 Definition av anslutningsledning

Ett alternativ till förslaget om anslutning av energilagringssystem är att lämna definitionen av anslutningsledning i 3 § 5 punkten i elmarknadslagen oförändrad. Konsekvensen av alternativet är att det i anslutning till kraftverk inte byggs energilagringssystem som ingår i samma anslutning. Den ändring som föreslås i alternativet kommer inte att leda till några positiva effekter för det finska elsystemet. Separata batterilager skulle då påverka elsystemet på samma sätt som kraftverk som producerar likström.

5.1.7 Ersättning för el från förnybara energikällor som tillförs nätet

Enligt artikel 21.2 i RED II-direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att egenanvändare av förnybar energi, enskilt eller genom aggregatorer, har rätt att få ersättning, i förekommande fall genom stödsystem, för egenproducerad förnybar el som de matar in i nätet som motsvarar marknadsvärdet på den elen och eventuellt återspeglar dess långsiktiga värde för nätet, miljön och samhället. Alternativt kan skyldigheten i direktivet också genomföras i form av en köpskyldighet för detaljförsäljare. Köpskyldigheten kan fullgöras antingen till marknadspris eller alternativt till ett reglerat pris och baserat på ett stödsystem. Ingetdera av dessa alternativ behövs i Finland, eftersom slutkunderna har tillgång till flera totalalternativ i form av köperbudande till marknadsvillkor från konkurrerande detaljförsäljare. Alternativa system skulle göra en för tillfället välfungerande marknad mindre flexibel. Dessutom skulle sådana system som bygger på reglering eller statligt stöd medföra extra kostnader för staten.

5.1.8 Anslutningsskyldighet

I fråga om offentliggörandet av den tillgängliga nätkapaciteten och de uppgifter som ska ges om status för begäran om anslutning gör direktivet det möjligt att på nationell nivå föreskriva att nämnda skyldigheter inte ska tillämpas på sådana integrerade elföretag som har färre än 100 000 anslutna kunder eller som levererar el till små, separata nät. En medlemsstat kan också tillämpa ett lägre tröskelvärde. Utnyttjandet av det nationella handlingsutrymmet begränsas emellertid till integrerade elföretag, vilket endast vissa av distributionsnätinnehavarna i Finland är. Utnyttjande av det nationella handlingsutrymmet skulle därför leda till att distributionsnätinnehavarna och deras kunder försätts i en särställning, vilket inte är motiverat.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

5.2.1 Samfakturering

Sverige

I Sverige ingår slutförbrukaren separata avtal om försäljning och distribution av el. Det är möjligt att använda sig av samfakturering på basis av ett frivilligt avtal mellan slutförbrukaren och elförsäljaren eller ett nätbolag som hör till samma koncern eller med en tredje part som fungerar som mellanhand. Myndigheten övervakar inte ingåendet av dessa avtal eller de villkor som tillämpas i dem. Vid samfakturering betalar slutanvändaren hela fakturan till elförsäljaren, som sedan redovisar nätbolagets andel till bolaget i fråga. Det är vanligt med samfakturering särskilt i situationer där nätbolaget och elförsäljaren hör till samma koncern.

I Sverige används inga säkerheter som en del av riskhanteringen vid samfakturering. Om elförsäljaren inte betalar den andel som gäller elöverföringen till nätbolaget, kan nätbolaget kräva en prestation av slutförbrukaren, som i sin tur kan kräva prestationen av elförsäljaren.

Tillsynsmyndigheten lade fram ett förslag till utveckling av ellagstiftningen 2017, och som en del av detta föreslog man obligatorisk samfakturering. I denna modell ingår kunden fortfarande separata avtal med nätbolaget och elförsäljaren. Elförsäljaren ska fungera som representant för nätbolaget och fakturera slutförbrukaren för både elförsäljningen och elöverföringen, och deras respektive inverkan på fakturans slutsumma ska specificeras tydligt på fakturan. I modellen är nätbolaget skyldigt att på elleverantörens begäran samtycka till samfakturering. Kreditrisken för kundens uteblivna betalning ska enligt förslaget bäras av elförsäljaren, även för nätbolagets del. Om det finns grundad anledning att tro att elförsäljaren inte betalar nätbolaget dess andel, ska nätbolaget kunna kräva förhandsbetalning av elförsäljaren. Dessutom ska det vara möjligt att besluta om elförsäljarens rätt att sälja el till sådana eldriftsställen där elförsäljaren inte behöver betala den andel som hör till nätbolaget.

Norge

I Norge finns det möjlighet till samfakturering, och i fråga om hushållskunder har man också gällande reglering om detta. Samfaktureringen bygger på ett avtal mellan nätbolaget och elförsäljaren. Sådana nätbolag som vill erbjuda möjlighet till samfakturering måste erbjuda den på jämlika och icke-diskriminerande villkor till alla intresserade elförsäljare. Dessutom måste elförsäljaren erbjuda samfakturering till alla de hushållskunder som är anslutna till ett nät som innehas av ett sådant nätbolag med vilket elförsäljaren har ett gällande avtal om samfakturering. Myndigheten övervakar att regleringen följs.

Nätbolaget beslutar om huruvida det kräver säkerheter av elförsäljaren. Om det kräver säkerheter måste samma säkerhet på lika villkor krävas av alla elförsäljare som verkar inom nätbolagets område. Vid eventuella säkerhetsarrangemang ger elförsäljaren en bankgaranti som till sitt belopp kan motsvara högst den månatliga genomsnittliga nättariffsumman enligt mätpunkterna för de konsumenter som är kunder hos elförsäljaren. Myndigheten fastställer vad den genomsnittliga nättariffen är.

Om elförsäljaren inte betalar nätbolagets fordran inom nio dagar efter en betalningspåminnelse kan nätbolaget säga upp avtalet. Dessutom kan båda parterna i avtalet säga upp avtalet om motparten inte följer bestämmelserna om samfakturering.

Danmark

Danmark har en modell med en faktura och det är inte möjligt att avvika från den. Slutförbrukaren ingår avtal endast med elförsäljaren, som i sin tur köper nätbolagets tjänster. Nätbolaget är således i avtalsförhållande endast med elförsäljaren, och kan inte driva in sina fordringar av slutkunden. Också skyldigheten att redovisa elskatten har överförts från nätbolaget till elförsäljarna. Avtalet mellan nätbolaget och elförsäljaren baserar sig på ett standardavtal utarbetat av en energiförening som representerar båda parterna och nätbolagen lämnar in de slutliga avtalen till myndigheten (Danish Utility Regulator) för godkännande.

Nätbolaget kan under vissa förutsättningar, som det avtalats om i standardavtalet, kräva säkerheter av elförsäljaren. Kriterierna är kopplade till upprepade förseningar av fordringar som inte är av ringa betydelse eller utebliven betalning av en enskild fordran som inte är av ringa betydelse trots flera påminnelser, låg kreditvärdighet, negativt eget kapital och vissa andra bokföringsmässiga eller revisionsmässiga brister. Säkerhetsbedömningen och säkerhetsarrangemangen genomförs i ett bilateralt förfarande mellan elförsäljaren och nätbolaget. Ett nätbolag kan använda säkerheten om elförsäljaren inte har betalat den andel som hör till nätbolaget senast på förfallodagen och då kräva att elförsäljaren kompletterar säkerheten för den del som använts.

Nätbolagen delar information med elförsäljarna i en servicehubb som är obligatorisk för de elförsäljare som verkar på marknaden. I riskhanteringsarrangemanget ingår nätbolagets möjlighet att vid behov begära att hubben avlägsnar elförsäljaren från nätområdet.

Tyskland

I Tyskland bestäms förhållandet mellan nätföretaget och nätanvändaren utifrån ett avtal om nätanvändningen och det ramavtal som gäller leverantören. Avtalet om användningen av nätet bygger på en standard som fastställts av den tyska tillsynsmyndigheten Bundesnetzagentur (BNetzA). I avtalet kan nätanvändaren vara en leverantör eller slutförbrukare. Typiskt är det här fråga om större bolagskunder, eftersom hushållskunder och andra slutförbrukare som förbrukar mer begränsat med el i allmänhet inte ingår något separat avtal om användning av nätet, utan deras avtal med elförsäljaren täcker i och med nämnda ramavtal också användningen av elnätet. Vid samfakturering ska de andelar som hör till nätbolaget och elförsäljaren specificeras. Däremot kan slutförbrukare som använder mer el således ha separata elförsäljnings- och nätavtal. Vid ramavtal förutsätts inga säkerheter av elförsäljarna, men det är möjligt att avvika från detta genom bilaterala avtal.

Energimyndighetens utredning 2021

Energimyndigheten kartlade 2021 andra länders praxis i fråga om samfakturering med hjälp av en e-postenkät bland de europeiska ländernas energitillsynsmyndigheter. Enkäten besvarades av 11 länder och i alla de länder som besvarade enkäten skiljde modellerna sig från varandra. Samfakturering förknippades oftast med en situation där kunden ingår ett avtal som täcker dels elförsäljningen, dels distributionen av den, men i vissa fall var samfakturering också möjlig i situationer där man ingått separata avtal. Att möjliggöra samfakturering är obligatoriskt för nätinnehavare i Nederländerna, Kroatien och Ungern.

I regel var det möjligt att utan begränsningar tillämpa samfakturering för olika kundgrupper, men i fyra länder var rätten begränsad till att gälla enbart hushåll och/eller små företagskunder. Enligt Energimyndighetens utredning hade några särskilda soliditetskrav inte ställts i något av

länderna. Vanligtvis var det elförsäljaren som svarade för de kreditförluster kunden orsakar och indrivningsåtgärder i anslutning till detta, liksom även för kraven på säkerheter för slutförbrukaren. I Österrike, där en frivillig samfakturering är i bruk, delades däremot kreditförlusterna i förhållande till vad elförsäljnings- och nätavtalet anger, och i Kroatien, där det är obligatoriskt med samfakturering, avtalade man separat om fördelningen av kreditförlusterna i ett avtal mellan elförsäljaren och nätbolaget.

I flera länder finns det ramavtal eller bilaterala avtal mellan nätinnehavarna och försäljarna som fastställer hur nättjänstavgifterna ska redovisas av försäljarna till nätinnehavarna samt förfarandena för hur nätinnehavarens fordringar ska tryggas. Enligt enkäten är det vanligaste säkringsarrangemanget för fordringar ett förfarande som bygger på säkerheter och där detaljerna varierar från land till land.

5.2.2 Samordning av distributionsavgifternas strukturer och effekttariffer

I Europa består tariffstrukturerna huvudsakligen av tre komponenter: en energikomponent (€/kWh), en effektkomponent (€/kW) och en fast komponent (€/år). Enligt en rapport från Byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER)¹² använder man i merparten av EU:s medlemsstater en kombination av antingen en energikomponent och en fast komponent eller en effektkomponent och en energikomponent. I tre medlemsstater använder man sig av enbart en energikomponent för alla slutförbrukare, medan ingen medlemsstat använde sig av enbart en effektkomponent eller enbart en fast avgift. En effektkomponent tillämpas som en del av distributionsavgiften för alla grupper av slutförbrukare i Kroatien, Tjeckien, Grekland, Lettland, Portugal, Slovakien, Slovenien, Spanien, Frankrike, Malta, Nederländerna och Polen. I vissa medlemsstater, såsom i Finland, har en effektkomponent dessutom kunnat vara i bruk för en del av slutförbrukarna. I största delen av medlemsstaterna har energikomponenten haft en större vikt än effektkomponenten, medan den fasta komponentens andel har varit mindre i alla medlemsstater.

Det finns dock många möjliga modeller med såväl energibaserade som effektbaserade komponenter. Bland de nordiska länderna har tariffer med tidsfördelning använts mest allmänt i Finland. På andra håll i Europa har tariffer med tidsfördelning tillämpats i bland annat Frankrike, Storbritannien och Tyskland. Vid fastställandet av effektkomponenten har man i EU-medlemsstaterna använt sig av till exempel den maximala effekt som förbrukats (inkl. bundet till en viss tidpunkt) eller avtalets eller anslutningens maximala effekt.

Till exempel i Frankrike har man under 50 års tid på flera spänningsnivåer tillämpat tariffer enligt användningstid och rörliga topptariffer för att hantera dagliga och säsongsbundna toppar. Tillsammans med styrd vattenuppvärmning har dessa tariffer flyttat en förbrukning på cirka 10 GW från morgonens topp till natten. På medelspänningsnivå har nättarifferna fem tidsperioder: årstopp, hög säsongstopp, låg säsongstid och säsongstid utanför trafiktopparna (låg- och högsäsong). Undersökningar visar att på medelspänningsnivån är det 80–90 procent av tiden samma dagar som är toppdagar både lokalt och nationellt.

Sverige

¹² ACER: Report on Distribution Tariff Methodologies in Europe. February 2021, <https://acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/ACER%20Report%20on%20D-Tariff%20Methodologies.pdf>.

I Sverige har distributionsavgiften för småkunder traditionellt innehållit en fast komponent som baserar sig på säkringens storlek och en energikomponent. För största delen av kunderna – närmast dem vars förbrukning är av det mindre slaget – innehåller tariffen ingen tidsfördelning. Effekttariffen har dock ökat i popularitet. I tariffuppgifterna för 2023 uppgav 26 nätinnehavare att de erbjuder tariffer med en effektkomponent till kunder vars säkringar är 63A eller mindre. För större kunder är en effekttariff vanligare än en säkringsbaserad fast avgift. I de effektbaserade tarifferna ingår ofta någon typ av tidsfördelning, antingen enligt säsong eller tid på dygnet. På senare tid har man i Sverige lokalt börjat besväras av brist på nätkapacitet i tillväxtområden. Den lokala energimarknadsmyndigheten (*Energimarknadsinspektionen*) har påpekat att ett sätt att minska kapacitetsbristen och använda nätet mer effektivt är att tillämpa kostnadsreflekterande tariffer med hög tidsmässig och geografisk differentiering.

Energimarknadsinspektionen i Sverige utfärdade i mars 2022 föreskrifter om de tariffmodeller som ska tillämpas senast från och med januari 2027. Regleringen ska börja tillämpas senast i januari 2027. Enligt de nya föreskrifterna ska närtarifferna bestå av fyra delar. Den första är en energiavgift som tas ut som en avgift per kilowattimme och som baserar sig på marginalkostnaden för elöverföring och vars storlek kan variera över tid beroende på fluktuationer i överföringskostnaderna. Den andra komponenten är en effektagift, som ska täcka de framåtblickande kostnaderna och som ska variera beroende på de uppmätta effekterna under olika tider på dygnet och olika årstider. För det tredje ska tarifferna inkludera en fast kundavgift, som ska återspegla nätbolagets särskilda kostnader för varje kund eller kundgrupp med beaktande av bland annat de kundspecifika variationerna i mätningen och rapporteringen. Den sista komponenten i tariffen är en resterande post som ska inkludera de kostnader som inte redan täckts av de förstnämnda tre delarna. Denna komponent ska om möjligt tas ut av kunderna som en fast abonnemangsavgift, som baserar sig på antingen kundens säkringsstorlek eller beställd effekt.

Norge

I Norge innehåller distributionsavgifterna en energikomponent och en fast del. Energikomponenten riktar sig till alla nätanvändare och med den täcks marginalförlusten till följd av överföringsförlusterna i nätet. Komponenterna ska vara tidsfördelade i tariffer för dagtid samt natt- och veckoslutstider och de ska fastställas och offentliggöras för ett år i taget. I en energikomponent för en slutförbrukare i ett distributionsnät kan det också ingå andra fasta kostnader som hänför sig till nätverksamheten. Efter juli 2024 får energikomponentens andel inte överskrida 50 procent av den totala intäkt som nätbolaget får från respektive kundgrupp.

Energikomponenten räcker dock inte ensam till för att täcka de fasta kostnaderna för nätverksamheten och ge en skäligen avkastning på nätinvesteringarna, varför det av slutanvändarna också tas ut en fast avgift som bestäms utgående från deras effektbehov. Med denna täcker man den återstående delen av de fasta kostnaderna samt de kundgruppspecifika kostnaderna, som kan skilja sig mellan olika kundgrupper, om detta är motiverat med hänsyn till kundgruppernas skillnader i fråga om deras nätrelaterade omständigheter. Största delen av nätbolagen fastställer effektagiften vid olika tidpunkter för olika nivåer, och kundens effektagift bestäms enligt den tidpunkt då kunden förbrukade mest el under respektive månad.

För företagskunder som förbrukar över 100 000 kWh per år kan överföringstariffen dessutom innefatta en effektagift. För att fastställa denna använder bolagen sig av olika modeller: en del fastställer storleken på effektagiften utifrån respektive månads effekttopp, och andra bestämmer effektagiften utifrån den sammantagna inverkan av flera beräkningssätt.

Danmark

I Danmark måste alla distributionsnätverksinnehavare använda sig av smarta mätare, vilket möjliggör en elbaserad timdebitering för hushållen och därigenom effektbaserade tariffer. Statsrådet tar i sina rekommendationer inte närmare ställning till förbrukningstariffernas struktur, men i lagstiftningen görs bedömningen att det inte finns några hinder för olika typer av tidsfördelningar för tarifferna. En av rekommendationerna i lagstiftningen var att branschen själv skulle skapa en ny tariffmodell för nätinnehavare och innehavare av överföringsnät, vilken skulle återspegla kostnaderna för nätanvändningen och främja flexibiliteten i elförbrukningen, till exempel med hjälp av tidsfördelade och effektbaserade tariffkomponenter. Den nationella energimyndigheten och stamnätsbolaget har till uppgift att skapa tidsfördelade tariffer på både nätinnehavarnivå och överföringsnätinnehavarnivå, med en fast effektbaserad komponent för de högre spänningsnivåerna.

5.2.3 Marknadsbaserad styrning av belastningen

I Europa är det ovanligt med sådan styrning av belastningen som baserar sig på distributionstariffer eller marknadspriser och som görs via distributionsnätinnehavarens infrastruktur.

I Tjeckien och Slovakien har man historiskt sett haft samma typ av natt/dag-styrning som i Finland. Arrangemanget har dock gjorts mer dynamiskt, så att olika användargrupper kan ha olika reläkopplingstider och motsvarande avvikande tider för höga och låga tariffer. Användargrupperna bestäms utifrån kundens elförbrukning och de apparater som är anslutna till nätet. I Tjeckien har man till exempel en egen tariff för kunder som äger elbilar och en för kunder som äger värmepumpar. Tillsynsmyndigheten har bestämt hur många timmar per dygn en hög och en låg tariff ska tillämpas för varje kundgrupp, men nätföretaget kan bestämma tidpunkterna för den höga och den låga tariffen. Till exempel för en värmepumpskund tillämpas den höga tariffen i två timmar och för en laddningskund för elbil i 16 timmar.

I Sverige används inte den föreslagna typen av marknadsbaserad styrning av belastningen via distributionsnätinnehavarens system eller styrning som bygger på nätbolagets tariff. Överföringsnätinnehavaren kan dock manuellt eller automatiskt koppla bort belastningen för att trygga nätets funktion. Dessutom kan distributionsnätinnehavaren avtala om ett sådant anslutningsavtal där distributionsnätinnehavaren med kort varsel kan koppla bort kundens belastning. Kunden kan kompenseras med en reducerad nättariff. Dessa frivilliga avtal regleras inte av någon speciallagstiftning. Den svenska modellen handlar dock om att hantera belastningen i nätet med tanke på elsystemets funktion och är inte en sådan typ av partiell styrning av slutförbrukarens belastning som den föreslagna marknadsbaserade styrningen av belastningen.

Inte heller i Danmark används någon sådan marknadsbaserad styrning av belastningen av den typ som föreslås. Konsumenterna kan dock ha tidsfördelade nättjänstariffer som uppmuntrar dem att själva flytta sin förbrukning bort från timmarna med toppförbrukning. Distributionsnätinnehavarna har inte heller någon möjlighet att styra slutförbrukarens belastning på annat sätt än genom så kallade flexibla anslutningsavtal eller elavbrott. Om ingåendet av ett flexibelt anslutningsavtal ska ha avtalats separat med slutförbrukaren.

5.2.4 Ikraftträdande av ett nytt elförsäljningsavtal

Elförsäljningsavtal som ingås via distansförsäljning omfattas i de övriga nordiska länderna av reglering som skyddar konsumenten.

I Sverige och Danmark är utgångspunkten att ikraftträdandetiden för ett nytt elförsäljningsavtal inte har begränsats. I Sverige kan ett elförsäljningsavtal som på säljarens initiativ har ingåtts via telefonförsäljning dock träda i kraft först när konsumenten har godkänt det skriftligt. Dessutom har konsumenten rätt att inom 14 dygn ångra ett avtal som ingåtts via distansförsäljning. Ångerrätten kan förlängas till högst ett år om konsumenten inte har fått tillräcklig information om sin ångerrätt. På ångerrätten tillämpas dock återigen en gräns på 14 dagar från det att informationen i fråga lämnas till konsumenten.

Även i Danmark kan konsumenten frånträda ett avtal som ingåtts via distansförsäljning eller utanför säljarens normala affärsställe, såsom vid gatuförsäljning, inom 14 dygn efter det att avtalet ingicks. I Danmark är telefonförsäljning dessutom förbjuden utan konsumentens samtycke. Förbudet gäller inte små och medelstora företag som kunder.

I Norge kan konsumenten frånträda ett avtal som ingåtts via distansförsäljning inom 14 dygn från det att avtalet ingicks. Ångerrätten kan dock förlängas till ett år om konsumenten innan avtalet ingicks inte har fått tillräcklig information om ångerrätten eller om konsumenten inte har fått en ångerblankett i varaktig form genast efter att avtalet ingicks. Avtal som ingås via telefonförsäljning anses vara giltiga först när konsumenten skriftligen har fått informationen om erbjudandet i varaktig form och när konsumenten skriftligen har godkänt det. I Norge behandlas dessutom ett lagförslag, där elmarknadslagen föreslås bli ändrad så att konsumenten på ett bindande sätt kan godkänna ett elavtal som ingåtts via distansförsäljning först när det har gått ett dygn sedan anbudet om avtalet i fråga gavs. Syftet med förslaget är att förbättra konsumentskyddet genom att ge konsumenten tillräckligt med tid för att förstå villkoren i avtalet och vid behov jämföra det med andra erbjudanden. Reglering av uppsägningsavgiften för tidsbegränsade elförsäljningsavtal

5.2.5 Reglering av uppsägningsavgiften för tidsbegränsade elförsäljningsavtal

Olika lösningar har tillämpats i EU:s medlemsstater i fråga om avgifter för uppsägning av tidsbegränsade avtal. I Sverige varar tidsbegränsade elförsäljningsavtal till fasta priser i allmänhet från ett till tre år, men de kan variera mellan en månad och 10 år. Ett förtida upphävande av ett tidsbegränsat elförsäljningsavtal genom kundens försorg är möjligt med en tilläggsavgift som högst kan vara lika stor som de teoretiska alternativa kostnaderna för ett förtida avslutande. Till kostnaderna kan utöver de faktiska kostnaderna räknas teoretiska kundspecifika kostnader, såsom priset på den produkt som används som säkringsprodukt dividerat med kundens förbrukningsmängd, med hjälp av vilken man kan beräkna kundens teoretiska andel av den införskaffade säkringsprodukten.

I Slovenien får ingen uppsägningsavgift tas ut om ett tidsbegränsat avtal sägs upp i en situation där det har gått minst ett år sedan avtalet trädde i kraft. I fråga om avtal som varit i kraft en kortare tid än så tillämpas däremot de påföljder som parterna kommit överens om i avtalet. I Irland är en uppsägningsavgift möjlig och den motsvarar till sitt innehåll bestämmelserna i elmarknadsdirektivet. I Litauen har elmarknadsdirektivets bestämmelser om uppsägningsavgift inte tagits i bruk nationellt.

I Norge är det möjligt att ta ut en uppsägningsavgift, och där behandlas också ett lagförslag som syftar till att göra tillämpningen av uppsägningsavgifter tydligare ur konsumentens synvinkel.

Enligt lagförslaget ska detaljförsäljaren i avtalsvillkoren inkludera ett exempel på hur uppsägningsavgiften beräknas. Dessutom ska detaljförsäljaren på begäran skriftligen lämna konsumenten närmare uppgifter om uppsägningsavgiftens storlek. Uppskattningen är bindande för detaljförsäljaren i minst två dagar från det att den gavs till konsumenten.

5.2.6 Anslutningsskyldighet

Enligt 4 kap. 5 § i den svenska ellagen ska anslutningen genomföras inom skälig tid från det att begäran om anslutning gjordes. Tiden för anslutningen får vara längre än två år endast om det är nödvändigt med hänsyn till anslutningens omfattning och tekniska utformning eller om det finns andra särskilda skäl. Bestämmelsen i fråga tillämpas på både konsument- och företagskunder. För konsumenter har den nationella tillsynsmyndigheten i Sverige dock möjlighet att fatta beslut om att en kortare anslutningstid ska tillämpas.

I Danmark har både överföringsnätinnehavaren och distributionsnätinnehavaren anslutningsskyldighet. Nätinnehavarna behöver dock inte nödvändigtvis lova en viss anslutningstid för full anslutning, och abonnenten kan också anslutas med ett tidsbundet flexibelt anslutningsavtal. På lagstiftningsnivå har det inte fastställts någon tidsfrist för anslutningen, men nätinnehavaren och abonnenten kan komma överens om detta i ett ömsesidigt avtal.

6 Remissvar

Ett utkast till regeringens proposition var ute på remiss från den 17 juli till den 28 augusti 2024. Sammanlagt 41 yttranden inkom till förslaget. Yttranden lämnades av justitieministeriet, finansministeriet, Skatteförvaltningen, Energimyndigheten, Konkurrens- och konsumentverket, Caruna Ab, Elenia Verkko Oyj, Eolus Finland Oy, Fingrid Datahub Oy, Fingrid Oyj, Fortum Markets Oy, Helen Ab, Helen Elnät Ab, Ilmatar Energy Oy, Koillis-Satakunnan Sähkö Oy, Kymenlaakson Sähköverkko Oy, Leppäkosken Sähkö Oy, Nykarleby Kraftverk Ab, Oomi Oy, OX2 Finland Oy, Ropo Suomi Oy, Tampereen Energia Sähköverkko Oy, UPM-Kymmene Oyj, Vasa Elnät Ab, Finlands Näringsliv, Energiakaupungit ry, Finsk Energiindustri rf, Finsk Handel rf, Konsumentförbundet rf, Skogsindustrin rf, Lokalkraft rf, Finlands Fastighetsförbund rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands Närenergiförbund rf, Finlands Egnahemsförbund rf, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry, Energianvändare i Finland rf, Finlands förnybara rf (tidigare Finska Vindkraftföreningen rf), Företagarna i Finland rf, Elektrotekniska Handelsförbundet i Finland rf samt forskarna Pentti Järventausta, Kimmo Lummi och Juha Koskela vid Tammerfors universitet.

De som lämnade yttranden förordade i regel syftet med regeringens proposition: att stärka slutförbrukarens ställning på elmarknaden. Regeringspropositionen har preciserats med anledning av de avgivna yttrandena. Ändringar och preciseringar har gjorts i propositionen baserat på merparten av yttrandena. Definitionerna i propositionen har preciserats och terminologin har förenhetligats och mindre strukturella ändringar har gjorts i förslaget genom att de föreslagna bestämmelserna har flyttats till ett ställe som lämpar sig bättre med tanke på elmarknadslagens systematik. Konsekvensbedömningen av förslagen har preciserats och bedömningen av förhållandet mellan de föreslagna bestämmelserna och regleringen av de grundläggande rättigheterna har förtydligats. Dessutom har förhållandet mellan regeringens proposition och övriga propositioner preciserats. Den föreslagna tidpunkten för ikraftträdandet av de föreslagna bestämmelserna om samfakturerings och en marknadsbaserad styrning av belastningen har senarelagts och de föreslås träda i kraft den 1 september 2026.

I fråga om samfakturering har förslaget preciserats genom att man klarlagt förhållandet mellan samfakturering och bestridande, delbetalningar och indrivning av fordringar. Hur samfaktureringen förhåller sig till slutförbrukarens och detaljförsäljarens avtalsförhållande, ansvarsfördelningen i fråga om kundservice och fördelningen av kreditförlustrisken mellan detaljförsäljaren och distributionsnätinnehavaren har också förtydligats. När det gäller den föreslagna 105 j § har villkoren för att kräva säkerhet och grunderna för hur säkerhetens belopp ska bestämmas samt säkerhetens användningsändamål preciserats. Förslaget om marknadsbaserad styrning av belastningen har preciserats i synnerhet i fråga om hur styrningen ska ordnas i avsaknad av eller vid utgången av ett befullmäktigande för styrning av belastningen som slutförbrukaren har utfärdat. Förslaget till bestämmelse om tidpunkten för ikraftträdandet av ett nytt elförsäljningsavtal har preciserats till de delar som gäller vilka försäljningssituationer som bestämmelsen ska tillämpas på. När det gäller konsumentskyddet har bestämmelsen dessutom preciserats i fråga om situationer där ett avtal har ingåtts i strid med den föreslagna bestämmelsen. I fråga om den föreslagna uppsägningsavgiften för tidsbegränsade elförsäljningsavtal eller aggregeringsavtal har förslaget preciserats i fråga om när uppsägningsavgift får tas ut. Till bestämmelsen har dessutom fogats en skyldighet att i avtalet fastställa avgiftens storlek eller ange grunderna för hur avgiften bestäms, samt en skyldighet att på slutförbrukarens begäran informera denne om avgiftens storlek. Förslagen till bestämmelser om anslutningsskyldighet och nätinnehavarens informationsskyldighet har preciserats genom att man mer exakt anger de tidpunkter utifrån vilka de föreslagna tidsfristerna ska fastställas. När det gäller anslutningsskyldigheten har man också preciserat under vilka förutsättningar man kan avvika från de föreslagna tidsfristerna. I propositionen har det dessutom inkluderats ett nytt förslag till ändring av 87 § 1 mom. i elmarknadslagen så att anslutningsavtalet ska ingås utan obefogat dröjsmål. Förslaget om definition av anslutningsledning har preciserats genom att man preciserar dess tillämpningsområde. Dessutom föreslås det att terminologin i lagen förtydligas så att termen eldriftsställe, som i lagstiftningen även har en annan, mer exakt betydelse, ersätts med termen eldriftsobjekt när det handlar om anslutning av ett enskilt eldriftsobjekt till elnätet.

Man har inte kunnat ta hänsyn till sådana förslag i yttrandena som strider mot bestämmelserna i elmarknadsdirektivet eller som är sinsemellan motstridiga. Till exempel i fråga om förslaget som gäller distributionsnätinnehavarens skyldighet att ge abonnenten tydlig och transparent information om statusen för och behandlingen av begäran om anslutning har responsen inte till fullo kunnat beaktas, eftersom innehållet i den föreslagna bestämmelsen till stor del bestäms av elmarknadsdirektivet. De olika synpunkter som framfördes i yttrandena skilde sig från varandra, till exempel i fråga om samfaktureringens lönsamhet, sätten att genomföra och reglera samfaktureringen samt i fråga om den föreslagna bestämmelsen om en uppsägningsavgift för tidsbegränsade elförsäljningsavtal och aggregeringsavtal. Genom de ändringar som gjorts med anledning av yttranderesponsen har man strävat efter att ta största möjliga hänsyn till sinsemellan motstridiga ändringsförslag, men det har inte varit möjligt att samtidigt inkludera alla synvinklar i propositionen. Yttranderesponsen innehöll delvis även synpunkter på beredningen av och innehållet i reglering på en lägre nivå, och dessa har därför inte beaktats i denna proposition.

Arbets- och näringsministeriet har gjort en sammanfattning av de yttranden som inkommit.

Rådet för bedömning av lagstiftningen lämnade sitt yttrande om propositionen den 17 oktober 2024. Rådet rekommenderade att regeringens utkast till proposition ska kompletteras på det sätt som nämns i utlåtandet. Enligt rådet bör propositionen kompletteras så att det anges vilka förslag som grundar sig på EU-rättsliga skyldigheter, hur stort säkerhetsbeloppet vid samfakturering kan bli samt hur förslagen påverkar konsumenten som avtalspart i förhållande till elförsäljaren eller nätinnehavaren. Rådet ansåg att propositionen kan förtydligas genom att man presenterar de förslag som är mest relevanta för hushållen och företagen på ett tydligare eller mer samlat

sätt, genom att man mer synligt redovisar för användningen av de metoder som tillämpas utomlands vid beredningen samt genom att man presenterar mer exakta kalkyler eller uppskattningar av förslagets konsekvenser i eurobelopp. Dessutom påpekade rådet att skrivningen med karaktär av konsekvensbedömning i avsnittet om propositionens mål bör flyttas till avsnittet om propositionens huvudsakliga konsekvenser.

Rådets yttrande beaktades i den fortsatta beredningen av lagförslaget. Avsnittet om propositionens mål förtydligades genom att skrivningarna om de föreslagna bestämmelsernas konsekvenser blir flyttade till avsnittet om propositionens huvudsakliga konsekvenser. I enlighet med en rekommendation i rådets yttrande preciserades dessutom vilka konsekvenser bestämmelserna om en uppsägningsavgift för tidsbegränsade elförsäljnings- eller aggregeringsavtal samt om anslutningsskyldigheten får för konsumentens ställning som avtalspart. Dessutom förtydligades skrivningen om den EU-rättsliga bakgrunden i fråga om skyldigheten att offentliggöra tillgänglig nätkapacitet och statusen för behandling av en begäran om anslutning till nätet. I propositionen klargörs dessutom varför de preciseringar rådet rekommenderar i fråga om konsekvensbedömningarna i eurobelopp inte har kunnat genomföras så att bedömningarna blir tillförlitliga eller tillräckligt generella.

7 Specialmotivering

7.1 Elmarknadslagen

3 §. Definitioner. Det föreslås att definitionen av anslutningsledning i 5 punkten i paragrafen preciseras i fråga om anslutningsledningar för så kallade hybridanslutningar som bildas av kraftverk och energilagransanläggningar i anslutning dem. Det föreslås inga innehållsmässiga ändringar i bestämmelserna om anslutning av eldriftsställen, men terminologin i elmarknadslagen förtydligas på så sätt att termen eldriftsställe, som i lagstiftningen också har en annan exaktare betydelse, ersätts med termen eldriftsobjekt när det är fråga om anslutning av ett enskilt eldriftsobjekt till elnätet. Med eldriftsobjekt avses ett objekt för vilket en abonnent skaffar en elanslutning. Med eldriftsställe avses däremot ett objekt där nätinnehavarens eller någon annan elmätning har installerats och nätanvändaren kan ingå ett elleveransavtal och elnätsavtal, såsom de Accounting Point -objekt som avses i ENTSO-E:s s.k. harmoniserade rollmodell för elmarknaden.

Enligt förslaget avses med anslutningsledning en enhetlig helhet som består av en elledning och andra elanläggningar och elutrustningar som behövs för anslutning till elnätet och genom vilken till elnätet för en eller flera abonnenter ansluts a) ett eldriftsobjekt, b) en eller flera till varandra kopplade energilagransanläggningar, c) ett eller flera kraftverk eller d) ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagransanläggningar.

Anslutningsledningen omfattas inte av sådan tillståndsplikt för elnätsverksamhet som avses i 4 § i elmarknadslagen och på anslutningsledningen tillämpas inte heller de allmänna skyldigheter som gäller nätinnehavare. En ledning som förenar två nätinnehavares nät är inte en anslutningsledning, utan en del av ett elnät som omfattas av tillståndsplikt för elnätsverksamhet, varför de allmänna skyldigheterna som gäller nätinnehavare, till exempel överförings- och anslutningsskyldigheter, tillämpas på en sådan ledning. För anslutningsledningar med en nominell spänning på minst 110 kilovolt tillämpas dock det förfarande för projektstillstånd för byggande av en högspänningsledning som avses i 3 kap.

Anslutningsledningens spänningsnivå inverkar inte på anslutningens karaktär. Dessutom får en anslutningsledning sträcka sig över riksgränsen. För byggande av en elledning med en nominell

spänning på minst 110 kilovolt vilken sträcker sig över riksgränsen ska projekttillstånd dock enligt 14 § i elmarknadslagen begäras hos ministeriet.

Med anslutningsledning avses utöver den egentliga anslutningsledningen också en enhetlig helhet som består av andra elanläggningar och elutrustningar som behövs för anslutning till elnätet och som finns vid anslutningspunkten för abonnenten eller abonnenterna. Begreppen anslutning och anslutningsledning omfattar sålunda bland annat sådana transformatorstationer, transformatorer och växelriktare för omvandling av likström till växelström som ägs eller innehas av abonnenten. Avsikten är inte att ändra abonnentens och nätinnehavarens gällande ansvar genom preciseringen av terminologin. Byggandet av en anslutningsledning ska även i fortsättningen vara på abonnentens ansvar och anslutningsledningen hör inte till nätinnehavarens elnät. Elnätets mätapparatur hör dock till nätinnehavarens ansvar på det sätt som föreskrivs i 22 § i elmarknadslagen.

Ett typiskt kännetecken för en anslutningsledning är att den betjänar en enda abonnent. Anslutningsledningen förenar alltid ett enskilt eldriftsobjekt, en energilagringsanläggning eller ett enskilt kraftverk till nätinnehavarens elnät.

Anslutningsledningen är för det första en elledning genom vilken elektrisk utrustning och elanläggningar som betjänar ett eldriftsobjekt ansluts till elnätsinnehavarens elnät. Som ett eldriftsobjekt betraktas till exempel en i 4 § 2 mom. 1 punkten i elmarknadslagen avsedd fastighet eller motsvarande fastighetsgrupp där elnätet inte omfattas av tillståndsplikt för elnätsverksamhet. Ett sådant eldriftsobjekt kan utöver elförbrukning också ha elproduktion och energilagring. En anslutning kan också ha flera eldriftsställen. Exempel på detta är vånings- eller radhus där det finns flera lägenheter eller industrifastigheter där flera företag är verksamma.

Som anslutningsledning betraktas också en elledning genom vilken en eller flera till varandra kopplade energilagringsanläggningar ansluts till en elnätsinnehavarens elnät samt en elledning genom vilken ett eller flera kraftverk eller ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagringsanläggningar ansluts till en elnätsinnehavarens elnät vid en enda anslutningspunkt. I dessa fall behöver de kraftverk och energilagringsanläggningar som finns vid anslutningspunkten för abonnenten eller abonnenterna samt de elanläggningar och elutrustningar som betjänar dem inte finnas inom samma fastighets eller motsvarande fastighetsgrupps område. Bestämmelsen gör det möjligt att till exempel ansluta flera separata vindkraftverk eller vindkraftsparker till elnätet med en gemensam anslutningsledning. Ändringen av definitionen av anslutningsledning möjliggör till denna del att också en eller flera till varandra kopplade energilagringsanläggningar eller en helhet av en eller flera energilagringsanläggningar som är kopplade till ett eller flera kraftverk kan anslutas till elnätet med en gemensam anslutningsledning. I dessa fall kan det finnas fler än en abonnent, vilket möjliggör att det i anslutningen kan finnas kraftverk och energilagringsanläggningar som ägs av flera aktörer. En helhet som bildas på detta sätt anses inte som ett elnät som avses i 3 § 1 punkten i energimarknadslagen och driften av anslutningsledningen anses inte som sådan elnätsverksamhet som avses i 3 § 6 punkten i lagen, vilka omfattas av tillståndsplikt för elnätsverksamhet enligt 4 § i lagen.

Det föreslås att en ny 32 *b*-punkt fogas till paragrafen, enligt vilken det med ett tidsbegränsat avtal om försäljning av el med fast pris avses ett avtal om försäljning av el mellan en elleverantör och en slutförbrukare genom vilket samma pris och samma andra avtalsvillkor garanteras för den tid avtalet gäller, men där det i det fasta priset kan tas in ett flexibelt element där priset varierar och där ändringar i den faktura det resulterar i endast kan bero på skatter och avgifter och andra motsvarande faktorer som elleverantören inte har fastställt. Variationerna i priset kan

till exempel basera sig på tider med toppbelastning och tider utanför dem. Definitionen motsvarar den nya 15 a-punkt som genom direktiv (EU) 2024/1711 har fogats till artikel 2 i elmarknadsdirektivet. Ett syfte med direktiv (EU) 2024/1711 är att delvis öka konsumentskyddet, vilket bland annat innebär ökad förutsägbarhet för slutförbrukaren i fråga om elräkningar och energipriser. Därför föreslås det att andelen med fast pris ska utgöra över hälften av priseffekten i fråga om ett tidsbegränsat avtal om leverans av el med fast pris.

Dessutom föreslås det att det till paragrafen fogas en ny 38 a-punkt. Enligt den punkten avses med uppsägningsavgift för avtal varje typ av avgift som elleverantören eller en elmarknadspart som bedriver aggregering kan ta ut hos kunden för uppsägning av ett elleveransavtal eller tjänstevtal. Definitionen motsvarar i huvudsak artikel 2.16 i elmarknadsdirektivet, men har preciserats att gälla uppsägning i strid med avtalsvillkoren i ett tidsbegränsat avtal. Preciseringsen av definitionen följer skyldigheten enligt artikel 12.1 och 12.2 i elmarknadsdirektivet, enligt vilken medlemsstaterna ska säkerställa att det inte tas ut en avgift hos slutförbrukaren för ett sådant byte av elleverantör eller marknadspart som bedriver aggregering som är i enlighet med avtalsvillkoren.

13 §. Byggande av distributionsnät. I paragrafen föreskrivs det om distributionsnätsinnehavarens ensamrätt att bygga distributionsnät inom sitt ansvarsområde samt om undantag som gäller den. I fråga om distributionsnät har innehavaren av elnätstillstånd ensamrätt att bygga distributionsnät inom sitt ansvarsområde. Ensamrätten gäller inte högspänningsdistributionsnät. Byggandet av sådana regleras genom förfarandet för projektstillstånd enligt 14 §. Grunden för distributionsnätsinnehavarens nätbyggnadsmonopol är tryggheten av en prissättning av distributionsavgifterna som är oberoende av avstånd och en tillgång till eldistributionstjänster i glesbygdsområden inom varje distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde. Andra får bygga distributionsnät på området endast i de fall som anges i paragrafen. En elanvändare kan till exempel med hjälp av en elentreprenör låta bygga en egen anslutningsledning genom vilken eldriftsobjektet ansluts till distributionsnätet. Anslutningsledningen förblir i byggherrens besittning och denna ansvarar också för användningen och underhållet av anslutningsledningen, om inte något annat avtalas med distributionsnätsinnehavaren på ansvarsområdet.

I 2 mom. 1, 2 och 2 a punkten i paragrafen föreslås preciseringar som baserar sig på ändringarna i definitionen av anslutningsledning. Enligt den föreslagna bestämmelsen får andra bygga ett distributionsnät på ansvarsområdet, om 1) det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eldriftsobjekt eller en eller flera till varandra kopplade energilagransanläggningar ansluts till distributionsnätsinnehavarens elnät på ansvarsområdet, 2) det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eller flera kraftverk eller ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagransanläggningar ansluts till distributionsnätsinnehavarens eller någon annan nätinnehavarens elnät på ansvarsområdet eller 2 a) det är fråga om en direktledning genom vilken småskalig elproduktion ansluts till ett eldriftsobjekt eller till en fastighets eller motsvarande fastighetsgrupps nät.

Enligt 1 punkten som gäller eldriftsobjekt gäller distributionsnätsinnehavarens nätbyggnadsmonopol inte en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eldriftsobjekt eller en eller flera till varandra kopplade energilagransanläggningar ansluts till distributionsnätsinnehavarens elnät på ansvarsområdet. Till den gällande bestämmelsen föreslås det att det fogas byggande av en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse för en eller flera till varandra kopplade energilagransanläggningar. Ett centralt kännetecken för en anslutningsledning är att den är avsedd bara för en enda abonnent. Om det finns flera eldriftsställen som är placerade i olika fastigheter eller fastighetsgrupper och är abonnenter, är

det fråga om byggande av ett sådant elnät som avses i lagen, vilket inte omfattas av bestämmelserna om anslutningsledning. På motsvarande sätt kan andra abonnenter inte bygga en egen anslutningsledning till en i denna lag avsedd anslutningsledning, eftersom driften av anslutningsledningen i sådana fall blir tillståndspliktig elnätsverksamhet.

I 2 punkten i momentet föreskrivs det om byggande av en anslutningsledning och reservmatningsförbindelse för kraftverk och till dem kopplade energilagringssystem. Enligt den punkten gäller distributionsnätinnehavarens nätbyggningsmonopol inte en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eller flera kraftverk eller ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagringssystem ansluts till distributionsnätinnehavarens eller någon annan nätinnehavarens elnät på ansvarsområdet. I bestämmelsen föreslås en precisering av den gällande regleringen så att en eller flera energilagringssystem kan anslutas till en sådan här anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse. Rätten att bygga anslutningsledningar för kraftverk och till dem kopplade energilagringssystem är sålunda generösare i distributionsnätet än motsvarande rätt för eldriftsobjekten. För flera kraftverk och till dem kopplade energilagringssystem kan det byggas en gemensam anslutningsledning utan att verksamheten blir tillståndspliktig elnätsverksamhet. En anslutningsledning får också byggas till en annan nätinnehavarens nät inom ansvarsområdet eller utanför det. För att förbättra verksamhetsförutsättningarna för decentraliserad elproduktion baserad på förnybara energikällor och till dem kopplade energilagringssystem i eldistributionsnäten skulle det vara ändamålsenligt att för dem föreskriva om generösare möjligheter för byggandet av anslutningsledningar än för eldriftsställen. Genom förslaget strävar man till denna del till att främja flexibiliteten i elsystemet, jämna ut varierande produktion vid kraftverk som baserar sig på förnybara energikällor vid störningar och för korrigerande av fel i vind- och solprognoserna samt stabilisera de effekter riktarkopplade kraftverk har på elsystemets tröghet. Den totala nytta som förfarandet medför för elsystemet beräknas vara större än de olägenheter det medför för ett optimalt byggande av distributionsnät.

I 2 a-punkten i momentet föreskrivs det om rätten att bygga direktledningar i distributionsnätet. I punkten föreslås en teknisk ändring med anledning av preciseringen av terminologin i definitionen av anslutningsledning där termen eldriftsställe ändras till eldriftsobjekt. Ändringen påverkar inte tillämpningen av bestämmelsen.

16 §. Beviljande av projekttillstånd. I paragrafen föreskrivs det om grunderna för beviljande av projekttillstånd för byggande av elledningar med en nominell spänning på minst 110 kilovolt. Genom bestämmelserna i 2 mom. utesluts vissa typer av elledningar från den behovsprövning som görs med avseende på elsystemet. Dessa bestämmelser tillämpas inte på elledningar som sträcker sig över riksgränsen. Den som ansöker om projekttillstånd behöver inte för att få tillstånd särskilt påvisa att byggande av ledningen är nödvändigt på grund av en otillräcklig elöverföringskapacitet eller bristfällig elkvalitet. Abonnenten ska dock uppfylla de tekniska krav som nätinnehavaren ställer på abonnenterna.

I 2 mom. 1 punkten i paragrafen föreslås preciseringar som baserar sig på ändringarna i definitionen av anslutningsledning. Enligt förslaget ska projekttillstånd trots bestämmelserna i 1 mom. beviljas för en anslutningsledning genom vilken ett eldriftsobjekt, en eller flera till varandra kopplade energilagringssystem, ett eller flera kraftverk eller ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagringssystem ansluts till närmaste elnät med en nominell spänning på minst 110 kilovolt, om inte ansökan gäller en elledning som sträcker sig över riksgränsen. I 2 punkten i momentet föreslås inga ändringar.

19 §. Skyldighet att utveckla nätet. I 2 mom. 5 punkten föreslås en teknisk ändring med anledning av preciseringen av terminologin i definitionen av anslutningsledning där termen eldriftsställe ändras till eldriftsobjekt. Ändringen påverkar inte tillämpningen av bestämmelsen.

20 §. Anslutningsskyldighet. I 1 mom. föreslås en teknisk ändring med anledning av preciseringen av terminologin i definitionen av anslutningsledning där termen eldriftsställe ändras till eldriftsobjekt. Ändringen påverkar inte tillämpningen av bestämmelsen.

I paragrafens 3 mom. föreslås preciserande bestämmelser om anslutning till elnätet. Enligt förslaget ska anslutningen till elnätet, med beaktande av abonnentens skäliga behov och de investeringar i elnätet som behövs för att koppla anslutningen, ske inom en skälig tid från det att anslutningsavtalet ingåtts. En skälig anslutningstid får överskrida 24 månader i stamnätet och högspänningsdistributionsnätet och 6 månader i distributionsnätet endast om det behövs på grund av anslutningens omfattning och tekniska genomförande eller om det finns andra särskilda skäl till det. Den skäliga anslutningstid som avses i förslaget kan variera, och de maximitider som föreslås som utgångspunkt kan sålunda inte i alla situationer anses som skäliga, utan i vissa fall kan en skälig anslutningstid vara en betydligt kortare tidsperiod.

I den föreslagna bestämmelsen betonas det tydligare än tidigare att man vid bedömningen av en skälig anslutningstid ska beakta de nödvändiga investeringar som anslutningen föranleder nätinnehavaren samt abonnentens skäliga behov. Skäligheten ska bedömas på ett sätt som beaktar omständigheterna i varje enskilt fall. Nätinnehavaren ska inom skälig tid avhjälpa de brister i förhållande till utvecklingsskyldigheten och anslutningsskyldigheten som finns i nätets förmåga att ta emot nya abonnenter eller klara av öknningar av anslutningseffekten som med fog kan antas vara på kommande. Viktiga omständigheter som bör beaktas för nätinnehavarens del kan hänföra sig till exempel till den tid som går åt till planering, tillståndsförfaranden och byggande. Å andra sidan får anslutningen inte ur abonnentens synvinkel fördröjas oskäligt på grund av otillräcklig överföringskapacitet eller nätinvesteringar som behövs för anslutningen. I lågspänningsnät och medelspänningsnät är en skälig leveranstid för anslutning normalt högst några månader, vilket ska anses som utgångspunkt i motsvarande fall med beaktande av abonnentens skäliga behov. En skälig anslutningstid får i dessa nät överskrida sex månader endast om det behövs på grund av anslutningens omfattning och tekniska genomförande eller om det finns andra särskilda skäl till det. Särskilda skäl att avvika från tidsfristen på sex månader bör basera sig på särdrag eller särskilda omständigheter som gäller anslutningen i fråga. Särskilda skäl kan till exempel vara faktorer som hänför sig till anslutningen i fråga men som nätinnehavaren inte kan påverka, till exempel hur länge en myndighetsprocess för markanvändningstillstånd eller andra specialtillstånd räcker, en sådan begränsning i fråga om tillgången på komponenter som nätinnehavaren inte rimligen kunnat förutse eller det att begäran om anslutning görs vid en tidpunkt som förutsätter att anslutningen byggs vintertid och till höga kostnader. Däremot kan allmänna omständigheter som hänför sig till nätinnehavarens verksamhet eller andra motsvarande grunder av allmän karaktär inte utgöra ett särskilt skäl till att avvika från tidsfristen för koppling av anslutningen.

I fråga om sådana anslutningar som kräver mycket nätförstärkning och utvidgning av nätet kan en skälig leveranstid vara längre, dock under förutsättning att den är motiverad i förhållande till de åtgärder som förväntas av nätinnehavaren samt anslutningstider i motsvarande fall. I regel kan nätinnehavarna vidta behövliga åtgärder snabbare än inom 24 månader från det att anslutningsavtalet ingåtts. En skälig anslutningstid får överskrida 24 månader i stamnätet och högspänningsdistributionsnätet endast om det behövs på grund av anslutningens omfattning och tekniska genomförande eller om det finns andra särskilda skäl till det. Också i dessa fall bör särskilda skäl att avvika från tidsfristen basera sig på särdrag eller särskilda omständigheter som gäller anslutningen i fråga. Särskilda skäl kan till exempel vara faktorer som hänför sig till

anslutningen i fråga men som nätinnehavaren inte kan påverka, till exempel hur länge en myndighetsprocess för markanvändningstillstånd eller andra specialtillstånd eller miljökonsekvensbedömning räcker, en sådan begränsning i fråga om tillgången på komponenter som nätinnehavaren inte rimligen kunnat förutse eller det att begäran om anslutning görs vid en tidpunkt som förutsätter att anslutningen byggs vintertid och till höga kostnader. Däremot kan allmänna omständigheter som hänför sig till nätinnehavarens verksamhet eller andra motsvarande grunder av allmän karaktär inte utgöra ett särskilt skäl till att avvika från tidsfristen för koppling av anslutningen. Den maximitid på 24 månader som det föreslås att ska tillämpas i stamnätet och högspänningsdistributionsnätet och möjligheten till undantag i fråga om den baserar sig på ett krav i bilaga XIV till energieffektivitetsdirektivet 2023/1791.

Termen abonnent är i förslaget mera omfattande till sitt begrepps innehåll än en abonnent som avses i 13 kap. i den gällande elmarknadslagen. Som abonnent anses i detta sammanhang en aktör som hos en nätinnehavare gör en begäran om anslutning för att bli en sådan nätanvändare som avses i 3 § 19 punkten i elmarknadslagen.

21 b §. Genomförande av tillgång till elnät. Enligt förslaget ska 21 b § 2 mom. ändras genom att det till momentet flyttas en bestämmelse från 20 § 3 mom. i den gällande lagen om nätinnehavarens skyldighet att på abonnentens begäran ge abonnenten en omfattande och tillräckligt detaljerad uppskattning av anslutningskostnaderna och en bedömning av när anslutningen kan levereras. Syftet med ändringen är att koncentrera bestämmelserna om nätinnehavarens första åtgärder till följd av en begäran om anslutning till en och samma paragraf, vilket förtydligar regleringen. Sakinnehållet i det lagrum som överförs ändras inte.

Samtidigt föreslås det att paragrafens 2 mom. ändras så att det föreskrivs att ett anbud om anslutning till elnätet ska lämnas till abonnenten. Ändringen görs av terminologiska konsekvensskäl, eftersom det samtidigt föreslås att också andra bestämmelser i elmarknadslagen ändras så att det i fortsättningen föreskrivs uttryckligen om abonnenten i dem och att tillämpningsområdet för bestämmelserna blir enhetligt. Begreppet abonnent är i förslaget mera omfattande till sitt begrepps innehåll än en abonnent som avses i 13 kap. i den gällande elmarknadslagen. Som abonnent anses i detta sammanhang en aktör som hos en nätinnehavare gör en begäran om anslutning för att bli en sådan nätanvändare som avses i 3 § 19 punkten i elmarknadslagen. I tillämpningspraxis har anbud även tidigare getts också till intresserade nya abonnenter, så syftet med preciseringen av terminologin är inte några innehållsmässiga ändringar. Anbud behöver sålunda inte lämnas i fråga om alla förfrågningar om anslutning, utan endast vid en uttrycklig anbudsfrågan.

En nätinnehavare ska enligt det föreslagna 2 mom. dessutom på begäran till nätanvändare, innehavare av energilagringssystem och kunder lämna ett anbud om överförings- och distributionstjänster för el. Till denna del föreslås det inte att terminologin förenhetligas med begreppet abonnent, eftersom den som begär överförings- eller distributionstjänster också kan vara någon annan än abonnenten. I tillämpningspraxis har anbud om överförings- och distributionstjänster även tidigare getts också till intresserade nya nätanvändare, innehavare av energilagringssystem och kunder, så syftet med ändringen är inte några innehållsmässiga ändringar.

49 a §. Centraliserade informationsutbytestjänster för elhandeln. Enligt 1 mom. i paragrafen svarar den systemansvariga stamnätinnehavaren inom sitt ansvarsområde för ordandet av det centraliserade informationsutbyte och den centraliserade informationshantering som marknadsprocesserna för den elhandel som bedrivs i distributionsnäten förutsätter samt för balansavräkningen i distributionsnäten. Det föreslås att 5 punkten i momentet ändras så att centraliserade informationsutbytestjänster för elhandeln utöver ordnande av förvaltningen i

fråga om distributionsnätinnehavarnas uppgifter om produkt- och fakturarader samt ordnande av möjlighet att förvalta detaljförsäljarnas uppgifter om produkt- och fakturarader också omfattar informationsutbyte i fråga om uppgifterna om produkt- och fakturarader. Genom den föreslagna ändringen möjliggörs det informationsutbyte i Datahub som förutsätts för den föreslagna samfaktureringen. I de uppgifter som avses ingår också det meddelande som avses i 105 i § 3 mom. med anledning av en slutförbrukares betalningsförsummelse. Datahub fungerar mellan distributionsnätinnehavaren och detaljförsäljaren som förmedlare av den information som behövs för samfaktureringen och det behövs därför inget direkt informationsutbyte mellan bolagen.

Det föreslås att *9 punkten* i momentet ändras så att det där föreskrivs att de centraliserade informationsutbytestjänsterna för elhandeln omfattar sådan förvaltning av gränssnittet för styrning av belastningen som krävs för ordnandet av den marknadsbaserade styrning av belastningen för slutförbrukare som avses i den föreslagna 65 b § samt förvaltning och förmedling av uppgifter som hänför sig till marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare. I Datahub finns information om till exempel fullmakter för styrning av belastningen samt informationsutbyte i anslutning till driften av styrningen av belastningen.

Den nuvarande 9 punkten i momentet ska enligt förslaget bli en *ny 10 punkt*. Det föreslås att punkten ändras så att centraliserade informationsutbytestjänster för elhandeln omfattar bevarande av de uppgifter som gäller tjänsterna enligt 1–9 punkten. Det föreslås alltså att punkten ändras endast så att den nya 9 punkten nämns i den.

54 §. Tidsfördelning och prisstruktur i fråga om eldistributionstjänster. Enligt den gällande 54 § ska distributionsnätinnehavaren erbjuda sina distributionsnätanvändare olika eldistributionstjänster som motsvarar deras behov. Det föreslås att skyldigheten preciseras så att de eldistributionstjänster som distributionsnätinnehavaren tillhandahåller ska ha olika tidsfördelningar och prisstrukturer. Distributionsnätinnehavarna kan fortfarande tillhandahålla eldistributionstjänster som är indelade till exempel enligt natt och dag eller perioder. Distributionsnätinnehavarna kan fortfarande bestämma sitt produktsortiment på samma sätt som i nuvarande praxis och erbjuda eldistributionstjänster med olika tidsfördelningar och prisstrukturer antingen parallellt eller alternativt.

Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt *2 mom.*, enligt vilket prisstrukturen för distributionsavgiften för eldistributionsprodukter kan bestå av en grundavgift, energiavgift och effektavgift. För slutförbrukare vars eldriftsställe är utrustat med huvudsäkringar på över 3 x 63 ampere kan distributionsavgiften också innehålla komponenten reaktiv effekt. Bestämmelsen innehåller en förteckning över möjliga avgiftskomponenter i distributionsavgiften för eldistributionstjänster, dock utan att begränsa nätinnehavarnas möjlighet att välja vilka komponenter de erbjuder. Avgiftstyperna motsvarar de priskomponenter som redan nu är i användning. Med grundavgift avses en avgift som tas ut för en distributionstjänst oberoende av förbrukningsmängden. Med energiavgift avses en priskomponent som bestäms enligt elförbrukningen. Effektkomponenten avspeglar den eleffekt som slutförbrukaren använder. Definitionen av avgiftskomponenterna eller en harmonisering av dem hindrar inte nätbolagen att själva bestämma nivån på prissättningen av sina tjänster.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det dessutom att Energimyndigheten i enlighet med artikel 18 i elhandelsförordningen kan meddela närmare bestämmelser om eldistributionstjänsternas nationella grunder för bestämmande av effektavgiften och tidsfördelningen och om andra strukturer för avgiftskomponenterna. Syftet med bestämmelsen är att förenhetliga tariffstrukturerna på nationell nivå och på så sätt förenkla bland annat förhållandena för flexibilitetstjänster samt främja jämförbarheten i fråga om olika distributionsnätinnehavares

eldistributionstjänster. Bestämmelsen hindrar inte distributionsnätsinnehavarnas valfrihet enligt 1 mom. i fråga om de tjänster som de tillhandahåller och distributionsnätsinnehavarna kan besluta om de tillhandahåller till exempel en tjänst som är indelad enligt dag och natt eller en eldistributionstjänst som är prissatt baserat på effekten.

Ramarna för bestämmelserna om prissättningen av eldistributionstjänster finns i EU-lagstiftningen. Tillsynen över prissättningen hör till den nationella tillsynsmyndighetens behörighet och tillsynsmyndigheten ska vid skötseln av uppgiften agera oberoende. Artikel 59 i elmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om de nationella tillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter vid tillsynen över de systemansvariga för överförings- och distributionssystem. Enligt artikel 59.1 ska tillsynsmyndigheten fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier, överförings- eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem, eller båda. När den nationella tillsynsmyndigheten fastställer eller godkänner metoder för beräkning av tariffer ska den beakta bestämmelserna om materiella villkor för metoderna i artikel 18 i elhandelsförordningen. Enligt artikel 62 i elhandelsförordningen får medlemsstaterna dock behålla eller införa åtgärder som innehåller mer ingående bestämmelser än dem som anges i förordningen, förutsatt att de åtgärderna är förenliga med unionsrätten. Energimyndighetens i 2 mom. föreslagna behörighet att meddela föreskrifter är av teknisk karaktär och överensstämmer med Energimyndighetens uppgift som tillsynsmyndighet enligt elmarknadsdirektivet. Kodifieringen av de avgiftsstrukturer för distributionstjänster som används begränsar inte Energimyndighetens behörighet att fastställa villkor för distributionstjänsten eller metoder som gäller prissättningen av en tjänst.

54 a §. Integrering av elektromobilitet i distributionsnätet. Genom den föreslagna nya paragrafen införlivas ändringen av artikel 33.1 i elmarknadsdirektivet, som ändrats genom direktiv (EU) 2024/1711, i den nationella lagstiftningen. Enligt den ändrade artikel 33.1 ska medlemsstaterna tillhandahålla den nödvändiga rättsliga ramen för att underlätta anslutning till distributionsnäten av offentligt tillgängliga och privata laddningsstationer med smarta laddningsfunktioner och dubbelriktade laddningsfunktioner. Medlemsstaterna ska säkerställa att systemansvariga för distributionssystem (motsvaras i denna proposition av begreppet distributionsnätsinnehavare) samarbetar på ett icke-diskriminerande sätt med alla företag som äger, utvecklar, driver eller förvaltar laddningsstationer för elfordon, också i fråga om nätanslutning. I den föreslagna 54 a § föreskrivs det sålunda att distributionsnätsinnehavaren på ett icke-diskriminerande ska sätt samarbeta med företag som äger, utvecklar, använder eller förvaltar laddningsstationer för elfordon för att främja integreringen av elektromobilitet i distributionsnätet.

Skyldigheten att samarbeta sträcker sig i enlighet med formuleringen allmänt till företag som på det nämnda sättet är bundna till laddningsstationsverksamhet och begränsas sålunda inte till enbart distributionsnätsinnehavarens kunder. Å andra sidan begränsas samarbetskyldigheten inte enbart till anslutning till elnätet, utan är av en mer omfattande karaktär. Området för samarbetskyldigheten är dock begränsat till sådana frågor där företag med verksamhet som hänför sig till laddningsstationer med fog kan behöva distributionsnätsinnehavarnas tjänster eller information för att utveckla laddningsinfrastrukturen eller göra investeringar som gäller den.

54 b §. Information om distributionsnätsinnehavarens tillgängliga kapacitet. Det föreslås att det till lagen fogas en ny 54 b §, där det föreskrivs om distributionsnätsinnehavarens skyldighet att regelbundet offentliggöra uppgifter om sin tillgängliga överföringskapacitet och grunderna för beräkningen av dem. Genom bestämmelsen genomförs nationellt artikel 31.3 första stycket i elmarknadsdirektivet, som ändrats genom direktiv (EU) 2024/1711.

I paragrafen förutsätts det att distributionsnätinnehavaren med tre månaders mellanrum på sin egen webbplats offentliggör uppgifter om den överföringskapacitet i sitt elnät som finns tillgänglig för nya begäranden om anslutning samt grunderna för hur denna kapacitet beräknas. De uppgifter som ska offentliggöras ska vara tydliga och transparenta och dessutom ska uppgifterna uttryckas med tillräcklig geografisk exakthet. Öppenheten i offentliggörandet av uppgifterna begränsas dock så att offentliggörandet inte får äventyra den allmänna säkerheten eller uppgifternas konfidentialitet. Syftet med offentliggörandet är att ge både befintliga och potentiella nya nätanvändare information om den kapacitet i distributionsnätinnehavarens nät som finns tillgänglig så att nätanvändarna kan göra noggrannare bedömningar till exempel när det gäller placering av nya eldriftsställen eller produktionsanläggningar i distributionsnätets område och möjligheter att förstora en befintlig elanslutning. En optimering av placeringen bidrar till att förhindra uppkomsten av överföringsbegränsningar och förbättrar systemets förmåga att i högre grad integrera både produktion och förbrukning i elnätet. Vid offentliggörandet ska det också informeras om möjligheten till flexibel anslutning i områden med överföringsbegränsningar. Med flexibel anslutning avses enligt förslaget sådan anslutning till elnätet för vilken det ingås ett sådant avtal om flexibel anslutning som avses i artikel 6 a i elmarknadsdirektivet och där inmatningen av el till överförings- eller distributionsnätet eller elanvändningen i överförings- eller distributionsnätet begränsas eller styrs med stöd av avtalet.

54 c §. *Behandling av en beställning av anslutning i distributionsnätet.* Det föreslås att det till lagen fogas en ny 54 c §, där det föreskrivs om behandlingen av en beställning av en anslutning. I den föreslagna paragrafens 1 mom. föreskrivs det om abonnentens möjlighet att lämna in en beställning och behövligt material i anslutning till den i enbart elektronisk form. I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om en skyldighet för distributionsnätinnehavare att regelbundet med tre månaders mellanrum ge tydlig och transparent information om hur beställningen av en anslutning har behandlats och om vad läget är i fråga om behandlingen. Informationen ska ges till dess att begäran om anslutning har behandlats slutligt. Genom att skyldigheten tillämpas på beställningen av en anslutning lämnas preliminära förfrågningar om anslutning utanför tillämpningen av bestämmelsen.

Begreppet abonnent är i förslaget mera omfattande till sitt begrepps innehåll än en abonnent som avses i 13 kap. i elmarknadslagen. Som abonnent anses i detta sammanhang en aktör som hos en nätinnehavare beställer en anslutning för att bli en sådan nätanvändare som avses i 3 § 19 punkten i elmarknadslagen.

Genom bestämmelsen genomförs nationellt artikel 31.3 andra stycket samt artikel 31.3 a i elmarknadsdirektivet, som ändrats genom direktiv (EU) 2024/1711.

62 §. *Specialbestämmelser som gäller slutna distributionsnät.* Det föreslås att paragrafen ändras genom att ett omnämnande av 54 a–54 c § i detta lagförslag fogas till den. Dessutom korrigeras ett skrivfel i den finskspråkiga bestämmelsen. De skyldigheter som det hänvisas till behöver inte gälla slutna distributionsnät, eftersom ett slutet distributionsnät till sin konstruktion är enkelt och till sin geografiska omfattning begränsat och det i regel inte sker någon eldistribution till konsumenterna i det nätet. De nämnda bestämmelserna som enligt förslaget inte ska gälla slutna distributionsnät är avsedda dels för att betjäna konsumenterna, dels för att underlätta till exempel nätanvändarnas beslut om placering i mer komplexa distributionsnätstrukturer.

65 b §. *Marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare i distributionsnätet.* Det föreslås att det till elmarknadslagen fogas en ny 65 b § som möjliggör en övergång från distributionsnätinnehavarens styrning av belastningen till en marknadsbaserad styrning av belastningen. Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. kan slutförbrukaren om eldriftsstället uppfyller de tekniska kraven befullmäktiga en detaljförsäljare eller någon annan part på

elmarknaden att ge instruktioner för styrningen av slutförbrukarens belastning via ett gränssnitt för styrning av belastningen som upprätthålls av enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Slutförbrukaren gör, ändrar och återkallar fullmakten genom ett meddelande till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Slutförbrukarens separata meddelande behövs dock inte i en situation där en fullmakt för ett visst eldriftsställe upphör automatiskt genom uppdaterad information i Datahub, såsom när slutförbrukaren flyttar eller en tidsbunden fullmakt för flexibilitetstjänster upphör att gälla. En slutförbrukare kan samtidigt ha endast en giltig fullmakt för styrning av belastningen för varje relä som ska styras. Ett avtal om en tjänst för styrning av belastningen mellan slutförbrukaren och en tillhandahållare av en marknadsbaserad tjänst för styrning av belastningen förutsätter inte samtycke av en tredje part, såsom distributionsnätsinnehavaren, slutförbrukarens detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden. Beslutet om styrning av belastningen ska enligt förslaget fattas av slutförbrukaren själv, och slutförbrukaren svarar också i sista hand för kostnaderna för kopplandet av den belastning som ska styras till reläet för styrning av belastningen. Den föreslagna bestämmelsen hindrar inte att distributionsnätsinnehavaren erbjuder styrning av belastningen som en tilläggstjänst, om slutförbrukaren inte har en ikraftvarande fullmakt för belastningsstyrning på marknadsvillkor.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen ska distributionsnätsinnehavaren för ordnandet av marknadsbaserad styrning av belastningen ge den aktör som slutförbrukaren i enlighet med det föreslagna 1 mom. har befullmäktigat tillträde till styrning av slutförbrukarens fjärrmättningsapparatur relä för styrning av belastningen. Distributionsnätsinnehavaren ska möjliggöra anslutning av slutförbrukarens belastning och utrustning till reläet för styrning av belastningen. De flesta distributionsnätsinnehavare har redan inlett installationen av nästa generations smarta mätare och konkurrensutsatt sin anskaffning av mätinstrument. I en del av mätinstrumentleverantörernas lösningar finns reläet för belastningsstyrning utanför mätinstrumentets försegling, varvid en befullmäktigad elmontör kan koppla kundens belastning till reläet utan att distributionsnätsbolagets montör behöver vara på plats och utan att mätinstrumentet behöver förseglas på nytt. Hos en del av mätinstrumentleverantörerna är dock reläet för belastningsstyrning innanför förseglingen av mätaren, varför det alltid krävs att nätbolagets montör är på plats för att säkerställa korrekta kopplingar och försegla mätaren på nytt. För att alla kunder ska ha faktisk möjlighet att koppla belastning till ett relä utan nätbolagets prövning, bör det föreskrivas i lag om den skyldighet som föreslås för distributionsnätsinnehavarna.

Med tillträde till styrningen av belastningen avses möjligheten att på distans styra kundens elbelastning som är kopplad till ett relä för styrning av belastningen. Eftersom styrningen av slutförbrukarens belastning sker med ett relä som utgör en del av distributionsnätsinnehavarens mätare, ska distributionsnätsinnehavaren möjliggöra ett tekniskt genomförande av styrningen av belastningen och kopplande av belastningen till reläet för styrning av belastningen. Distributionsnätsinnehavarens skyldighet att möjliggöra koppling av belastningen till relästyrning omfattar inte andra åtgärder som krävs för ibruktageandet av marknadsbaserad styrning av belastningen och som eventuellt behövs i slutförbrukarens elanläggningar. Kopplandet kan till exempel möjliggöras genom en tjänst som tillhandahålls av distributionsnätsinnehavaren. Det är fråga om en tilläggstjänst utanför den nättjänst som täcks med nättjänstavgifter.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det att distributionsnätsinnehavaren trots en fullmakt enligt det föreslagna 1 mom. har rätt att använda reläet för styrning av belastningen vid störningar i elnätet under normala förhållanden, i situationer med elbrist, under i beredskapslagen avsedda undantagsförhållanden eller om det är uppenbart att den marknadsbaserade styrningen av slutförbrukarens belastning äventyrar elnätets driftssäkerhet. Bestämmelsen tryggar elsystemets

funktion och möjliggör distributionsnätsinnehavarens behövliga åtgärder för styrning av belastningen samt genomförandet av de åtgärder som förutsätts i statsrådets förordning om företrädesordning för eldriftsställen som ska ingå i beredskapsplanen (981/2022) och beredskapslagen. Enligt 36 § i beredskapslagen kan statsrådet genom sitt beslut under undantagsförhållanden begränsa eller helt och hållet förbjuda användningen av el för andra, genom förordning av statsrådet närmare föreskrivna, ändamål än sådana som är nödvändiga med tanke på försörjningsberedskapen. Dessutom ska distributionsnätsinnehavaren ha möjlighet att styra belastningen utanför situationer med elbrist, om det är uppenbart att en tredje parts styrning av en belastning av betydande storleksklass inom belastningsstyrningen på marknadsvillkor äventyrar elnätets driftsäkerhet.

I 4 mom. föreskrivs det att distributionsnätsinnehavaren ska fortsätta att genomföra den belastningsstyrning som redan varit i bruk hos slutförbrukaren i enlighet med slutförbrukarens nättjänstprodukt eller det avtal som ingåtts med slutförbrukaren, om inte slutförbrukaren gör en fullmakt enligt 1 mom. för marknadsbaserad styrning av belastningen. När det befullmäktigande som avses i 1 mom. upphör ska slutförbrukarens nätsinnehavare dessutom aktivera en tidsfördelning för styrning av belastningen i enlighet med slutförbrukarens nättjänstprodukt eller något annat genomförande av styrningen som överenskommit med slutförbrukaren, om inte slutförbrukaren gör en ny fullmakt. Sådana situationer kan till exempel vara situationer med byte av säljare eller där ett tidsbundet avtal om tjänster för styrning av belastningen upphör att gälla. Genom den föreslagna 65 b § förhindras sålunda inte distributionsnätsinnehavarens möjlighet att genomföra styrning av belastningen, om inte den elmarknadspart som slutförbrukaren befullmäktigat tillhandahåller sådan. Den styrning av belastningen som distributionsnätsinnehavaren genomför baserar sig då på slutförbrukarens beslut att inte göra en fullmakt för marknadsbaserad styrning av belastningen. Genom bestämmelsen undviker man en situation där det skulle bli ett avbrott i styrningen av kundens belastning då den föreslagna 65 b § träder i kraft eller då befullmäktigandet för marknadsbaserad styrning av belastningen upphör. Ett avbrott kan till exempel leda till en situation där uppvärmningsbelastningen för en kunds fastighet på vintern inte kopplas på på samma sätt som tidigare och fastigheten orsakas betydande köldskador.

Den föreslagna paragrafens 5 mom. innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket det genom förordning av statsrådet får utfärdas närmare bestämmelser om genomförandet av funktionen för styrning av belastningen och det informationsutbyte som krävs för den. Bemyndigandet att utfärda förordning gäller tekniska frågor, såsom funktionen i fråga om ett gränssnitt för styrning av belastningen.

84 §. Kapitlets tillämpningsområde och definitioner. I 2 mom. 1 punkten föreslås en teknisk ändring med anledning av preciseringen av terminologin i definitionen av anslutningsledning där termen eldriftsställe ändras till eldriftsobjekt. Ändringen påverkar inte tillämpningen av bestämmelsen.

86 §. Upplysningar som ska lämnas innan avtal ingås. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket en detaljförsäljare innan ett elförsäljningsavtal ingås ska informera slutförbrukaren om huruvida detaljförsäljaren tillhandahåller samfakturerering. Slutförbrukarna får sålunda innan ett avtal ingås avgöra om de vill utnyttja möjligheten till samfakturerering samt vid behov på den grunden välja en detaljförsäljare som passar dem själva. I 4 mom. föreskrivs dessutom att detaljförsäljaren vid avtal om samfakturerering ska slutförbrukaren uppgifter om distributionsnätsinnehavarens namn och kontaktinformation samt anvisningar om och kontaktinformation för anmälningar om störningar och avbrott i nätet till distributionsnätsinnehavaren. Vid samfakturerering sköter detaljförsäljaren sköta kundservicen för slutförbrukaren i anslutning till faktureringen. Syftet med den föreslagna

informationsskyldigheten är att säkerställa att slutförbrukaren får information om rätt kontaktpart för eventuella störningar och avbrott i nätet samt i fråga om nätinnehavarens övriga kundservice utöver fakturering.

Det föreslås att det nya 5 mom. i paragrafen ändras så att skyldigheten att skriva in uppgifter i överenskommen form i avtalet eller bekräftelsen också gäller det nya 4 mom. i fråga om uppgifter som gäller distributionsnätinnehavaren och meddelanden om störningar och avbrott i nätet. Genom skyldigheten säkerställs det att den information som avses i det föreslagna 4 mom. finns tillgänglig för slutförbrukaren på ett entydigt sätt.

86 a §. Uppgifter som begärs av slutförbrukaren innan avtal ingås. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 2 mom. enligt vilket slutförbrukaren, om de uppgifter som lämnades då avtalet ingicks förändras, själv ska meddela den nya faktureringsadressen om den är en annan än eldriftsställets adress. Genom den föreslagna bestämmelsen förebygger man risken att det oberoende av slutförbrukarens önskan till detaljförsäljaren eller distributionsnätinnehavaren meddelas att en tredje part är slutförbrukarens faktureringsadress, och på detta sätt minskar man möjligheten till missbruk. Dessutom tryggar bestämmelsen det att distributionsnätinnehavaren behåller korrekta kunduppgifter oberoende av att distributionsnätinnehavarens kundkontakter minskar till följd av samfaktureringen. Slutförbrukaren får trots den föreslagna bestämmelsen fortfarande som faktureringsadress meddela en adress som avviker från eldriftsstället till exempel om man med en tredje part har avtalat att den parten sköter betalningen av slutförbrukarens fakturor.

87 §. Ingående av avtal. Till 1 mom. i paragrafen fogas ett krav på att ett anslutningsavtal ska ingås skriftligen och utan obefogat dröjsmål efter det att nätinnehavaren har tagit emot anslutningsbeställningen och de uppgifter om abonnentens elanläggningar som anslutningen förutsätter. Genom att förutsätta beställning av en anslutning och tillgång till tillräckliga uppgifter om abonnentens elanläggningar eftersträvas det att nätinnehavarens tidskrav som gäller ingåendet av avtal inte omfattar sådana situationer där det att uppgifterna är bristfälliga beror på abonnenten eller där det är fråga om annat än bindande begäran för ingående av avtal, såsom preliminära förfrågningar.

Enligt gällande 4 mom. i paragrafen ska en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten ha möjlighet att ingå ett sådant avtal med detaljförsäljaren som utöver elleverans omfattar den service som ingår i eldistributionen. Det föreslås att momentet upphävs, eftersom det anses bli onödigt i och med införandet den föreslagna samfaktureringen. Upphävandet av bestämmelsen inverkar inte på annan reglering som gäller leveransskyldigheten eller avtal som är i kraft med stöd av bestämmelsen.

Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 6 mom., där det föreskrivs att om ett elförsäljningsavtal har ingåtts med en konsument vid sådan hemförsäljning eller distansförsäljning som avses i 6 kap. i konsumentskyddslagen eller på något annat sätt utanför detaljförsäljarens fasta driftställe, ska elleveransen enligt avtalet inledas senast 90 dygn från det att avtalet ingicks. Syftet med bestämmelsen är att förhindra situationer där det till exempel genom telefonförsäljning med en konsument ingås ett elavtal som under en lång tid väntar med att träda i kraft tills kundens ikraftvarande avtal för samma driftställe upphör att gälla. Både konsumentens behov, förhållandena och elmarknadens situation kan förändras under den långa väntetiden, och när det nya avtalet träder i kraft motsvarar det nödvändigtvis inte längre kundens behov.

Den föreslagna bestämmelsen är tillämplig på ingående av avtal som sker vid hemförsäljning eller distansförsäljning enligt 6 kap. i konsumentskyddslagen. Elförsäljningsavtal marknadsförs

allmänt till exempel i köpcentra, varvid ingående av ett avtal ur konsumentens synvinkel kan jämföras med hemförsäljning eller distansförsäljning på grund av försäljningssituationens karaktär. Av denna anledning föreslås det att det föreskrivs att den föreslagna tidsgränsen också ska tillämpas vid försäljning som sker utanför detaljförsäljarens fasta driftställe. Utanför en näringsidkares fasta driftställe ligger enligt förarbetena till konsumentskyddslagen (RP 157/2013 rd, s. 34) ett rörligt försäljningsställe, såsom ett stånd, en utställningsavdelning eller en lastbil, där näringsidkaren vanligtvis bjuder ut konsumtionsnyttigheter. På motsvarande sätt kan begränsningen anses vara tillämplig vid försäljning av elförsäljningsavtal som sker för detaljförsäljarens räkning av andra näringsidkare, till exempel specialaffärer.

Den föreslagna tidsgränsen betraktas i bestämmelsen utifrån den tidpunkt då elleveransen inleds. Om tidsgränsen binds till tidpunkten för avtalets ikraftträdande kan det möjliggöra att det i strid med bestämmelsens syfte ingås avtal som avtalstekniskt träder i kraft inom de tillåtna tre månaderna, men enligt vilka elleveransen inleds först när det föregående avtalet upphör att gälla. Det anses motiverat att tidsgränsen fastställs i dygn så att övervakningen och fastställandet av den i informationssystemen ska kunna genomföras så entydigt som möjligt.

Det föreslås dessutom att det i momentet föreskrivs att ett elförsäljningsavtal förfaller om det har ingåtts med en konsument vid sådan hemförsäljning eller distansförsäljning som avses i 6 kap. i konsumentskyddslagen eller på något annat sätt utanför detaljförsäljarens fasta driftställe och elleveransen enligt avtalet inte kan inledas senast 90 dygn från det att avtalet ingicks. Genom bestämmelsen tryggas konsumentens ställning i en situation där ett elförsäljningsavtal i strid med den föreslagna regleringen har ingåtts för att inleda leveransen senare än 90 dygn efter att avtalet ingicks. Efter att ha fått kännedom om att elleveransen inte kan inledas inom 90 dygn från det att avtalet ingicks ska detaljförsäljaren utan dröjsmål underrätta konsumenten om att avtalet förfaller. I enlighet med 3 kap. 3 § 3 mom. i statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser ska enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln lämna den nya elförsäljaren ett meddelande om att dennes leverans inte kan inledas i distributionsnätet eller att dennes redan inledda öppna leverans inte kan fortsätta, om slutförbrukarens och den nuvarande leverantörens gällande tidsbundna elförsäljningsavtal eller uppsägningstiden för ett tills vidare gällande elförsäljningsavtal löper ut senare än den meddelade tidpunkten för inledande av en ny leverans.

Dessutom föreskrivs det att detaljförsäljaren inte får ta ut avgifter som baserar sig på avtalet hos konsumenten innan elleveransen inleds. Sådana avgifter kan till exempel vara grundavgifter för ett avtal som kan anses vara omotiverade i fråga om ett avtal som förfallit.

Den föreslagna paragrafen ska inte tillämpas på situationer där konsumenten på eget initiativ har kontaktat näringsidkaren eller om näringsidkaren har kontaktat konsumenten på dennes uttryckliga begäran i syfte att ingå ett elförsäljningsavtal. Bestämmelsen motsvarar 6 kap. 12 a § 3 mom. i konsumentskyddslagen. Den föreslagna bestämmelsen hindrar sålunda inte att ett elförsäljningsavtal ingås på konsumentens eget initiativ på det sättet att elleveransen enligt avtalet inleds senare än 90 dygn efter det att avtalet ingicks.

92 a §. Avgift för uppsägning av elförsäljningsavtal och aggregationsavtal. Det föreslås att det till lagen fogas en ny 92 a §, genom vilken artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet genomförs. I artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet föreskrivs det om ett undantag från punkt 2 i den artikeln, enligt vilket medlemsstaterna ska säkerställa att det åtminstone inte hos hushållskunder och små företag tas ut en avgift för byte av elleverantör eller marknadspart som bedriver aggregering. Artikel 12.2 kan anses utgöra en allmän regel i en situation där leverantören eller aggregatören byts ut när ett tidigare tidsbegränsat avtal löper ut eller när ett avtal som gäller tills vidare sägs

upp. Sålunda är artikel 12.3 tillämplig som undantagsregel för en situation där ett tidsbegränsat avtal sägs upp innan tiden gått ut.

I det föreslagna *1 mom.* föreskrivs det att om slutförbrukaren bryter mot ett tidsbegränsat elförsäljningsavtal eller aggregeringsavtal genom att säga upp avtalet innan tiden gått ut, får det tas ut en avgift för uppsägningen endast om det har avtalats om detta i avtalet. Den föreslagna bestämmelsen lämpar sig i situationer där ett tidsbegränsat avtal har upphört genom slutförbrukarens uppsägning i strid med avtalsvillkoren. Bestämmelsen inverkar alltså inte på den allmänna principen om avtals bindande verkan. Avgiften ska ha utgjort en del av ett avtal som slutförbrukaren frivilligt har ingått och slutförbrukaren ska tydligt ha informerats om en sådan avgift innan avtalet ingicks. Avgiften är ett sådant centralt villkor som ska tillämpas på avtalet som detaljförsäljaren eller aggregatorn i enlighet med 86 § 1 mom. i elmarknadslagen ska informera slutförbrukaren om innan avtalet ingås. Giltighetstiden för ett avtal anses ha löpt ut i en situation enligt 92 § 3 mom. i elmarknadslagen där ett tidsbegränsat avtal har ingåtts med en konsument för en längre tid än två år och där konsumenten efter två år får säga upp avtalet på samma sätt som ett avtal som är i kraft tills vidare.

Det föreslagna *2 mom.* innehåller kriterier enligt artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet för bedömningen av den uppsägningsavgift som avses i 1 mom. Avgiften ska vara proportionell och får inte överstiga de direkta ekonomiska förluster som uppsägningen av avtalet föranleder detaljförsäljaren eller aggregatorn. Vid fastställandet av de direkta ekonomiska förlusterna kan man beakta bland annat kostnaderna för eventuella kombinerade investeringar eller tjänster som redan tillhandahållits kunden som en del av avtalet. Uppsägningsavgiften ska alltså alltid vara proportionell, och de direkta ekonomiska förluster som detaljförsäljaren eller aggregatorn föranleder bildar en godtagbar övre gräns för uppsägningsavgiften. Detaljförsäljaren eller aggregatorn har bevisbördan för de direkta ekonomiska förluster som uppsägningen av avtalet föranleder dem. Den föreslagna nya bestämmelsen inför i praktiken grunder för bedömning av och en övre gräns för uppsägningsavgifternas godtagbarhet, och uppsägningsavgiften får fortfarande anges i avtalet också till ett visst belopp. Användningen av fasta uppsägningsavgifter kan i praktiken stöda förutsägbarheten när det gäller uppsägningsavgifternas storlek.

Europeiska unionens domstol har inom ramen för elmarknadsdirektivet från år 2009 i mål C-371/22, *G sp. z o.o. v W S.A.*, ansett att man vid bedömningen av huruvida ett avtalsvite är proportionerligt kan ta hänsyn till bland annat följande omständigheter: det aktuella avtalets ursprungliga löptid, den återstående avtalstiden då avtalet sägs upp, den kvantitet el som köpts in för att fullgöra avtalet men som i slutändan inte kommer att förbrukas av kunden, samt de medel som står en skäligen aktsam elhandlare till buds för att begränsa eventuella ekonomiska förluster som elhandlaren åsamkas med anledning av att avtalet sägs upp i förtid. Vid fastställandet av de direkta ekonomiska förluster som föranleder detaljförsäljaren eller aggregatorn inverkar den mängd el som blivit oanvänd efter det att avtalet sagts upp och försäljningen av eldrivaten tillbaka till marknaden.

I det föreslagna *3 mom.* föreskrivs det att om det inte har avtalats att uppsägningsavgiften uppgår till ett visst belopp, ska grunderna för bestämmandet av uppsägningsavgiften anges i avtalsvillkoren. Grunderna ska anges tillräckligt noggrant och på så sätt att slutförbrukaren kan förstå dem. Detaljförsäljaren ska dessutom på begäran ge slutförbrukaren entydig information om uppsägningsavgiftens storlek i det aktuella fallet innan avtalet sägs upp. Informationen ska ges utan dröjsmål och avgiftsfritt. Genom bestämmelsen säkerställs det att slutförbrukaren på begäran får exakt information om uppsägningsavgiftens storlek före beslutet om uppsägning också i en situation där avgiften inte har angetts till ett visst belopp i avtalet.

Enligt det föreslagna 4 mom. får avvikelser från bestämmelserna i paragrafen inte genom avtal göras till nackdel för slutförbrukaren. Den föreslagna regleringen av avgifter för uppsägning är sålunda av tvingande karaktär till den del att man inte i enskilda fall kan avtala till exempel om en avgift för uppsägning vars summa överstiger kriterierna i det föreslagna 2 mom. Genom bestämmelsen skyddas slutförbrukarens ställning i avtalsförhållandet. Dessutom bör det noteras att konsumentens rättsliga ställning som elköpare också grundar sig på konsumentskyddslagen och de allmänna konsumenträttsliga principer som framgår av den. Uppsägningsavgiftens belopp kan till exempel jämkas med stöd av 4 kap. i konsumentskyddslagen.

Energimyndigheten övervakar godtagbarheten hos de avgifter för uppsägning som avses i 1 mom. inom ramen för de kriterier som avses i 2 mom. och vidtar lämpliga åtgärder om den upptäcker olovliga uppsägningsavgifter. Tillsynsbehörigheten grundar sig på 106 § 2 mom. i elmarknadslagen samt lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (590/2013), och genom den satta sista meningen i artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet i krav liksom den nya artikel 11.2 b som fogats till elmarknadsdirektivet genom direktiv (EU) 2024/1711. Lämpliga åtgärder är åtgärder som hör till Energimyndighetens allmänna tillsynsbehörighet. Dessutom kan Energimyndigheten vid behov till exempel ge utlåtanden om grunderna för fastställande av de i 2 mom. avsedda direkta ekonomiska förluster som föranleds av detaljförsäljaren eller aggregatorn. Energimyndigheten har sålunda en allmän roll som tillsynsmyndighet antingen på eget initiativ eller på basis av klagomål som anförts hos den, men den avgör inte tvistemål som hänförs till ett enskilt avtalsförhållande och den klagande har inte ställning som part i ärendet.

Enligt 106 § i elmarknadslagen övervakar konsumentombudsmannen att villkoren i de avtal som avses i 13 kap. i lagen är lagenliga med tanke på konsumentskyddet. Med stöd av 92 a § i elmarknadslagen och 3 kap. 1 § i konsumentskyddslagen övervakar konsumentombudsmannen att avgiften för uppsägning av ett elförsäljningsavtal är skälig.

99 a §. Behandling av kundklagomål. Det föreslås att en ny 99 a § om behandling av slutförbrukarens klagomål fogas till lagen. Genom den föreslagna paragrafen kompletteras genomförandet av artikel 10.9 i elmarknadsdirektivet. Enligt den bestämmelsen ska slutkunden ha rätt till en god standard i fråga om behandlingen av klagomål som slutkunden fått av sin leverantör. Leverantörerna ska hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt. Det föreslås att bestämmelsen i direktivet genomförs i en mera omfattande grad än ordalydelsen i direktivet så att tillämpningsområdet för bestämmelsen utöver detaljförsäljare också omfattar distributionsnätsinnehavare och aggregatorer. I den föreslagna formen motsvarar tillämpningsområdet det allmänna tillämpningsområdet för 13 kap. i elmarknadslagen som gäller konsumentbestämmelser och som definieras i 84 §. Direktivets krav på en god standard i fråga om behandlingen av klagomål kan i fråga om en nödvändig nyttighet anses inbegripa bland annat flera olika kanaler för kundservice. Den föreslagna bestämmelsen lämpar sig utöver reklamation om elleveranser och eldistribution också för andra klagomål från slutförbrukaren som hänförs till avtalsförhållandet och baserar sig på ett fel som gjorts av detaljförsäljaren, distributionsnätsinnehavare eller aggregatorn. Genom bestämmelsen kompletteras bestämmelserna om kundservicens kvalitet i konsumentskyddslagen.

Inom ramen för sin allmänna tillsynsbehörighet som grundar sig på 106 § 2 mom. i elmarknadslagen samt lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden övervakar Energimyndigheten att den föreslagna bestämmelsen efterlevs. Energimyndigheten avgör inte tvistemål som hänförs till ett enskilt avtalsförhållande och den klagande har inte ställning som part i ärendet.

101 §. Ansvariga aktörer. Det föreslås att *1 mom.* i paragrafen ändras så att slutförbrukaren inte hos distributionsnätinnehavaren kan framställa krav som baserar sig på en felaktig eller försenad faktura som ingår i samfakturerering.

Dessutom föreslås det att det till paragrafen fogas ett nytt *4 mom.*, enligt vilket detaljförsäljaren är slutförbrukarens kontaktpunkt i fråga om samfakturering enligt den föreslagna 105 i §. Om slutförbrukaren meddelar fel som hänför sig till sådana uppgifter i en faktura som detaljförsäljaren inte kan kontrollera, ska detaljförsäljaren sända meddelandet från slutförbrukaren vidare så att distributionsnätinnehavaren kan behandla saken. Kundenservice i fråga om faktureringen för slutförbrukare koncentreras sålunda vid samfakturering enligt 105 i § i huvudsak till detaljförsäljaren.

103 §. Avbrott i eldistributionen eller elleveransen av skäl som beror på slutförbrukaren. Det föreslås att *1 mom.* ändras så att den anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott och den separata varning om avbrott som ska sändas till slutförbrukaren innan eldistributionen eller elleveransen avbryts får sändas både skriftligen och på något annat varaktigt sätt, om slutförbrukaren separat skriftligen eller elektroniskt har gett sitt samtycke till detta. I enlighet med 3 a § 2 punkten i lagen om indrivning av fordringar (513/1999) avser *på ett varaktigt sätt* lämnande av ett meddelande till mottagaren personligen, antingen skriftligen eller elektroniskt, så att mottagaren kan spara och återge det i oförändrad form. Leverantören ska med tillräcklig noggrannhet försäkra sig om att anmärkningen eller varningen verkligen har nått slutförbrukaren. Genom den föreslagna ändringen förenhetligas bestämmelserna om dem som ska sända en anmärkning om försummelse och varning om avbrott med bestämmelserna i lagen om indrivning av fordringar samt beaktas de leveranssätt som den digitala utvecklingen möjliggör.

Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt *5 mom.* som preciserar förhållandet mellan de delbetalningar som gäller en fordring som ska samfaktureras till slutförbrukaren och avbrytandet av eldistributionen eller elleveransen. Om faktureringen av en slutförbrukare omfattas av samfakturering ska avbrott av elleveransen eller distributionen av skäl som beror på slutförbrukaren ske på basis av det totala beloppet av den skuld som gäller den gemensamma fakturan oberoende av om slutförbrukaren kalkylmässigt har låtit bli att betala elförsäljningens eller distributionens andel av fordringen.

105 a §. Tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs det att bestämmelserna om fakturering i lagens 13 a kap. ska tillämpas på detaljförsäljare, distributionsnätinnehavare och aggregatorer som levererar el eller producerar i elmarknadslagen avsedda tjänster för slutförbrukare. Det föreslås att det till paragrafen fogas en bestämmelse enligt vilken de föreslagna bestämmelserna om samfakturering i 13 a kap. dock ska tillämpas endast på detaljförsäljare och distributionsnätinnehavare. Det föreslagna tillägget är enhetligt med formuleringarna i de föreslagna 105 i–105 k §, och syftet med det är att undvika oklarheter i tolkningen av bestämmelsernas tillämpningsområde.

105 c §. Faktureringsuppgifter. I paragrafen föreslås ett nytt *4 mom.*, enligt vilket det i slutförbrukarens faktura vid samfakturering enligt 105 i § i fråga om de uppgifter som avses i *1 mom.* 1, 2, 4, 5 och 6 punkten ska specificeras vilka uppgifter som gäller distributionsnätinnehavaren och dennes fordran. Uppgifter om distributionsnätinnehavaren och dennes fordran ska sålunda anges på slutförbrukarens faktura i fråga om tjänsteleverantörens namn och kontaktuppgifter, det pris som ska betalas, antalet mätbara storheter som ligger till grund för faktureringen, en specifikation av hur priset på prestationen eller tjänsten bildas samt prestationens eller tjänstens namn. Eftersom slutförbrukaren vid gemensam fakturering inte tar emot fakturor och de uppgifter som förutsätts i 105 c § 1 mom.

från sin distributionsnätinnehavare, ska de tas med på den faktura som detaljförsäljaren sänder till slutförbrukaren.

105 e §. Andra uppgifter som ska ges i fakturan. Det föreslås att det till 1 mom. i paragrafen fogas en ny 5 punkt. enligt vilken slutförbrukaren när det är fråga om samfaktureringsuppgifterna i fakturan ska ges uppgifter om distributionsnätinnehavarens namn och kontaktinformation samt anvisningar och kontaktinformation för att till distributionsnätinnehavaren anmäla störningar och avbrott i nätet. Den föreslagna bestämmelsen säkerställer att slutförbrukaren har rätt och tydlig information om kontaktpunkten i en situation med störningar och avbrott i nätet. Ett syfte med bestämmelsen är också att undvika att detaljförsäljarna kontaktas i fråga om störningar och avbrott i nätet.

105 i §. Samfaktureringsmodell. Det föreslås att en ny 105 i § fogas till elmarknadslagen. Enligt 1 mom. i den paragrafen får en detaljförsäljare på begäran av eller med samtycke av en slutförbrukare tillhandahålla faktureringsmodell för elleverans och den service som ingår i eldistributionen på en enda faktura, varvid slutförbrukaren betalar hela slutsumman på fakturan till detaljförsäljaren. Detaljförsäljarna kan i fortsättningen välja om de erbjuder kunderna samfaktureringsmodell eller separat faktureringsmodell. Om en detaljförsäljare erbjuder båda alternativen får kunden välja faktureringsmodellen.

Ibruktageandet av samfaktureringsmodell sker antingen på slutförbrukarens begäran eller med slutförbrukarens uttryckliga samtycke. Detaljförsäljaren kan sålunda inte överföra en slutförbrukare till samfaktureringsmodell genom ett ensidigt meddelande. Avtal om att samfaktureringsmodell tas i bruk ska ingås skriftligen eller på något annat varaktigt sätt mellan detaljförsäljaren och slutförbrukaren. Separat samtycke av kunden krävs inte för redan ikraftvarande leveransskyldighetsavtal enligt det 4 mom. i 87 § i elmarknadslagen som föreslås bli upphävt. Samfaktureringsmodell innebär inte en sådan grund för ändring av ett avtal som avses i 93 § 1 mom. i elmarknadslagen, och detaljförsäljaren kan inte i samband med övergången till samfaktureringsmodell göra ändringar till exempel i försäljningspriset eller andra avtalsvillkor eller förutsätta att slutförbrukaren samtycker till sådana ändringar.

Övergång till samfaktureringsmodell förutsätter inte att ett nytt elförsäljningsavtal ingås. Samfaktureringsmodell gäller endast faktureringsmodell för elleverans och eldistribution och genom den slopas inte separata avtal om elleverans och eldistribution. Kunden ska även i fortsättningen ha ett separat elnätavtal om distributionstjänster med distributionsnätinnehavaren.

Det föreslås att samfaktureringsmodell begränsas att gälla endast slutförbrukare vars eldriftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vars eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år. I praktiken innebär avgränsningen att industrier och affärsverksamhet som har långa öppethållningstider och är öppna på veckoslut inte kan ha samfaktureringsmodell (typanvändare 11–13, T4). Genom avgränsningen minskas den kreditförlustrisk i fråga om enskilda kunder som samfaktureringsmodell föranleder samt storleken på de försäkringar som krävs av en detaljförsäljare och kostnaderna för dem.

Tillhandahållandet av samfaktureringsmodell till slutförbrukare ska ske på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt och utgångspunkten är att en detaljförsäljare som tillhandahåller samfaktureringsmodell ska erbjuda den på lika villkor till alla slutförbrukare som uppfyller de nämnda villkoren, dock utan att detta begränsar detaljförsäljarens möjlighet till produktspecifika lösningar vid tillämpning av samfaktureringsmodell. Tillhandahållande av samfaktureringsmodell kan dock vägras en enskild slutförbrukare av vägande skäl. Som ett vägande skäl som berättigar till att vägra samfaktureringsmodell kan till exempel anses det att slutförbrukaren väsentligt försummat betalningsskyldigheter. I överensstämmelse med de allmänna nättjänstvillkoren (NTV 2019) får

en säkerhet eller förhandsbetalning som begärts av slutförbrukaren med slutförbrukarens samtycke överförs från distributionsnätsinnehavaren till detaljförsäljaren för att säkerställa de distributionsavgifter som omfattas av samfakturerings. Samtycke till att säkerheten överförs kan ges till exempel när det avtalas om samfakturerings. Genom att de säkerheter som slutförbrukaren ställt för distributionstjänsten överförs till detaljförsäljaren kan man minska risken för att en fordran som omfattas av samfakturerings går till indrivning.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det att slutförbrukaren vid samfakturerings betalar hela slutsumman på fakturan till detaljförsäljaren. Detaljförsäljaren ska till distributionsnätsinnehavaren redovisa dennes andel av en fordran i sin helhet, inklusive skatter och andra offentligrättsliga avgifter. Samfakturerings inverkar inte på detaljförsäljarens eller distributionsnätsinnehavarens skatteskyldigheter eller skyldigheter att redovisa skatter. Detaljförsäljaren får inte heller debitera distributionsnätsinnehavaren någon extra tilläggsavgift för samfakturerings. Slutförbrukaren ska fortfarande få sina fakturor och faktureringsuppgifter avgiftsfritt i enlighet med 105 b § 2 mom. i elmarknadslagen. Om slutförbrukaren bestrider endast detaljförsäljarens andel av fakturan, ska detaljförsäljaren till distributionsnätsinnehavaren överföra distributionstjänstens andel av slutförbrukarens betalning. Genom bestämmelsen förebyggs en situation där bestridande av den ena delfordringen vid samfakturerings hindrar eller försenar betalningen av den andra fordringen och på så sätt minskar bestämmelsen risken för uppkomsten av ett avtalsbrott från slutförbrukarens sida.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det att detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren ska lämna de uppgifter som krävs för samfakturerings till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Det informationsutbyte mellan detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren som krävs för samfakturerings sker som fakturarader via enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln, Datahub, och därför förutsätter fakturerings inget direkt informationsutbyte mellan bolagen. Enligt 75 a § 1 mom. i den gällande elmarknadslagen ska detaljförsäljare och distributionsnätsinnehavare sörja för att de uppgifter som dessa ansvarar för och lämnar till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln är felfria samt för att de felaktiga uppgifter som de lämnat korrigeras utan dröjsmål. Bestämmelsen i fråga säkerställer att de uppgifter om fakturarader som vid samfakturerings överförs från distributionsnätsinnehavaren till detaljförsäljaren är korrekta och minskar risken för faktureringsfel och uppkomsten av kostnader för att rätta till dem.

Detaljförsljaren ska meddela distributionsnätsinnehavaren om en slutförbrukares betalningsförsummelse. Eftersom distributionsnätsinnehavaren vid samfakturerings inte har direkt möjlighet att följa slutförbrukarens betalningar, tryggas distributionsnätsinnehavarens möjlighet att förtse eventuella dröjsmål med betalningen genom anmälningsskyldigheten. Det är motiverat att informationen lämnas via Datahub, varvid slutförbrukarnas dataskydd tryggas bättre än till exempel vid kommunikation per e-post mellan detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren.

Det föreslagna 4 mom. innehåller ett bemyndigande att meddela föreskrifter om fastställande av de villkor som ska tillämpas av detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren vid samfakturerings. Energimyndigheten ska utarbeta villkoren i samordning med nätinnehavarna och vid utarbetandet ska detaljförsäljarna samt berörda nätanvändare och andra parter på elmarknaden höras. Villkoren kan gälla preciseringar i fråga om genomförandet av samfakturerings mellan distributionsnätsinnehavarna och detaljförsäljarna, såsom tidsplaner över betalningarna eller lämnande av behövliga uppgifter.

Distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren ska vid samfakturering tillämpa de villkor som Energimyndigheten fastställt. Genom villkoren förenhetligas sålunda den praxis som tillämpas vid samfakturering samt underlättas och förtydligas ibruktagandet av samfakturering och genomförandet av den nationellt. Dessutom tryggar de bindande villkoren jämlika konkurrensförutsättningar genom att främja det att distributionsnätsinnehavarna inte ställer oskäliga eller diskriminerande villkor i förhållande till detaljförsäljarna.

Enligt det föreslagna 5 mom. får närmare bestämmelser om samfakturering utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan till exempel gälla betalningstiden och betalningsarrangemang mellan detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren samt de uppgifter som vid samfakturering ska lämnas till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln.

105 j §. *Distributionsnätsinnehavarens skyldighet att delta i samfakturering.* Det föreslås att det till elmarknadslagen fogas en ny 105 j § där det föreskrivs om distributionsnätsinnehavarens skyldighet att delta i samfakturering. Enligt det föreslagna 1 mom. är distributionsnätsinnehavaren skyldig att delta i samfakturering, när det har avtalats om samfakturering mellan detaljförsäljaren och slutförbrukaren. Genomförande av samfakturering förutsätter att distributionsnätsinnehavarna ger alla detaljförsäljare jämlika och icke-diskriminerande möjligheter att erbjuda sina kunder samfakturering.

I den föreslagna paragrafens 2 mom. föreskrivs det om distributionsnätsinnehavarens rätt att för att trygga sina fordringar som hänför sig till samfaktureringen kräva att detaljförsäljaren ställer en säkerhet för eventuella fall av sådana brister eller försummelser i redovisningen av distributionsnätsinnehavarens fordringar som beror på detaljförsäljaren. Vid samfakturering sköter detaljförsäljaren fakturering och indrivning hos slutförbrukaren av distributionsnätsinnehavarens fordringar och distributionsnätsinnehavaren löper risken att detaljförsäljaren inte till distributionsnätsinnehavaren redovisar den andel av fakturan som motsvarar distributionstjänsten samt skatter som distributionsnätsinnehavaren samlat in och andra offentligt rättsliga avgifter. Sålunda innebär samfakturering i princip att distributionsnätsinnehavaren ger detaljförsäljaren kredit, varför möjligheten att trygga kreditbetalningen genom att kräva en säkerhet är motiverad. Säkerheten är avsedd för situationer där brister eller försummelser i redovisningen av distributionsnätsinnehavarens fordringar beror på detaljförsäljaren. På så sätt fördelas den kreditförlustrisk som beror på slutförbrukaren mellan detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren i relation till deras fordringar.

Distributionsnätsinnehavaren kan vägra samfakturering, om detaljförsäljaren inte ställer en behövlig säkerhet. En säkerhet får krävas, om detaljförsäljarens kreditvärdighet enligt allmänt tillgängliga kriterier har försämrats. Detaljförsäljaren ska lämna distributionsnätsinnehavaren en utredning om sin kreditvärdighet.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det om grunden för fastställande av en säkerhet. Om det bedöms att en säkerhet behövs, räknas dess belopp ut enligt följande formel: *Krav på säkerhet = uppskattning av den mängd energi (kilowattimmar) som detaljförsäljaren levererar inom distributionsnätsinnehavarens område under de följande tre månaderna x den genomsnittliga skattepliktiga avgiften för distributionstjänsten (cent per kilowattimme) + grundavgifterna för distributionstjänsten för de följande tre månaderna.* I formeln innehåller den skattepliktiga avgiften för distributionstjänsten utöver mervärdesskatt också punktskatt och försörjningsberedskapsavgift.

Enligt 4 mom. ska behovet av säkerhet och säkerhetens belopp granskas på nytt senast när det sker väsentliga förändringar i villkoren för kravet på säkerhet eller i grunderna för säkerhetens

belopp. Bestämmelsen möjliggör att behovet av säkerhet och säkerhetens belopp justeras också oftare. Genom justeringarna beaktas det att behovet av säkerhet och säkerhetens belopp kan förändras till exempel till följd av förändringar i detaljförsäljarens ekonomiska situation eller försäljningsvolym.

Det att behovet av säkerhet grundar sig på detaljförsäljarens kreditvärdighet ökar behovsbaseringen av säkerheter och minskar de totalekonomiska kostnaderna som föranleds av säkerheter. Å andra sidan är det motiverat att också kunna uppdatera bedömningen av behovet av säkerheten och säkerhetens belopp till exempel när detaljförsäljarens ekonomiska situation förändras. Beaktandet av omfattningen av detaljförsäljarens elförsäljningsverksamhet inom distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde vid fastställandet av en säkerhet möjliggör en anpassning av säkerhetens belopp i förhållande till storleken på den eventuella kreditrisken och främjar en jämlik behandling av detaljförsäljare av olika storleksklass. Det att elförsäljningsverksamhetens omfattning beaktas minskar risken för att säkerheten blir en faktor som gör det svårare för nya aktörer att komma in på marknaden eller försvagar deras konkurrensförutsättningar.

Enligt det föreslagna 5 mom. har distributionsnätsinnehavaren rätt att avsluta samfaktureringen genom att meddela detaljförsäljaren om saken, om detaljförsäljaren väsentligen försummar sin betalningsskyldighet eller sina andra skyldigheter i anslutning till samfaktureringen. Distributionsnätsinnehavaren ska utan dröjsmål meddela slutförbrukaren om återgången till separat fakturering. För tydlighetens skull är det motiverat att övergången till separat fakturering sker vid utgången av slutförbrukarens faktureringsperiod. Detta förtydligar situationen både för slutförbrukaren och i förhållandet mellan detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren.

I det föreslagna 6 mom. föreskrivs det om distributionsnätsinnehavarens skyldighet att meddela Energimyndigheten att samfaktureringen upphör i enlighet med 5 mom. Energimyndigheten bedömer med anledning av meddelandet om detaljförsäljaren på grund av brott mot skyldigheterna i anslutning till samfakturering ska åläggas att avbryta samfaktureringen också med andra distributionsnätsinnehavare för en viss tid. Syftet med bestämmelsen är att minska risken för att en distributionsnätsinnehavares kreditförlustrisk i förhållande till detaljförsäljaren realiserar i flera fall.

Enligt det föreslagna 7 mom. får närmare bestämmelser om ställande av säkerhet och om beräkningsgrunderna för den utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla till exempel praxis och processen för ställande av en säkerhet samt noggrannare beräkningsgrunder på teknisk nivå. Eftersom avsaknaden av säkerhet på det sätt som anges ovan kan utgöra en grund för att vägra ordna samfakturering, bör villkoren och beräkningsgrunderna för säkerheten vara så schematiska som möjligt samt lätta och entydiga att tillämpa i förhållandet mellan distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren. Dessutom får närmare bestämmelser om den i 5 mom. avsedda processen för avslutande av samfakturering utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan till exempel gälla tidsgränser, betalningspåminnelser eller varningar om avbrott.

105 k §. *Indrivning av en fordran som faktureras genom samfakturering.* Det föreslås att det till lagen fogas en ny 105 k §, där det föreskrivs om indrivning av en fordran som omfattas av samfakturering. Enligt det föreslagna 1 mom. har detaljförsäljaren utan särskilt avtal rätt att av slutförbrukaren driva in distributionsnätsinnehavarens andel av den gemensamma fakturan och vara fordringsägare för den gemensamma fakturan. Detaljförsäljaren anges som fordringsägare i det betalningskrav och den stämmningsansökan som sänds till slutförbrukaren också i fråga om distributionsnätsinnehavarens fordran. Detaljförsäljaren handlar för distributionsnätsinnehavarens räkning på så sätt att distributionsnätsinnehavarens fordran inte

med stöd av den föreslagna bestämmelsen överförs till detaljförsäljaren på det sättet att fordringen skulle bli detaljförsäljarens tillgångar.

I momentet föreskrivs det dessutom att nätt innehavaren, trots vad som någon annanstans i lag föreskrivs om sekretessbelagda uppgifter, har rätt att ge detaljförsäljaren de uppgifter som är nödvändiga för att på ett ändamålsenligt sätt driva in den gemensamma fakturan. Bestämmelser om skydd för personuppgifter som erhållits för indrivning utfärdas särskilt. Innehållsmässigt motsvarar bestämmelsen 16 § i lagen om indrivning av fordringar.

Det anses motiverat att detaljförsäljaren har indrivningsansvaret, eftersom distributionsnätsinnehavaren inte inom ramen för samfakturerings har möjlighet att direkt följa hur fordringarna förfaller eller följa slutförbrukarens prestationer och inte heller kan vidta åtgärder för att minimera behovet av indrivningsåtgärder. Detaljförsäljaren fungerar som kontaktpunkt för ärenden som gäller slutförbrukarens fakturering och slutförbrukaren ska med detaljförsäljaren avtala om bland annat de betalningsarrangemang som gäller samfaktureringen. Slutförbrukaren ska dock vid behov lätt få kontakt med sin distributionsnätsinnehavare i tekniska frågor såsom elavbrott, elens kvalitet och elanslutningar samt i frågor som gäller bestridande av distributionstjänstens faktureringsgrunder.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att detaljförsäljarens och distributionsnätsinnehavarens andelar ska specificeras i den gemensamma fakturan så att slutförbrukaren vid behov kan rikta sin betalning eller kräva att den riktas endast till endera andelen. Om slutförbrukaren delvis betalar en fordran som omfattas av samfakturerings men inte riktar betalningen till någondera andelen, ska detaljförsäljaren i regel till distributionsnätsinnehavaren redovisa dennas andel av betalningen i förhållande till fordringarnas andelar. Då fördelas den risk för kreditförluster som hänför sig till slutförbrukaren mellan distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren i förhållande till deras andelar.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det dessutom att distributionsnätsinnehavaren inte får driva in fordringar som gäller en gemensam faktura direkt hos slutförbrukaren eller ha någon annan att driva in dem under den tid detaljförsäljaren är fordringsägare. En betalning som slutförbrukaren gör till detaljförsäljaren är giltig gentemot distributionsnätsinnehavaren. Också ett avtal mellan slutförbrukaren och detaljförsäljaren om betalningstiden, betalningssättet eller något annat arrangemang som hänför sig till betalningen av en fordran binder distributionsnätsinnehavaren. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar bestämmelsen om gäldenärens betalningsskydd i 8 § 1 mom. i lagen om indrivning av fordringar. Distributionsnätsinnehavaren får sålunda inte ta ut sin fordran hos slutförbrukaren om detaljförsäljaren försummar sin redovisningsskyldighet eller när slutförbrukaren enligt en överenskommelse med detaljförsäljaren betalar en avgift senare än enligt den ursprungliga betalningstidsplanen.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det att man vid indrivning av en fordran som faktureras genom samfakturerings ska informera konsumenten om vem konsumenten kan kontakta för att avtala om eventuella betalningsarrangemang. Vid indrivning av fordringar som faktureras genom samfakturerings iakttas i övrigt lagen om indrivning av fordringar. Samfakturerings innebär inte att indrivningen har förutsatt en exceptionellt stor arbetsinsats i enlighet med 10 a § 3 mom. eller 10 e § 3 mom. i lagen om indrivning av fordringar.

Tillsyn över iakttagandet av författningar om indrivning av fordringar som faktureras genom samfakturerings utövas av konsumentombudsmannen när indrivningen gäller en konsumentfordran. Bestämmelsen motsvarar den tillsynsbehörighet som i 12 § i lagen om indrivning av fordringar föreskrivs för konsumentombudsmannen.

Enligt den föreslagna paragrafens *4 mom.* ska detaljförsäljaren eller den som handlar på uppdrag av detaljförsäljaren ansvara för den i 103 § avsedda varningen om att eldistributionen eller elleveransen kommer att avbrytas. Detaljförsäljarens försummelse att redovisa andelen distributionsavgifter till distributionsnätinnehavaren av orsaker som inte beror på slutförbrukaren utgör inte en i 102 eller 103 § avsedd grund för att avbryta eldistributionen. Genom bestämmelsen skyddas slutförbrukaren i en situation där slutförbrukaren till detaljförsäljaren har betalat en faktura som omfattas av samfakturering, men detaljförsäljaren inte redovisar betalningen till distributionsnätinnehavaren.

7.2 Lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal

1 §. Jämförelseverktyg för elleveransavtal. I den föreslagna paragrafen ges Energimyndigheten i uppgift att upprätthålla en webbplats med vars hjälp slutkunder kan jämföra de elleveransavtal detaljförsäljare erbjuder, inklusive elleveransavtal med dynamiska priser, och detaljförsäljares köpeanbud för den el som slutkunderna själva producerar. Enligt förslaget ska lagen tillämpas på detaljförsäljare av el och de elleveransavtal de erbjuder samt på detaljförsäljares köpeanbud för den el som slutkunderna själva producerar som en del av de elleveransavtal som detaljförsäljarna tillhandahåller. Det räcker att detaljförsäljarna av el meddelar prisvillkoren för sina köpeanbud och andra villkor till jämförelseverktyget så att slutförbrukarna kan granska dem där.

2 §. Definitioner. I paragrafen definieras de termer som är centrala med avseende på tillämpningen av lagen. Termerna i lagen ska definieras så att definitionerna blir så enhetliga som möjligt med definitionerna i elmarknadsdirektivet och elmarknadslagen. Definitionerna i lagen ska tillämpas enhetligt med definitionerna i elmarknadsdirektivet och elmarknadslagen.

Det föreslås att det till paragrafen fogas en ny *5 punkt*, där begreppet slutkund som använder egenproducerad förnybar energi definieras. I enlighet med artikel 2.14 i direktiv (EU) 2018/2001 avser begreppet en slutkund som är verksam inom den egna fastigheten vilken är belägen på ett avgränsat område och som producerar förnybar el för egen användning och som får lagra eller sälja egenproducerad förnybar el, förutsatt, för en egenanvändare av förnybar energi som inte är ett hushåll, att denna verksamhet inte är dess primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet. För att säkerställa en enhetlig terminologi i lagen föreslås det dock att man i definitionen i stället för egenanvändare av förnybar energi enligt direktiv (EU) 2018/2001 använder termen slutkund som använder egenproducerad förnybar energi eftersom termen slutkund används i elmarknadsdirektivet samt att man i stället för termen hushåll använder termen konsument som är etablerad i Finland och med vilken en konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978) avses. På elmarknaden är konsumenter fysiska personer som skaffar el huvudsakligen för annat ändamål än den näringsverksamhet som de idkar.

5 §. Anmälningsplikt för detaljförsäljare. I det föreslagna *1 mom.* föreskrivs det att en detaljförsäljare som registrerat sig för jämförelseverktyget ska meddela Energimyndigheten sina priser och villkor för detaljförsäljning. Den föreslagna bestämmelsen och de föreslagna förfaringsätten motsvarar den gällande regleringen. Detaljförsäljarens anmälningsplikt gäller de priser och villkor för detaljförsäljning, enligt vilka detaljförsäljaren säljer eller tillhandahåller el till konsumenter och slutkunder med en förväntad årsförbrukning på under 100 000 kilowattimmar.

I paragrafens *2 mom.* föreslås en ny bestämmelse, enligt vilken en i *1 mom.* avsedd detaljförsäljare som registrerat sig för jämförelseverktyget ska meddela Energimyndigheten inköpspriserna eller grunderna för fastställandet av inköpspriset samt andra villkor utifrån vilka

detaljför säljaren erbjuder sig att köpa el som matats in i nätet av en slutkund som använder egenproducerad förnybar energi. Bestämmelsen förpliktigar inte en i paragrafen avsedd detaljför säljare att av sina slutkunder köpa deras egenproducerade förnybara el, men om detaljför säljaren ändå erbjuder sig att köpa el som en slutkund matat in nätet ska detaljför säljaren göra en sådan anmälan till Energimyndigheten som avses i momentet. Avsikten är att anmälningsförfarandet ska ordnas så att detaljför säljaren själv matar in uppgifterna i Energimyndighetens informationssystem.

Enligt det föreslagna 3 mom. får detaljför säljarens anmälan inte innehålla någon sådan osann eller vilseledande information som avses i 2 kap. 6 § i konsumentskyddslagen, som kan leda till att konsumenten eller slutkunden fattar ett sådant köpbeslut som han eller hon annars inte skulle ha fattat. I 2 kap. 6 § i konsumentskyddslagen föreskrivs det om förbud mot osann eller vilseledande information. I den paragrafen föreskrivs att vid marknadsföring får osann eller vilseledande information inte lämnas om den kan leda till att konsumenten fattar ett sådant köpbeslut eller något annat beslut om en konsumtionsnyttighet som han eller hon annars inte skulle ha fattat. Osann eller vilseledande information kan gälla särskilt 1) konsumtionsnyttighetens förekomst, tillgänglighet, art, kvalitet, mängd och andra viktiga egenskaper, 2) konsumtionsnyttighetens ursprung, tillverkningssätt och tillverkningstid, användning och inverkan samt resultat av test som utförts på nyttigheten, 3) konsumtionsnyttighetens pris och grunderna för prissättningen, särskilda prissfordelar och betalningsvillkor, 4) leveranstid och andra leveransvillkor för konsumtionsnyttigheten, 5) typ av säljmetod, kundservice efter att avtal ingåtts och reklamationshantering, 6) behovet av och tillgången till service, reparation och reservdelar, 7) näringsidkarens eller agentens identitet, kontaktuppgifter, egenskaper och ställning på marknaden samt de pris och belöningar som näringsidkaren eller agenten har fått, 8) näringsidkarens rättigheter och skyldigheter, inbegripet åtagandet att följa uppförandekoder samt 9) konsumentens rättigheter, skyldigheter och risker. Energimyndigheten kan meddela en detaljför säljare publiceringsförbud för viss tid i jämförelseverktyget, om detaljför säljaren upprepade gånger bryter mot förbudet i bestämmelsen. Det föreslås inga ändringar i den bestämmelse som nu ingår i paragrafens 2 mom.

Det föreslagna 4 mom. innehåller ett bemyndigande, enligt vilket Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter om priser för detaljför säljning enligt 1 mom. och inköpspriser enligt 2 mom. eller grunderna för hur priserna bestäms samt om andra villkor för avtalen som ska ges in till myndigheten, hur uppgifterna ska specificeras och hur de ska lämnas. De elleveransavtal som detaljför säljarna erbjuder kan i dag vara mycket komplicerade. Därför är det viktigt att slutförbrukare som använder jämförelseverktyget kan ges tillräckligt exakta jämförelseuppgifter om olika slags avtalstyper samt de avtalsvillkor som hänför sig till dem. Skyldigheten att informera om andra villkor som gäller avtalen gäller i synnerhet sådana avtalsvillkor som är av betydelse för bedömningen av avtalets innehåll och dess inverkan på den andra avtalsparten. Ändringen av bestämmelsen är nödvändig för att de slutförbrukare som använder jämförelseverktyget ska kunna ges tillräcklig information om innehållet i elavtalet och att dessa i tillräcklig grad kan bedöma avtalens inverkan för egen del. Bestämmelsen i momentet behövs i sin helhet för att man ska kunna säkerställa att detaljför säljarna följer enhetliga förfaranden vid anmälan.

8 §. Publiceringsförbud för viss tid. I paragrafen föreskrivs det om ett publiceringsförbud för viss tid som kan påföras som påföljd för att osanna eller vilseledande uppgifter enligt 5 § 1 och 2 mom. har lämnats till jämförelseverktyget. Det föreslås att det till paragrafen fogas en bestämmelse, enligt vilken det kan beslutas om publiceringsförbud för viss tid också för att till jämförelseverktyget lämna osanna eller vilseledande uppgifter om köpebud enligt 5 § 2 mom. I övrigt föreslås inga ändringar i paragrafen.

Energimyndigheten kan besluta om publiceringsförbud i jämförelseverktyget för en viss tid om högst sex månader för elleveransavtal som en detaljförsäljare erbjuder. Publiceringsförbud för viss tid är av betydelse för detaljförsäljaren med tanke på dennes näringsverksamhet. Energimyndigheten har därför enligt förslaget prövningsrätt när det gäller att besluta i vilka situationer myndigheten anser det vara nödvändigt att använda publiceringsförbud för viss tid. Vid överträdelse av mindre betydelse eller överträdelse som begåtts av oaktsamhet kan Energimyndigheten tillämpa lindrigare tillsynsåtgärder, till exempel ett beslut om korrigerande åtgärder med stöd av 7 § i denna lag och 9 § i tillsynslagen och eventuellt vite.

En förutsättning för publiceringsförbud är att detaljförsäljaren upprepade gånger till jämförelseverktyget har lämnat sådana osanna eller vilseledande uppgifter som avses i 5 § 3 mom. om elleveransavtal som detaljförsäljaren erbjuder. Publiceringsförbud för viss tid kan påföras för ett upprepat förfarande där en detaljförsäljare för att locka kunder meddelar osanna eller vilseledande uppgifter om sina elanbud till jämförelseverktyget, till exempel genom att meddela sådana avtalspriser eller centrala avtalsvillkor som detaljförsäljaren i själva verket inte ingår avtal om med sina kunder eller genom att meddela till exempel fel energikälla för en elprodukt.

Energimyndigheten ska innan ett publiceringsförbud meddelas varna detaljförsäljaren för att dess verksamhet kan leda till att ett publiceringsförbud meddelas om detaljförsäljaren fortsätter med sådan verksamhet som utgör en förutsättning för ett publiceringsförbud för viss tid. I varningen ska det förfarande specificeras för vilket publiceringsförbud för viss tid kan meddelas om förfarandet fortsätter.

Energimyndigheten kan begära ett utlåtande av konsumentombudsmannen över en detaljförsäljares verksamhet innan detaljförsäljaren meddelas en varning eller ett publiceringsförbud som grundar sig på att osann eller vilseledande information enligt 5 § 1 eller 2 mom. lämnats. Syftet med förfarandet med utlåtande är att undvika situationer där tillämpningspraxis för konsumentskyddslagen och den föreslagna lagen skiljer sig från varandra.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

De viktigaste bestämmelser på lägre nivå som preciserar de föreslagna nya bestämmelserna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om hur funktionerna i belastningsstyrningen ska utformas i fråga om den marknadsbaserade styrningen av belastningen hos slutförbrukare som avses i den föreslagna 65 b § och om det informationsutbyte som detta förutsätter.

Dessutom kan bestämmelserna om samfakturerings preciseras genom en förordning av statsrådet. I det föreslagna 105 i § 5 mom. ingår ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket det genom förordning av statsrådet kan utfärdas preciserande bestämmelser om den betalningstidtabell som tillämpas mellan detaljförsäljaren och distributionsnätinnehavaren samt om de uppgifter som ska lämnas till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Enligt 105 j § 7 mom. kan närmare bestämmelser om ställandet av den säkerhet som förutsätts av en detaljförsäljare i samband med samfakturerings och om dess beräkningsgrunder dessutom utfärdas genom statsrådets förordning.

Energimyndighetens normbeslut ska gälla strukturerna för avgiftskomponenter för eldistributionstjänster enligt den föreslagna 54 § i lagen om ändring av elmarknadslagen samt

de villkor som ska tillämpas mellan distributionsnätinnehavaren och detaljförsäljaren vid samfakturering enligt den föreslagna 105 i §. Energimyndigheten ska också bemyndigas att utfärda föreskrifter enligt 5 § 4 mom. i den föreslagna lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter om priser och villkor för detaljförsäljning eller om grunderna för hur priserna bestäms som ska ges in till myndigheten, hur uppgifterna ska specificeras och hur de ska lämnas.

9 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

De ändringar som föreslås i lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal hänför sig till det nationella genomförandet av RED II-direktivet och den föreslagna nya 99 a § i elmarknadslagen och till det nationella genomförandet av elmarknadsdirektivet. Bestämmelser i enlighet med propositionen bör därför sättas i kraft så snart som möjligt.

De ändringar i fråga om anslutningsledningen som föreslås i 3 § 5 punkten samt i 13 och 16 § i elmarknadslagen är betydelsefulla för genomförandet av investeringar på det sätt som beskrivs ovan i punkt 2.7. Av den anledningen anses viktigt att de ändringar som möjliggör genomförandet av investeringarna träder i kraft så snart som möjligt.

De föreslagna 49 a §, 65 b §, 86 §, 86 a §, 101 §, 103 § 5 mom., 105 a §, 105 c §, 105 e §, 105 i §–105 k § träder dock i kraft först den 1 september 2026. Både övergången till marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare och införandet av samfakturering förutsätter reglering på lägre nivå än lag och en utveckling av systemen.

Det föreslagna upphävandet av 87 § 4 mom. ska träda i kraft den 1 september 2026, det vill säga samtidigt som bestämmelserna om samfakturering. Genom att upphävandet av momentet träder i kraft först senare kan man undvika en situation där den rätt till kontaktfakturering som grundar sig på leveransskyldigheten enligt 87 § 4 mom. inte längre gäller innan den föreslagna 105 i § träder i kraft och samfakturering tas i bruk. Bestämmelserna om den samfakturering som avses i 105 i § får dessutom inte tillämpas till skada för en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten på ett sådant avtal som ingåtts med stöd av 87 § 4 mom. före den 1 september 2026. Genom begränsningen av den tidsmässiga tillämpningen förhindrar man att den nya regleringen om samfakturering har en retroaktiv verkan på redan existerande avtal.

I ikraftträdandebestämmelserna föreslås dessutom en bestämmelse enligt vilken 92 a § inte ska tillämpas på avtal som ingåtts före den föreslagna lagens ikraftträdande. Ett retroaktivt ingripande i avtalsförhållanden har i grundlagsutskottets tolkningspraxis i princip, om än inte absolut, ansetts strida mot egendomsskyddet (se GrUU 28/1994 rd, GrUU 37/1998 rd, s. 2, GrUU 63/2002 rd, s. 2, GrUU 42/2006 rd, s. 4). Dessutom bör man beakta att bestämmelserna i ett direktiv har begränsade direkta rättsverkningar i förhållandet mellan enskilda. Begränsningen av den tidsmässiga tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen hindrar dock inte att artikel 12.3 i elmarknadsdirektivet utnyttjas som hjälp för tolkningen redan innan den nya 92 a § träder i kraft.

10 Verkställighet och uppföljning

Arbets- och näringsministeriet bevakar konsekvenserna av verkställigheten av elmarknadslagen.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

I riksdagen behandlas regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om genomförande av cybersäkerhetsdirektivet (NIS 2-direktivet) (RP 57/2024 rd), där det föreslås att 62 § 1 mom. i elmarknadslagen ska ändras. Tiden för ikraftträdande för de föreslagna ändringarna i den nämnda regeringens proposition och 62 § 1 mom. i denna proposition är inte beroende av varandra.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Förslaget hänför sig inte till budgetpropositionen.

I utgiftsramarna för statsfinanserna för 2025–2028 har ingen tilläggsfinansiering reserverats för de resursbehov som föranleds av de lagändringar som lagts fram för Energimyndigheten. Regeringen har i samband med sin plan för de offentliga finanserna 2025–2028 konstaterat att statliga organisationer bör säkerställa att nya skyldigheter som följer av EU:s och nationell lagstiftning i regel fullgörs inom ramen för nuvarande anslag. Beslut om eventuella tilläggsanslag fattas som en del av statens budgetproposition/planen för de offentliga finanserna.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Näringsfrihet

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. De i lag föreskrivna inskränkningarna av näringsfriheten bör vara exakta och noga avgränsade, och dessutom ska omfattningen av och villkoren för inskränkningarna framgå av lagen (GrUU 36/2021 rd, GrUU 13/2014 rd). De nya förslag till bestämmelser i regeringens proposition som är centrala med tanke på bedömningen av den i grundlagen tryggade näringsfriheten är de villkor för ställande av säkerhet i anslutning till samfakturering som föreslås i elmarknadslagen.

Enligt de allmänna principerna om inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna ska det genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen annars hör till området för lag. Den förutsättningen innebär att alla centrala bestämmelser som påverkar individens rättsliga ställning ska utfärdas genom lag. En bestämmelse i lag om en inskränkning av en grundläggande fri- och rättighet ska vara noga avgränsad och tillräckligt exakt. Inskränkningens väsentliga innehåll ska framgå av lagen. Med tanke på regleringens noggrannhet och exakthet är det viktigt att det av lagen tillräckligt tydligt framgår vem som har rätt att utöva inskränkingsbefogenheterna, vad som får göras i samband med utövandet av befogenheterna och hur man ska förfara. De föreslagna bestämmelserna bedöms uppfylla principerna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna då regleringen görs genom lag samt bestämmelserna är exakta och noggrant avgränsade.

Grunden för en inskränkning av en grundläggande fri- eller rättighet ska vara godtagbar med tanke på systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet. En grund för inskränkning kan således vara exempelvis en strävan efter att skydda tillgodoseendet av en annan grundläggande fri- eller rättighet än den som är föremål för inskränkningen eller efter att uppnå något annat mål som med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna som helhet är godtagbart på objektiva grunder (i normativt hänseende). Inskränkningar ska

vidare vara dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl. Syftet med den föreslagna regleringen av de säkerheter som ska ställas i anslutning till samfakturering är att säkerställa ett effektivt system för samfakturering som behandlar detaljförsäljarna på ett icke-diskriminerande sätt. Dessutom tryggar det föreslagna systemet för samfakturering enhetliga konkurrensförutsättningar för detaljförsäljarna när det gäller att erbjuda samfakturering. Genom den föreslagna regleringen som gäller säkerheter strävar man efter att trygga distributionsnätsinnehavarens fordringar. Den föreslagna regleringen anses således vara dikterad av ett tungt vägande samhälleligt skäl.

Inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna bör vara nödvändiga för att ett godtagbart mål ska kunna nås och även i övrigt i enlighet med proportionalitetskravet. Det är tillåtet att inskränka en grundläggande fri- eller rättighet endast om målet inte kan nås med metoder som gör ett mindre ingrepp i fri- eller rättigheten. Inskränkningen får inte gå längre än vad som är motiverat med beaktande av hur vägande det bakomliggande intresset är i förhållande till det skyddsintresse som begränsas. Proportionaliteten i den föreslagna regleringen av samfaktureringen stöds av att effekten av den säkerhet som krävs för inträde i branschen kan minimeras genom att affärsverksamhetens omfattning beaktas i grunderna för hur säkerheten ska fastställas. Dessutom utgör kravet på säkerhet inget hinder för affärsverksamheten i dess helhet när samfaktureringen är frivillig för detaljförsäljaren. På dessa grunder kan inskränkningarna i näringsfriheten anses vara förenliga med proportionalitetskravet.

12.2 Egendomsskydd

12.2.1 Begränsningar i användning av egendom

Enligt 15 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens egendom skyddad. Grundlagsutskottet har tidigare med tanke på bestämmelserna om egendomsskydd i 15 § i grundlagen bedömt förslag som inneburit skyldigheter eller begränsningar för bland annat ägarna till el-, naturgas- och teleföretag i fråga om rätten att nyttja egendomen i syfte att skapa eller trygga konkurrensvillkor. Utskottet har i dessa sammanhang som etablerad praxis utgått ifrån att skyldigheterna och begränsningarna är grundlagsenliga med beaktande av den speciella karaktären hos den egendom det i vart och ett fall har varit fråga om, om de grundar sig på exakta bestämmelser i lag och är rimliga ur ägarens synvinkel (t.ex. GrUU 4/2000 rd, GrUU 34/2000 rd, GrUU 8/2002 rd, GrUU 63/2002 rd, GrUU 36/2004 rd, GrUU 10/2007 rd och GrUU 19/2021 rd). Grundlagsutskottet har dessutom ansett att lagstiftaren i princip har större spelrum med hänsyn till egendomsskyddet när skyldigheterna gäller börsbolag eller andra juridiska personer med stor förmögenhetsmassa än när bestämmelserna har mycket omedelbara effekter för de fysiska personerna bakom den juridiska personen (t.ex. GrUU 55/2018 rd, GrUU 74/2018 rd, GrUU 10/2007 rd, GrUU 32/2004 rd och GrUU 34/2000 rd). Enligt utskottet kan företag och andra näringsidkare inte med fog förvänta sig att den lagstiftning som reglerar deras näringsverksamhet förblir oförändrad (GrUU 17/2021 rd, GrUU 32/2010 rd, GrUU 31/2006 rd och GrUU 56/2005 rd).

Grundlagsutskottet har ansett att regleringen av näringsverksamhet i ett marknadsläge som baserar sig på ett så kallat naturligt monopol i princip är nödvändig och godtagbar (t.ex. GrUU 4/2000 rd, GrUU 36/2004 rd och GrUU 19/2021 rd). I en sådan situation är det enligt utskottet motiverat att sträva efter att främja konkurrensen och skydda kundernas förmögenhetsvärldiga rättigheter med effektivare regleringsmetoder än normalt. Utskottet har även ansett att det vid bedömningen av om bestämmelserna är tillräckligt exakta kan tas hänsyn till omständigheternas delvis bokföringsmässiga och därmed tekniska särdrag liksom det faktum att regleringen i första hand gäller företag som bedriver elaffärsverksamhet och inte enskilda individer (t.ex. GrUU

2/2004 rd och GrUU 36/2004 rd). Enligt utskottet har lagstiftaren ett stort spelrum i regleringen av naturliga monopol (GrUU 19/2021 rd). Utskottet har dessutom fäst vikt vid ordnande av lämplig rättssäkerhet för verksamhetsutövarna (t.ex. GrUU 36/2004 rd).

De föreslagna bestämmelser i regeringens proposition om en ändring av elmarknadslagen som är betydelsefulla vid bedömningen av begränsningen av det egendomsskydd och de nyttjanderätter som tryggas i grundlagen är de bestämmelser i förslaget till ändring av elmarknadslagen som gäller samfakturering. Eftersom samfaktureringen är ett arrangemang av teknisk natur i syfte att driva in fordringar, kan den dock inte i sig anses utgöra en åtgärd för begränsning av förmögenhetsrättigheter.

12.2.2 Begränsningar i avtalsfriheten

Avtalsfriheten tryggas inte uttryckligen som sådan i grundlagen. Enligt grundlagsutskottet hör regleringen av avtalsrätten i sig till området för vanlig lagstiftning. Regleringen kan enligt grundlagsutskottet gälla kommande avtalsförhållanden bland annat i fråga om tillåtna och förbjudna villkor för dem (GrUU 3/1982 rd, GrUU 26/2008 rd).

Avtalsfriheten skyddas dock i viss mån genom generalklausulen om egendomsskydd i 15 § 1 mom. i grundlagen (RP 309/1993 rd, GrUU 15/2004 rd, GrUU 33/1998 rd). Det grundlagsfästa egendomsskyddet tryggar också kontinuiteten i avtalsrelationer, även om förbudet mot att ingripa retroaktivt i avtalsrelationers okränkbarhet inte har varit ovillkorligt i grundlagsutskottets praxis (GrUU 33/1998 rd, GrUU 34/1998 rd, GrUU 37/1998 rd, GrUU 63/2002 rd, GrUU 42/2006 rd). Bakom skyddet för varaktigheten i de rättshandlingar som gäller förmögenhet ligger en tanke om att man ska skydda rättssubjektens berättigade förväntningar i ekonomiska frågor (GrUU 33/2002 rd, GrUU 21/2004 rd, GrUU 42/2006 rd). Skyddet för berättigade förväntningar har i utskottets praxis ansetts omfatta rätten att kunna lita på att lagstiftningen om de rättigheter och skyldigheter som är viktiga för avtalsförhållandet består, och att denna typ av frågor inte kan regleras på ett sätt som i oskäligt hög grad försämrar parternas rättsliga ställning (GrUU 21/2004 rd, GrUU 42/2006 rd).

Utskottet har också bedömt den här typen av bestämmelser som ingriper i egendomsskyddet med avseende på de generella villkoren för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, till exempel kravet på acceptans och proportionalitet (GrUU 56/2005 rd, GrUU 31/2006 rd). I sin tidigare praxis har grundlagsutskottet godkänt att bestämmelser om exempelvis skyldighet att hyra radiomaster införs genom vanlig lag (GrUU 45/2005 rd), liksom också om skyldigheten för leverantörer av identifieringsverktyg att upprätta leveransvillkor för sin identifieringstjänst och använda endast dem när avtal ingås med leverantörer av tjänster för identifieringsförmedling och om skyldigheten att efter förmedlingstjänstens begäran ingå avtal inom en lagstadgad tidsfrist (GrUU 74/2018 rd).

Grundlagsutskottet har i ett tidigare utlåtande om bestämmelserna i kapitlet om avtal i elmarknadslagen ansett att grundlagens bestämmelser om egendomsskydd inte utgör något hinder för att bestämmelserna om avtal ska kunna träda i kraft retroaktivt (GrUU 33/1998 rd). Grundlagsutskottet har också bedömt tillämpningen av bestämmelserna om standardersättning på grund av avbrott i eldistributionen på sådana avtal som ingåtts innan lagen trädde i kraft (GrUU 63/2002 rd). Utskottet har ansett att det på grund av jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 § är på sin plats att konsumentskyddsbestämmelser av detta slag också, som regeringen föreslagit, ska gälla avtal som ingåtts innan lagen trädde i kraft.

De förslag till bestämmelser i regeringspropositionen som är av betydelse för bedömningen av det egendomsskydd som tryggas i grundlagen är bestämmelserna om samfakturering och ikraftträdandet av ett nytt elförsäljningsavtal.

Samfakturering

Den föreslagna regleringen som gäller samfakturering begränsar distributionsnätsinnehavarnas avtalsfrihet och utgör ett tvång att på vissa villkor delta i genomförandet av samfakturering. På motsvarande sätt kan såväl distributionsnätsinnehavarens som detaljförsäljarnas avtalsfrihet vid samfakturering anses bli begränsad i fråga om den tvingande karaktären hos de villkor som ska tillämpas i förhållandet mellan distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren.

I den föreslagna 105 j § föreskrivs om distributionsnätsinnehavarens skyldighet att delta i samfakturering på detaljförsäljarens begäran, när det har avtalats om samfakturering mellan detaljförsäljaren och slutförbrukaren. Det väsentliga innehållet i den föreslagna samfaktureringen ska definieras i elmarknadslagen. I lagen definieras dessutom Energimyndighetens befogenhet att precisera de villkor som tillämpas vid samfaktureringen. De föreslagna bestämmelserna bedöms uppfylla principerna för inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna i fråga om kravet på reglering i lag samt bestämmelsernas exakthet och noggranna avgränsning.

Genom den föreslagna regleringen eftersträvas ett system för samfakturering som fungerar effektivt och icke-diskriminerande, dels i förhållande till detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren, dels i förhållande till slutförbrukaren, så att varje parts rättigheter tryggas. Dessutom tryggar det föreslagna systemet för samfakturering enhetliga konkurrensförutsättningar för detaljförsäljarna när det gäller att erbjuda samfakturering. Regleringen är således dikterad av ett tungt vägande samhälleligt skäl. Regleringen bedöms inte innebära någon särskilt långtgående begränsning av detaljförsäljarnas och distributionsnätsinnehavarnas avtalsfrihet, och anses vara förenlig med kravet på proportionalitet.

Reglering av ikraftträdandet av ett nytt elförsäljningsavtal

Propositionens förslag som relaterar till ett nytt elförsäljningsavtals ikraftträdande anses ur ett avtalsfrihetsperspektiv ha kopplingar till regleringen av de grundläggande fri- och rättigheterna. Den föreslagna regleringen begränsar i vissa fall detaljförsäljarens och konsumentens möjlighet att avtala om när ett nytt elförsäljningsavtal ska träda i kraft.

Regleringen av nya elförsäljningsavtals ikraftträdande ska vara noga och exakt definierad i elmarknadslagen. Genom den föreslagna regleringen eftersträvas ett bättre skydd för konsumenten i avtalsförhållandet mellan konsumenten och detaljförsäljaren, och regleringen anses således vara dikterad av ett tungt vägande samhälleligt skäl. Proportionaliteten i den föreslagna regleringen stöds av att bestämmelserna inte innebär något retroaktivt ingripande i de förmögenhetsrättsliga avtalsförhållandena mellan enskilda. Den föreslagna regleringen i anslutning till ikraftträdandet av ett nytt elförsäljningsavtal har dessutom begränsats till att endast tillämpas på hem- och distansförsäljning, där det har förekommit avtalspraxis som är problematisk med tanke på konsumentskyddet.

Till dessa delar finns det godtagbara grunder för den föreslagna regleringen som grundar sig på konsumentskyddet. De bestämmelser om begränsning av avtalsfriheten som föreslås bli intagna i elmarknadslagen bedöms också vara oproblematiska med tanke på grundlagen, även med

hänsyn till detaljförsäljarnas ställning, kravet att regleringen ska grunda sig på exakta bestämmelser samt regleringens rimlighet ur näringsidkarens synvinkel. Bestämmelserna innebär ingen särskilt långtgående begränsning av detaljförsäljarnas och andra elföretags avtalsfrihet. De föreslagna bestämmelserna är i princip nödvändiga på grund av ett tungt vägande samhälleligt intresse.

Den föreslagna regleringen bedöms inte vara problematisk med tanke på det egendomsskydd som föreskrivs 15 § i grundlagen.

12.3 Delegering av regleringsmakt

I förslaget till ändring av elmarknadslagen ingår nya bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser och föreskrifter.

Grundlagens 80 § (731/1999) gäller utfärdande av förordningar och delegering av lagstiftningsbehörighet. Enligt 1 mom. kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag (GrUU 10/2014 rd, GrUU 58/2010 rd, GrUU 44/2010 rd). Även andra myndigheter kan enligt paragrafens 2 mom. genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsat. Bemyndigandet för myndigheter att meddela föreskrifter begränsas också av bestämmelsen om lagens område i 80 § 1 mom. i grundlagen. Enligt detta ska genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om andra frågor som enligt grundlagen hör till området för lag (GrUU 35/2005 rd).

Bestämmelser om ett bemyndigande enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan alltså utfärdas endast om det finns särskilda skäl som hänför sig till föremålet för regleringen. Ett sådant särskilt skäl kan enligt motiveringen till regeringens proposition RP 1/1998 rd närmast anses föreligga när det är fråga om en sådan teknisk reglering av smärre detaljer som inte inbegriper prövningsrätt i någon större utsträckning. Särskilda skäl som har samband med föremålet för regleringen kan ibland förutsätta att det utfärdas föreskrifter som kan ändras ofta och snabbt. Enligt regeringens proposition om grundlagsreformen får en myndighet dock inte bemyndigas att utfärda rättsnormer om regleringens betydelse i sak kräver att den sker genom lag eller förordning. Den bemyndigande lagen ska uppfylla de krav på exakthet och exakt avgränsning som ställs i grundlagsutskottets utlåtandep Praxis (se t.ex. GrUU 34/2012 rd, s. 3), och bemyndigandet förutsätts vara mer exakt än normalt. Det väsentliga är att det i lagen finns tillräckliga grundläggande bestämmelser om det som ska regleras. Tillämpningsområdet för fullmakten kan begränsas till exempel regionalt, per person, sakligt eller tidsmässigt. I praktiken innebär detta ofta att det finns en exakt avgränsad målgrupp för bestämmelsen.

Propositionen innehåller en delegering av regleringsmakt som riktas till andra myndigheter än republikens president, statsrådet eller ministeriet i den föreslagna 54 § 2 mom. och 105 i § 4 mom. i elmarknadslagen.

Enligt det föreslagna 54 § 2 mom. kan Energimyndigheten med stöd av artikel 18 i elhandelsförordningen meddela närmare bestämmelser om strukturerna för eldistributionstjänsternas avgiftskomponenter. Delegeringen av regleringsmakten grundar sig således på lag, och 54 §, som föreslås bli ändrad, innehåller en grundläggande bestämmelse om saken. Energimyndigheten kan således meddela preciserande föreskrifter av teknisk natur.

Sakinnehållet i Energimyndighetens föreskrifter begränsas dessutom av bestämmelserna om tariffreglering i EU:s elhandelsförordning. Eftersom regleringen ifråga ingår i en direkt tillämplig förordning, och man dessutom måste beakta de bestämmelser som gäller behörigheten för den nationella tillsynsmyndigheten enligt artikel 59 i elmarknadsdirektivet, är medlemsstaternas handlingsutrymme att föreskriva om ärendet genom nationella materiella bestämmelser mycket begränsat.

I fråga om elmarknaden kan en särskild orsak till delegeringen av regleringsmakt också anses vara branschens karaktär och skyldigheterna enligt EU-regleringen. Elnäten är så kallade naturliga monopol, eftersom det i allmänhet inte är ekonomiskt förnuftigt att bygga parallella konkurrerande nät. I EU-lagstiftningen har man försökt göra tillträdet till nätet så lätt som möjligt för alla som behöver elnätstjänster och prissättningen måste vara skälig. Ett effektivt verkställande av EU-rätten förutsätter att Energimyndigheten kan bedöma detaljerna i tarifferna och deras beräkningsmetoder. Om tariffstrukturerna reglerades i lag skulle detta omintetgöra EU-regleringens åläggande om tillsynsmyndighetens befogenhet att fastställa tarifferna och beräkningsmetoderna och äventyra tillsynsmyndighetens oavhängighet. Av denna anledning är det motiverat att Energimyndigheten när befogenheterna ges bibehåller tillräcklig prövningsrätt, både för ett effektivt verkställande av EU-rätten och på grund av branschens natur. EU-domstolens avgörandep Praxis hindrar inte en regleringsmodell i enlighet med förslaget, eftersom lagstiftningen inte ingriper i beräkningsmetoderna eller ens bestämmer om tariffstrukturerna på ett bindande sätt. Avsikten med lagstiftningen är att ge ett regelverk för samordningen av distributionsavgifternas struktur, utifrån vilket Energimyndigheten enligt behov kan utfärda närmare bestämmelser om distributionsavgifternas struktur.

Delegeringen av regleringsmakten bedöms vara exakt och noggrant avgränsad. Det föreskrivs om distributionsavgifternas struktur på lagnivå, och Energimyndigheten har i enlighet med den befogenhet som avses i elmarknadsdirektivet befogenhet att föreskriva om det närmare innehållet i de avgiftskomponenter som anges i lagen.

Enligt 105 § 4 mom. som enligt förslaget fogas till elmarknadslagen ska Energimyndigheten dessutom ges befogenhet att meddela föreskrifter. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om de villkor som ska tillämpas av distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren vid samfakturering. Villkoren ska utarbetas i samordning med nätsinnehavarna och vid utarbetandet ska detaljförsäljarna samt berörda nätanvändare och andra parter på elmarknaden höras. Tillämpningen av villkoren är obligatorisk för distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren när de utför sådan samfakturering som avses i 105 i §. Bemyndigandet att meddela föreskrifter är således noggrant avgränsat då det är begränsat till ett preciserande av förhållandet mellan distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren. De grundläggande bestämmelserna om saken finns i elmarknadslagen och dessa kan med stöd av 105 i § 5 mom. ytterligare preciseras genom en förordning av statsrådet. Energimyndigheten ska också ges befogenhet att utfärda föreskrifter enligt 5 § 4 mom. i den föreslagna lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal. Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter om priser och villkor för detaljförsäljning eller om grunderna för hur priserna bestäms som ska ges in till myndigheten, hur uppgifterna ska specificeras och hur de ska lämnas. Energimyndighetens befogenhet att meddela föreskrifter kompletterar således de grundläggande bestämmelserna i lagen och de preciserande bestämmelserna som utfärdas genom förordning av statsrådet i fråga om mindre delar av teknisk natur.

De föreslagna bemyndigandebestämmelserna har begränsats till att gälla detaljer av teknisk natur, medan grunderna för den rättsliga ställningen fastställs utifrån bestämmelserna i lagen. Bemyndigandena är placerade i och sakligt anknutna till de paragrafer som berör de frågor som regleras. Normgivningsmakten har dessutom föreskrivits så noga avgränsat och exakt som

möjligt. De bestämmelser om delegering av regleringsmakt som ingår i förslaget bedöms således inte strida mot grundlagen.

12.4 Bedömning av lagstiftningsordningen

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen enligt regeringens uppfattning behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan och eftersom RED II-direktivet och elmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser som föreslås bli genomförda genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av elmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i elmarknadslagen (588/2013) 87 § 4 mom.,

ändras 3 § 5 punkten, den svenska språkdräkten i 3 § 21 d-punkten, 13 § 2 mom. 1, 2 och 2 a-punkten, 16 § 2 mom., 19 § 2 mom. 5 punkten, 20 § 1 och 3 mom., 21 b § 2 mom., 49 a § 1 mom. 5 och 9 punkten, 54 §, 62 § 1 mom., 84 § 2 mom. 1 punkten, 86 § 4 mom., 87 § 1 mom., 101 § 1 mom., 103 § 1 mom., 105 a § och 105 e § 1 mom. 4 punkten,

av dem 3 § 5 punkten, den svenska språkdräkten i 3 § 21 d-punkten, 20 § 1 mom., 21 b § 2 mom., 62 § 1 mom., 84 § 2 mom. 1 punkten, 86 § 5 mom., 105 a § och 105 e § 1 mom. 4 punkten sådana de lyder i lag 497/2023, 13 § 2 mom. 2 a-punkten och 19 § 2 mom. 5 punkten sådana de lyder i lag 730/2021 och 49 a § 1 mom. 5 och 9 punkten sådana de lyder i lag 108/2019, samt *fogas* till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1430/2014, 108/2019, 730/2021, 891/2021 och 497/2023, nya 32 b- och 38 a-punkter, till 49 a § 1 mom., sådant det lyder i lag 108/2019, en ny 10 punkt, till lagen nya 54 a—54 c och 65 b §, till 86 §, sådan den lyder i lag 497/2023, ett nytt 4 mom., varvid det ändrade 4 mom. och det nuvarande 5 mom. blir 5 och 6 mom., till 86 a §, sådan den lyder i lag 108/2019, ett nytt 2 mom., till 87 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 108/2019, 695/2022 och 497/2023, ett nytt 6 mom., till lagen nya 92 a och 99 a §, till 101 § ett nytt 4 mom., till 103 § ett nytt 5 mom., till 105 c §, sådan den lyder i lag 497/2023, ett nytt 4 mom., till 105 e § 1 mom., sådant det lyder i lag 497/2023, en ny 5 punkt samt till lagen nya 105 i—105 k § som följer:

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

5) *anslutningsledning* en enhetlig helhet som består av en elledning och andra elanläggningar och elutrustningar som behövs för anslutning till elnätet och genom vilken till elnätet för en eller flera abonnenter ansluts

a) ett eldriftsobjekt,

b) en eller flera till varandra kopplade energilagringsanläggningar,

c) ett eller flera kraftverk,

d) ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagringsanläggningar,

21 d) *energilagringsanläggning* och *ellager*, i fråga om elnätet, en anläggning i elsystemet där energi lagras,

32 b) *tidsbegränsat avtal om försäljning av el med fast pris* ett avtal om försäljning av el mellan en elleverantör och en slutförbrukare genom vilket samma pris och samma andra avtalsvillkor garanteras för den tid avtalet gäller, men där det i det fasta priset kan tas in ett flexibelt element där priset varierar och där ändringar i den faktura det resulterar i endast kan bero på skatter och avgifter och andra motsvarande faktorer som elleverantören inte har fastställt,

38 a) uppsägningsavgift för avtal varje typ av avgift som elleverantören eller en elmarknadspart som bedriver aggregering kan ta ut hos kunden för uppsägning i strid med avtalsvillkoren av ett tidsbegränsat elförsäljningsavtal eller tjänsteavtal,

13 §

Byggande av distributionsnät

Andra får bygga distributionsnät på ansvarsområdet, om

1) det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eldriftsobjekt eller en eller flera till varandra kopplade energilagringssystem ansluts till distributionsnätsinnehavarens elnät på ansvarsområdet,

2) det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eller flera kraftverk, eller ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagringssystem ansluts till distributionsnätsinnehavarens eller någon annan nätinnehavarens elnät på ansvarsområdet,

2 a) det är fråga om en direktledning genom vilken småskalig elproduktion ansluts till ett eldriftsobjekt eller till en fastighets eller motsvarande fastighetsgrupps nät,

16 §

Beviljande av projektstillstånd

Om ansökan inte gäller en elledning som överskrider riksgränsen, ska projektstillstånd trots bestämmelserna i 1 mom. beviljas för

1) en anslutningsledning genom vilken ett eldriftsobjekt, en eller flera till varandra kopplade energilagringssystem, ett eller flera kraftverk, eller ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagringssystem ansluts till närmaste elnät med en nominell spänning på minst 110 kilovolt,

2) en elledning som en distributionsnätsinnehavare bygger inom sitt ansvarsområde eller från sitt ansvarsområde, om elledningen förenar delar av distributionsnätsinnehavarens elnät med varandra eller distributionsnätsinnehavarens elnät med ett annat elnät.

19 §

Skyldighet att utveckla nätet

Elnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att

5) eldriftsobjekt, kraftverk och energilagringssystem som uppfyller kraven kan anslutas till elnätet,

20 §

Anslutningsskyldighet

Nätinnehavaren ska på begäran och mot skälig ersättning till sitt elnät ansluta de eldriftsobjekt, kraftverk och energilagringsanläggningar inom sitt verksamhetsområde som uppfyller de tekniska kraven. Anslutningsvillkoren och de tekniska kraven ska vara öppna, objektiva och icke-diskriminerande och beakta elsystemets driftsäkerhet och effektivitet.

Anslutningen till elnätet ska, med beaktande av abonnentens skäliga behov och de investeringar i elnätet som behövs för att koppla anslutningen, ske inom en skälig tid från det att anslutningsavtalet ingåtts. En skälig anslutningstid får överskrida 24 månader i stamnätet och högspänningsdistributionsnätet och sex månader i distributionsnätet endast om det behövs på grund av anslutningens omfattning och tekniska genomförande eller om det finns andra särskilda skäl till det.

21 b §

Genomförande av tillgång till elnät

En nätinnehavare ska på begäran till abonnenten lämna ett anbud om anslutning till elnätet samt till nätanvändare, innehavare av energilagringsanläggningar och kunder ett anbud om överförings- och distributionstjänster för el. I anbudet om anslutning ska anges de tekniska kraven för anslutning samt på begäran från abonnenten ges en omfattande och tillräckligt detaljerad uppskattning av anslutningskostnaderna och en bedömning av när anslutningen kan levereras.

49 a §

Centraliserade informationsutbytestjänster för elhandeln

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren svarar inom sitt ansvarsområde för ordandet av det centraliserade informationsutbyte och den centraliserade informationshantering som marknadsprocesserna för den elhandel som bedrivs i distributionsnäten förutsätter samt för balansavräkningen i distributionsnäten (*centraliserade informationsutbytestjänster för elhandeln*). De centraliserade informationsutbytestjänsterna för elhandeln omfattar

5) ordnande av förvaltningen och informationsutbytet i fråga om distributionsnätsinnehavarnas uppgifter om produkt- och fakturarader samt av möjlighet att förvalta detaljförsäljarnas uppgifter om produkt- och fakturarader och av informationsutbytet i fråga om dessa uppgifter,

9) förvaltning av gränssnittet för styrning av belastningen samt förvaltning och förmedling av uppgifter som hänför sig till marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukaren,

10) bevarande av de uppgifter som gäller tjänsterna enligt 1–9 punkten.

54 §

Tidsfördelning och prisstruktur i fråga om eldistributionstjänster

Distributionsnätinnehavaren ska erbjuda sina distributionsnätanvändare eldistributionsprodukter med olika tidsfördelningar och prisstrukturer och som motsvarar användarnas behov.

Prisstrukturen för distributionsavgiften för eldistributionsprodukter kan bestå av en grundavgift, energiavgift och effektavgift. För slutförbrukare vars eldriftsställe är utrustat med huvudsäkringar på över 3 x 63 ampere kan distributionsavgiften också innehålla komponenten reaktiv effekt. Energimyndigheten kan meddela i artikel 18 i elhandelsförordningen avsedda närmare bestämmelser om eldistributionstjänsternas nationella grunder för bestämmande av effektavgiften och tidsfördelningen och om andra strukturer för avgiftskomponenterna.

54 a §

Integrering av elektromobilitet i distributionsnätet

Distributionsnätinnehavaren ska på ett icke-diskriminerande sätt samarbeta med företag som äger, utvecklar, använder eller förvaltar laddningsstationer för elfordon för att främja integreringen av elektromobilitet i distributionsnätet.

54 b §

Information om distributionsnätinnehavarens tillgängliga kapacitet

Distributionsnätinnehavaren ska med tre månaders mellanrum på sin webbplats offentliggöra tydliga och transparenta uppgifter om den kapacitet i distributionsnätinnehavarens distributionsnät och högspänningsdistributionsnät som finns tillgänglig för nya begäranden om anslutning samt grunderna för hur denna kapacitet beräknas. Den tillgängliga kapaciteten ska med beaktande av befintliga och potentiella nätanvändares behov uttryckas med tillräcklig geografisk exakthet, om offentliggörandet inte äventyrar den allmänna säkerheten eller uppgifternas konfidentialitet. Vid offentliggörandet ska det informeras om möjligheten till flexibel anslutning i områden med överföringsbegränsningar.

54 c §

Behandling av en beställning av anslutning i distributionsnätet

Abonnten kan be distributionsnätinnehavaren om anslutning till nätet och lämna det behövliga material som hänför sig till det i elektronisk form.

Distributionsnätinnehavaren ska ge abonnenten tydlig och transparent information om läget i fråga om och behandlingen av begäran om anslutning tre månader efter det att anslutningen beställts. En uppdatering av denna information ska ges till abonnenten med tre månaders mellanrum till dess att begäran om anslutning har behandlats slutligt.

62 §

Specialbestämmelser som gäller slutna distributionsnät

På slutna distributionsnät och deras innehavare tillämpas inte 23, 23 a och 26 a §, 27 § 3 mom., 28, 29, 29 a, 29 b, 50–52, 52 a, 53, 53 a, 54, 54 a–54 c, 55, 56, 56 a, 58 och 59 § och 61 a § 2 mom.

Elproduktion och efterfrågeflexibilitet

65 b §

Marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukare i distributionsnätet

Om eldriftsstället i distributionsnätet uppfyller de tekniska kraven kan slutförbrukaren befullmäktiga en detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden att ge instruktioner för styrningen av slutförbrukarens belastning via ett gränssnitt för styrning av belastningen som upprätthålls av enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Fullmakten görs, ändras och återkallas genom ett meddelande från slutförbrukaren till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Ett avtal om en tjänst för styrning av belastningen mellan slutförbrukaren och en tillhandahållare av en marknadsbaserad tjänst för styrning av belastningen förutsätter inte samtycke av distributionsnätsinnehavaren, slutförbrukarens detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden.

Distributionsnätsinnehavaren ska för ordnandet av marknadsbaserad styrning av belastningen ge den part på elmarknaden som slutförbrukaren i enlighet med 1 mom. har befullmäktigat tillträde till styrning av slutförbrukarens fjärrmättningsapparatus relä för styrning av belastningen. Distributionsnätsinnehavaren ska möjliggöra anslutning av slutförbrukarens belastning och utrustning till reläet för styrning av belastningen.

Distributionsnätsinnehavaren har trots en fullmakt enligt 1 mom. rätt att vid behov använda reläet för styrning av belastningen vid störningar i elnätet under normala förhållanden, i situationer med elbrist, under i beredskapslagen avsedda undantagsförhållanden eller om det är uppenbart att den marknadsbaserade styrningen av slutförbrukarens belastning äventyrar elnätets driftssäkerhet.

Om slutförbrukaren inte gör en fullmakt enligt 1 mom., ska distributionsnätsinnehavaren fortsätta att genomföra den belastningsstyrning som redan varit i bruk hos slutförbrukaren i enlighet med slutförbrukarens nättjänstprodukt eller det avtal som ingåtts med slutförbrukaren. När det befullmäktigande som avses i 1 mom. upphör ska slutförbrukarens nätsinnehavare för styrning av belastningen aktivera styrningen av belastningen i enlighet med slutförbrukarens nättjänstprodukt eller något annat genomförande av belastningsstyrning som avtalats med slutförbrukaren, om inte slutförbrukaren gör en ny fullmakt.

Närmare bestämmelser om genomförandet av funktionen för styrning av belastningen och det informationsutbyte som krävs för den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

84 §

Kapitlets tillämpningsområde och definitioner

I detta kapitel avses med

1) *anslutningsavtal* ett avtal mellan distributionsnätsinnehavaren och ägaren eller innehavaren av ett eldriftsobjekt (*abonment*) om att eldriftsobjektet ska anslutas till ett distributionsnät med en nominell spänning på högst 20 kilovolt; om anslutningsavtalet överförs på någon annan, tillämpas bestämmelserna om abonnenter på denna mottagare,

86 §

Upplysningar som ska lämnas innan avtal ingås

En detaljförsäljare ska innan ett elförsäljningsavtal ingås informera slutförbrukaren om huruvida detaljförsäljaren tillhandahåller samfakturering. Detaljförsäljaren ska vid avtal om samfakturering ge slutförbrukaren uppgifter om distributionsnätinnehavarens namn och kontaktinformation samt anvisningar om och kontaktinformation för anmälningar om störningar och avbrott i nätet till distributionsnätinnehavaren.

De uppgifter som avses i 2 mom. samt de i 4 mom. avsedda uppgifter som gäller distributionsnätinnehavaren och anmälningar om störningar och avbrott i nätet ska i överenskommen form skrivas in i avtalet eller bekräftelsen. I avtalet med slutförbrukaren eller i den bekräftelse som sänds till slutförbrukaren ska dessutom synligt ingå ett kortfattat och enkelt formulerat sammandrag av de viktigaste avtalsvillkoren.

86 a §

Uppgifter som begärs av slutförbrukaren innan avtal ingås

Om uppgifterna ändras ska slutförbrukaren själv meddela sin nya faktureringsadress, om den är en annan än eldriftsställets adress.

87 §

Ingående av avtal

Ett anslutningsavtal ska ingås skriftligen och utan obefogat dröjsmål efter det att nätinnehavaren har tagit emot anslutningsbeställningen och de uppgifter om abonnentens elanläggningar som anslutningen förutsätter. Distributionsnätinnehavaren får inte återopa ett villkor som inte finns i anslutningsavtalet eller om vilket det inte annars har överenskommit skriftligen.

Om ett elförsäljningsavtal har ingåtts med en konsument vid sådan hemförsäljning eller distansförsäljning som avses i 6 kap. i konsumentskyddslagen eller på något annat sätt utanför detaljförsäljarens fasta driftställe, ska elleveransen enligt avtalet inledas senast 90 dygn från det att avtalet ingicks. Om elleveransen inte kan inledas inom 90 dygn från det att avtalet ingicks, förfaller avtalet. Efter att ha fått kännedom om att elleveransen inte kan inledas inom 90 dygn från det att avtalet ingicks ska detaljförsäljaren utan dröjsmål underrätta konsumenten om att avtalet förfaller. Avgifter som baserar sig på avtalet får inte tas ut hos konsumenten innan elleveransen inleds. Vad som föreskrivs ovan i detta moment tillämpas inte, om konsumenten på eget initiativ har kontaktat näringsidkaren eller om näringsidkaren har kontaktat konsumenten på dennes uttryckliga begäran för att ingå ett elförsäljningsavtal.

92 a §

Avgift för uppsägning av elförsäljningsavtal och aggregeringsavtal

Om slutförbrukaren genom att säga upp ett tidsbegränsat elförsäljningsavtal eller aggregeringsavtal bryter mot avtalet, får det tas ut en avgift för uppsägningen endast om det har avtalats om detta i avtalet.

Avgiften ska vara proportionell och får inte överstiga de direkta ekonomiska förluster som uppsägningen av avtalet föranleder detaljförsäljaren eller aggregatorn. Detaljförsäljaren eller aggregatorn har bevisbördan för de direkta ekonomiska förlusterna.

Om det inte har avtalats att uppsägningsavgiften uppgår till ett visst belopp, ska grunderna för bestämmandet av uppsägningsavgiften anges i avtalsvillkoren. Detaljförsäljaren ska på begäran utan dröjsmål och avgiftsfritt ge slutförbrukaren entydig information om uppsägningsavgiftens storlek i det aktuella fallet innan avtalet sägs upp.

Avvikelse från bestämmelserna i denna paragraf får inte genom avtal göras till nackdel för slutförbrukaren.

99 a §

Behandling av kundklagomål

Slutförbrukaren ska ha rätt till en god standard i fråga om behandlingen av klagomål som gäller eldistribution och andra nättjänster, elleverans samt aggregering. En distributionsnätsinnehavare, detaljförsäljare och aggregator ska hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt.

101 §

Ansvariga aktörer

En slutförbrukare har alltid rätt att hos distributionsnätsinnehavaren framställa krav som grundar sig på ett fel eller på ett sådant avbrott i eldistributionen som avses i 100 §, med undantag av krav som baserar sig på försäljarens felaktiga eller försenade faktura eller en felaktig eller försenad gemensam faktura som ingår i samfakturering. Kravet ska framställas inom skälig tid från det att slutförbrukaren upptäckte eller borde ha upptäckt felet eller avbrottet i eldistributionen och hade de uppgifter om distributionsnätsinnehavaren som behövs för att framställa kravet.

Detaljförväjaren är slutförbrukarens kontaktpunkt i fråga om samfakturering. Om slutförbrukaren meddelar ett fel som hänför sig till sådana uppgifter i en faktura som detaljförväjaren inte kan kontrollera, ska detaljförväjaren sända meddelandet från slutförbrukaren vidare så att distributionsnätsinnehavaren kan behandla saken.

103 §

Avbrott i eldistributionen eller elleveransen av skäl som beror på slutförbrukaren

Eldistributionen eller elleveransen kan avbrytas om slutförbrukaren i väsentlig grad har försummat att betala avgifterna till distributionsnätsinnehavaren eller detaljförväjaren eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet. Innan eldistributionen eller elleveransen avbryts ska en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott sändas till slutförbrukaren och därefter tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts en separat varning om att distributionen eller leveransen kommer att avbrytas. Anmärkning om betalningsförsummelse och varning om avbrott får göras också på något annat varaktigt sätt, om slutförbrukaren separat skriftligen eller elektroniskt har gett sitt samtycke till detta och leverantören med tillräcklig noggrannhet försäkrar sig om att anmärkningen eller varningen verkligen når slutförbrukaren. I en varning som sänds till en konsument ska det nämnas hur konsumenten ska gå till väga för att kunna åberopa de rättigheter som nämns i denna paragraf och också ges anvisningar om hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt. Eldistributionen eller elleveransen får avbrytas tidigast fem veckor efter det att avgiften har förfallit till betalning eller något annat avtalsbrott första gången har meddelats slutförbrukaren och avtalsbrottet inte har avhjälpats i tid före den tidpunkt då eldistributionen eller elleveransen enligt varningen kommer att avbrytas.

När slutförbrukarens fakturering omfattas av samfakturering baserar sig avbrytandet av elleveransen eller distributionen av skäl som beror på slutförbrukaren på det totala beloppet av en fordran som gäller den gemensamma fakturan.

13 a kap

Fakturering

105 a §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna om fakturering i detta kapitel tillämpas på detaljförsäljare, distributionsnätinnehavare och aggregatorer som levererar el eller producerar i denna lag avsedda tjänster för slutförbrukare. Bestämmelserna om samfakturering i detta kapitel tillämpas dock endast på detaljförsäljare och distributionsnätinnehavare.

105 c §

Faktureringsuppgifter

Vid samfakturering ska i de uppgifter som avses i 1 mom. 1, 2, 4, 5 och 6 punkten specificeras vilka uppgifter som gäller distributionsnätinnehavaren och dennes fordran.

105 e §

Andra uppgifter som ska ges i fakturan

Utöver faktureringsuppgifterna ska slutförbrukaren i fakturan ges uppgifter om

-
- 4) de centraliserade serviceställen där behövliga uppgifter om slutförbrukares rättigheter, gällande lagstiftning och tillgängliga tvistlösningsförfaranden står till buds för slutförbrukare,
 - 5) distributionsnätinnehavarens namn och kontaktinformation när det är fråga om samfakturering samt anvisningar och kontaktinformation för att till distributionsnätinnehavaren anmäla störningar och avbrott i nätet.
-

105 i §

Samfakturering

En detaljförsäljare får på begäran av eller med samtycke av en slutförbrukare vars eldriftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vars eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år tillhandahålla fakturering för elleverans och den service som ingår i eldistributionen på en enda faktura (*samfakturering*). Avtal om att samfakturering tas i bruk ska ingås skriftligen eller på något annat varaktigt sätt mellan detaljförsäljaren och slutförbrukaren. Om detaljförsäljaren erbjuder möjlighet till samfakturering ska möjligheten erbjudas slutförbrukarna på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt. Tillhandahållande av samfakturering kan vägras en enskild slutförbrukare endast av vägande skäl.

Vid samfakturering betalar slutförbrukaren hela slutsumman på fakturan till detaljförsäljaren. Detaljförsäljaren ska till distributionsnätsinnehavaren redovisa dennes andel av slutförbrukarens betalning som gäller en fordran. Om slutförbrukaren har bestridit endast detaljförsäljarens andel av fakturan, ska detaljförsäljaren till distributionsnätsinnehavaren överföra distributionstjänstens andel av slutförbrukarens betalning.

Detaljförsljaren och distributionsnätsinnehavaren ska lämna de uppgifter som krävs för samfaktureringen till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Detaljförsäljaren ska via enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln informera distributionsnätsinnehavaren om en slutförbrukares betalningsförsummelser.

Energimyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om villkor som ska tillämpas av distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren vid samfakturering. Villkoren ska utarbetas i samordning med nätsinnehavarna och vid utarbetandet ska detaljförsäljarna samt berörda nätanvändare och andra parter på elmarknaden höras. Distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren ska vid samfakturering tillämpa de villkor som fastställts av Energimyndigheten.

Närmare bestämmelser om betalningstid och betalningsarrangemang mellan detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren samt de uppgifter som ska lämnas till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln får utfärdas genom förordning av statsrådet.

105 j §

Distributionsnätsinnehavarens skyldighet att delta i samfakturering

Distributionsnätsinnehavaren är skyldig att delta i samfakturering på detaljförsäljarens begäran, om det har avtalats om samfakturering mellan detaljförsäljaren och slutförbrukaren.

Distributionsnätsinnehavaren kan för att trygga sina fordringar som hänför sig till samfaktureringen kräva att detaljförsäljaren ställer en *säkerhet* för eventuella fall av sådana brister eller försummelser i redovisningen av distributionsnätsinnehavarens fordringar som beror på detaljförsäljaren. Distributionsnätsinnehavaren kan vägra att ordna samfakturering, om detaljförsäljaren inte ställer en tillräcklig säkerhet. Distributionsnätsinnehavaren får kräva en säkerhet, om detaljförsäljarens kreditvärdighet enligt allmänt tillgängliga kriterier har försämrats. Detaljförsäljaren ska lämna distributionsnätsinnehavaren en utredning om sin kreditvärdighet.

Om det bedöms att det behövs en säkerhet, ska dess maximibelopp beräknas så, att det är en uppskattning av den mängd energi i kilowattimmar som detaljförsäljaren levererar inom distributionsnätsinnehavarens område under de följande tre månaderna multiplicerat med den genomsnittliga skattepliktiga avgiften för distributionstjänsten i cent per kilowattimme och ökat med grundavgifterna för distributionstjänsten för de följande tre månaderna.

Behovet av säkerhet och säkerhetens belopp ska granskas på nytt senast när det sker väsentliga förändringar i villkoren för kravet på säkerhet eller i grunderna för säkerhetens belopp.

Distributionsnätsinnehavaren har rätt att avsluta samfaktureringen genom att meddela detaljförsäljaren om saken, om detaljförsäljaren väsentligen försummar sin betalningsskyldighet eller sina andra skyldigheter i anslutning till samfaktureringen. Distributionsnätsinnehavaren ska utan dröjsmål meddela slutförbrukaren om återgången till separat fakturering.

Distributionsnätsinnehavaren ska meddela Energimyndigheten att samfaktureringen upphör i enlighet med 5 mom. Energimyndigheten bedömer med anledning av meddelandet om detaljförsäljaren på grund av brott mot skyldigheterna i anslutning till samfakturering ska åläggas att avbryta samfaktureringen också med andra distributionsnätsinnehavare för en viss tid.

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om ställande av en i 2 mom. avsedd säkerhet och om beräkningsgrunderna för säkerheten samt om förfarandet som ska iakttas vid avslutande av samfakturering enligt 5 mom.

105 k §

Indrivning av en fordran som faktureras genom samfakturering

Detaljför säljaren har utan särskilt avtal rätt att hos slutförbrukaren driva in distributionsnätsinnehavarens andel av den gemensamma fakturan och vara fordringsägare för den gemensamma fakturan. Trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag om sekretessbelagda uppgifter har nätsinnehavaren rätt att ge detaljför säljaren de uppgifter som är nödvändiga för att på ett ändamålsenligt sätt driva in den gemensamma fakturan. Bestämmelser om skydd för personuppgifter som erhållits för indrivning utfärdas särskilt.

I den gemensamma fakturan ska detaljför säljarens och distributionsnätsinnehavarens andelar specificeras så att slutförbrukaren vid behov kan rikta sin betalning eller kräva att den riktas endast till endera andelen. Distributionsnätsinnehavaren får inte driva in fordringar som gäller en gemensam faktura direkt hos slutförbrukaren eller ha någon annan att driva in dem under den tid detaljför säljaren är fordringsägare. En betalning som slutförbrukaren gör till detaljför säljaren är giltig gentemot distributionsnätsinnehavaren. Också ett avtal mellan slutförbrukaren och detaljför säljaren om betalningstiden, betalningssättet eller något annat arrangemang som hänför sig till betalningen av en fordran binder distributionsnätsinnehavaren.

Vid indrivning av en fordran som faktureras genom samfakturering ska detaljför säljaren eller den som yrkesmässigt bedriver indrivningsverksamhet informera konsumenten om vem konsumenten kan kontakta för att avtala om eventuella betalningsarrangemang. Vid indrivning av fordringar som faktureras genom samfakturering iakttas i övrigt lagen om indrivning av fordringar (513/1999). Tillsyn över iakttagandet av författningar som gäller indrivning av fordringar som faktureras genom samfakturering utövas av konsumentombudsmannen, om indrivningen gäller en konsumentfordran.

Detaljför säljaren eller den som handlar på uppdrag av detaljför säljaren ansvarar för den i 103 § avsedda varningen om att eldistributionen eller elleveransen kommer att avbrytas. Detaljför säljarens försummelse att redovisa andelen distributionsavgifter till distributionsnätsinnehavaren av orsaker som inte beror på slutförbrukaren utgör inte en i 102 eller 103 § avsedd grund för att avbryta eldistributionen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 49 a, 65 b, 86, 86 a och 101 §, 103 § 5 mom. och 105 a, 105 c, 105 e och 105 i – 105 k § träder dock i kraft först den 1 september 2026.

Det 87 § 4 mom. som upphävs genom denna lag tillämpas till och med den 31 augusti 2026.

De bestämmelser i denna lag som gäller i 105 i § avsedd samfakturering får inte tillämpas till skada för en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten på ett avtal som ingåtts med stöd av 87 § 4 mom. före den 1 september 2026.

Bestämmelserna i 92 a § i denna lag tillämpas inte på avtal som ingåtts före lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal (498/2023) 1 §, 2 § 4 punkten samt 5 och 8 §, samt
fogas till 2 § en ny 5 punkt som följer:

1 §

Jämförelseverktyg för elleveransavtal

Energimyndigheten ska upprätthålla en webbplats med vars hjälp slutkunder kan jämföra de elleveransavtal detaljförsäljare erbjuder, inklusive elleveransavtal med dynamiska priser och detaljförsäljares köpeanbud för den el som slutkunderna själva producerar.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

4) *avtal med dynamiska elpriser* ett avtal om leverans av el mellan en detaljförsäljare och en slutkund som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, inbegripet dagen före- och intradagsmarknaderna, med intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden,

5) *slutkund som använder egenproducerad förnybar energi* en slutkund som är verksam inom den egna på ett avgränsat område belägna fastigheten och som producerar förnybar el för egen användning och som får lagra eller sälja egenproducerad förnybar el, förutsatt att denna verksamhet för andra slutkunder än konsumenter som använder egenproducerad förnybar energi inte är slutkundens primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

5 §

Anmälningsplikt för detaljförsäljare

En detaljförsäljare som registrerat sig för jämförelseverktyget ska meddela Energimyndigheten de priser och villkor för detaljförsäljning, eller om det är fråga om ett elleveransavtal med dynamiska priser eller något annat elförsäljningsavtal som bygger på en variabel storhet, de grunder för hur priserna bestäms enligt vilka detaljförsäljaren säljer eller tillhandahåller el till konsumenter och slutkunder med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kilowattimmar.

En i 1 mom. avsedd detaljförsäljare ska meddela Energimyndigheten inköpspriserna eller grunderna för fastställandet av inköpspriset samt andra villkor utifrån vilka detaljförsäljaren erbjuder sig att köpa el som matats in i nätet av en slutkund som använder egenproducerad förnybar energi.

Anmälan får inte innehålla någon sådan osann eller vilseledande information som avses i 2 kap. 6 § i konsumentskyddslagen (38/1978), som kan leda till att konsumenten eller slutkunden fattar ett sådant köpbeslut som han eller hon annars inte skulle ha fattat.

Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter om priser för detaljförsäljning och inköpspriser eller grunderna för hur priserna bestäms samt om andra villkor för avtalen som ska ges in till myndigheten, hur uppgifterna ska specificeras och hur de ska lämnas.

8 §

Publiceringsförbud för viss tid

Energimyndigheten kan besluta om publiceringsförbud i jämförelseverktyget för en viss tid om högst sex månader för elleveransavtal som en detaljförsäljare erbjuder eller för köpeanbud som avses i 5 § 2 mom. En förutsättning för publiceringsförbud är att detaljförsäljaren upprepade gånger till jämförelseverktyget har lämnat sådana osanna eller vilseledande uppgifter som avses i 5 § 3 mom. om elleveransavtal som detaljförsäljaren erbjuder. Energimyndigheten ska innan ett publiceringsförbud meddelas varna detaljförsäljaren för att dess verksamhet kan leda till att ett publiceringsförbud meddelas om detaljförsäljaren fortsätter med sådan verksamhet som utgör en förutsättning för ett publiceringsförbud för viss tid.

Energimyndigheten kan begära ett utlåtande av konsumentombudsmannen över en detaljförsäljares verksamhet innan detaljförsäljaren meddelas en varning eller ett publiceringsförbud.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 28 november 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Miljö- och klimatminister Kai Mykkänen

1.

Lag

om ändring av elmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i elmarknadslagen (588/2013) 87 § 4 mom.,
ändras 3 § 5 punkten, den svenska språkdräkten i 3 § 21 d-punkten, 13 § 2 mom. 1, 2 och 2 a-punkten, 16 § 2 mom., 19 § 2 mom. 5 punkten, 20 § 1 och 3 mom., 21 b § 2 mom., 49 a § 1 mom. 5 och 9 punkten, 54 §, 62 § 1 mom., 84 § 2 mom. 1 punkten, 86 § 4 mom., 87 § 1 mom., 101 § 1 mom., 103 § 1 mom., 105 a § och 105 e § 1 mom. 4 punkten,
av dem 3 § 5 punkten, den svenska språkdräkten i 3 § 21 d-punkten, 20 § 1 mom., 21 b § 2 mom., 62 § 1 mom., 84 § 2 mom. 1 punkten, 86 § 5 mom., 105 a § och 105 e § 1 mom. 4 punkten sådana de lyder i lag 497/2023, 13 § 2 mom. 2 a-punkten och 19 § 2 mom. 5 punkten sådana de lyder i lag 730/2021 och 49 a § 1 mom. 5 och 9 punkten sådana de lyder i lag 108/2019, samt *fogas* till 3 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1430/2014, 108/2019, 730/2021, 891/2021 och 497/2023, nya 32 b- och 38 a-punkter, till 49 a § 1 mom., sådant det lyder i lag 108/2019, en ny 10 punkt, till lagen nya 54 a—54 c och 65 b §, till 86 §, sådan den lyder i lag 497/2023, ett nytt 4 mom., varvid det ändrade 4 mom. och det nuvarande 5 mom. blir 5 och 6 mom., till 86 a §, sådan den lyder i lag 108/2019, ett nytt 2 mom., till 87 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 108/2019, 695/2022 och 497/2023, ett nytt 6 mom., till lagen nya 92 a och 99 a §, till 101 § ett nytt 4 mom., till 103 § ett nytt 5 mom., till 105 c §, sådan den lyder i lag 497/2023, ett nytt 4 mom., till 105 e § 1 mom., sådant det lyder i lag 497/2023, en ny 5 punkt samt till lagen nya 105 i—105 k § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

5) *anslutningsledning* en elledning som byggts för ett driftsställe eller en energilagringensanläggning eller för ett eller flera kraftverk och genom vilken en eller flera abonnenter ansluts till elnätet,

Föreslagen lydelse

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

5) ***anslutningsledning*** en enhetlig helhet som består av en elledning och andra elanläggningar och elutrustningar som behövs för anslutning till elnätet och genom vilken till elnätet för en eller flera abonnenter ansluts

a) ett eldriftsobjekt,

b) en eller flera till varandra kopplade energilagringensanläggningar,

c) ett eller flera kraftverk,

d) ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagringensanläggningar,

Gällande lydelse

21 d) *energilagringsanläggning* och *ellagringsanläggning*, i fråga om elnätet, en anläggning i elsystemet där energi lagras,

Föreslagen lydelse

21 d) *energilagringsanläggning* och ***ellager***, i fråga om elnätet, en anläggning i elsystemet där energi lagras,

32 b) tidsbegränsat avtal om försäljning av el med fast pris ett avtal om försäljning av el mellan en elleverantör och en slutförbrukare genom vilket samma pris och samma andra avtalsvillkor garanteras för den tid avtalet gäller, men där det i det fasta priset kan tas in ett flexibelt element där priset varierar och där ändringar i den faktura det resulterar i endast kan bero på skatter och avgifter och andra motsvarande faktorer som elleverantören inte har fastställt,

38 a) uppsägningsavgift för avtal varje typ av avgift som elleverantören eller en elmarknadsparter som bedriver aggregering kan ta ut hos kunden för uppsägning i strid med avtalsvillkoren av ett tidsbegränsat elförsäljningsavtal eller tjänsteavtal,

13 §

Byggnad av distributionsnät

En distributionsnätssinnehavare har ensamrätt att bygga distributionsnät på sitt ansvarsområde.

Andra får bygga distributionsnät på ansvarsområdet, om

1) det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eldriftsställe ansluts till distributionsnätssinnehavarens elnät på ansvarsområdet,

2) det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eller flera kraftverk ansluts till distributionsnätssinnehavarens eller någon annan nätinnehavarens elnät på ansvarsområdet,

2 a) det är fråga om en direktledning genom vilken småskalig elproduktion ansluts till ett

13 §

Byggnad av distributionsnät

En distributionsnätssinnehavare har ensamrätt att bygga distributionsnät på sitt ansvarsområde.

Andra får bygga distributionsnät på ansvarsområdet, om

1) det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eldriftsobjekt *eller en eller flera till varandra kopplade energilagringsanläggningar* ansluts till distributionsnätssinnehavarens elnät på ansvarsområdet,

2) det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eller flera kraftverk, *eller ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagringsanläggningar* ansluts till distributionsnätssinnehavarens eller någon annan nätinnehavarens elnät på ansvarsområdet,

Gällande lydelse

eldrifsställe eller till en fastighets eller motsvarande fastighetsgrupps nät,

3) det är fråga om ett internt nät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp,

4) nätinnehavaren ger någon annan sitt samtycke till att nätet byggs.

16 §

Beviljande av projektillstånd

Om ansökan inte gäller en elledning som överskrider riksgränsen, ska projektillstånd trots bestämmelserna i 1 mom. beviljas för

1) en anslutningsledning genom vilken ett eldriftsställe eller ett eller flera kraftverk ansluts till närmaste elnät med en nominell spänning på minst 110 kilovolt,

19 §

Skyldighet att utveckla nätet

Elnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att

5) driftställen, kraftverk och ellager som uppfyller kraven kan anslutas till elnätet,

20 §

Anslutningsskyldighet

Nätinnehavaren ska på begäran och mot skälig ersättning till sitt elnät ansluta de eldriftsställen, kraftverk och energilagringssystem inom sitt verksamhetsområde som uppfyller de tekniska kraven. Anslutningsvillkoren och de tekniska kraven ska vara öppna, objektiva och

Föreslagen lydelse

2 a) det är fråga om en direktledning genom vilken småskalig elproduktion ansluts till ett eldriftsobjekt eller till en fastighets eller motsvarande fastighetsgrupps nät,

3) det är fråga om ett internt nät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp,

4) nätinnehavaren ger någon annan sitt samtycke till att nätet byggs.

16 §

Beviljande av projektillstånd

Om ansökan inte gäller en elledning som överskrider riksgränsen, ska projektillstånd trots bestämmelserna i 1 mom. beviljas för

1) en anslutningsledning genom vilken ett eldriftsobjekt, en eller flera till varandra kopplade energilagringssystem, ett eller flera kraftverk, eller ett eller flera kraftverk och en eller flera till dem kopplade energilagringssystem ansluts till närmaste elnät med en nominell spänning på minst 110 kilovolt,

19 §

Skyldighet att utveckla nätet

Elnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att

5) eldriftsobjekt, kraftverk och energilagringssystem som uppfyller kraven kan anslutas till elnätet,

20 §

Anslutningsskyldighet

Nätinnehavaren ska på begäran och mot skälig ersättning till sitt elnät ansluta de eldriftsobjekt, kraftverk och energilagringssystem inom sitt verksamhetsområde som uppfyller de

Gällande lydelse

icke-diskriminerande och beakta elsystemets driftsäkerhet och effektivitet.

Nätinnehavaren ska publicera de tekniska kraven för anslutning och en skälig tid inom vilken nätinnehavaren behandlar de anbudsfrågningar som gäller anslutning.

Nätinnehavaren ska på begäran från den som ska anslutas ge denne en omfattande och tillräckligt detaljerad uppskattning av anslutningskostnaderna och en bedömning av när anslutningen kan levereras. Anslutningen till elnätet ska ske inom 24 månader från det att anslutningsavtalet ingåtts, om det är möjligt för nätinnehavaren att inom den tiden göra sådana investeringar i elnätet som anslutningen kräver på ett sätt som är skäligt ur nätinnehavarens synvinkel och icke diskriminerande ur nätanvändarnas synvinkel.

21 b §

Genomförande av tillgång till elnät

En nätinnehavare ska på begäran lämna nätanvändare, innehavare av energilagringsanläggningar och kunder ett anbud om anslutning till elnätet samt om överförings- och distributionstjänster för el. I anbudet om anslutning ska anges de tekniska kraven för anslutning.

49 a §

Centraliserade informationsutbytestjänster för elhandeln

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren svarar inom sitt ansvarsområde för ordandet av det centraliserade informationsutbyte och den centraliserade informationshantering som marknadsprocesserna för den elhandel som bedrivs i distributionsnäten förutsätter samt för balansavräkningen i distributionsnäten (*centraliserade informationsutbytestjänster*

Föreslagen lydelse

tekniska kraven. Anslutningsvillkoren och de tekniska kraven ska vara öppna, objektiva och icke-diskriminerande och beakta elsystemets driftsäkerhet och effektivitet.

Nätinnehavaren ska publicera de tekniska kraven för anslutning och en skälig tid inom vilken nätinnehavaren behandlar de anbudsfrågningar som gäller anslutning.

Anslutningen till elnätet ska, med beaktande av abonnentens skäliga behov och de investeringar i elnätet som behövs för att koppla anslutningen, ske inom en skälig tid från det att anslutningsavtalet ingåtts. En skälig anslutningstid får överskrida 24 månader i stamnätet och högspänningsdistributionsnätet och sex månader i distributionsnätet endast om det behövs på grund av anslutningens omfattning och tekniska genomförande eller om det finns andra särskilda skäl till det.

21 b §

Genomförande av tillgång till elnät

En nätinnehavare ska på begäran till abonnenten lämna ett anbud om anslutning till elnätet samt till nätanvändare, innehavare av energilagringsanläggningar och kunder ett anbud om överförings- och distributionstjänster för el. I anbudet om anslutning ska anges de tekniska kraven för anslutning samt på begäran från abonnenten ges en omfattande och tillräckligt detaljerad uppskattning av anslutningskostnaderna och en bedömning av när anslutningen kan levereras.

49 a §

Centraliserade informationsutbytestjänster för elhandeln

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren svarar inom sitt ansvarsområde för ordandet av det centraliserade informationsutbyte och den centraliserade informationshantering som

Gällande lydelse

för elhandeln). De centraliserade informationsutbytestjänsterna för elhandeln omfattar

5) ordnande av förvaltningen av distributionsnätsinnehavarnas uppgifter om produkt- och fakturarader samt av möjlighet att förvalta detaljförsäljarnas uppgifter om produkt- och fakturarader,

9) bevarande av de uppgifter som gäller tjänsterna enligt 1–8 punkten.

54 §

Tidsfördelning i fråga om eldistributions-tjänster i distributionsnätet

Distributionsnätsinnehavaren ska erbjuda sina distributionsnätsanvändare olika eldistributions-tjänster som motsvarar deras behov.

Föreslagen lydelse

marknadsprocesserna för den elhandel som bedrivs i distributionsnäten förutsätter samt för balansavräkningen i distributionsnäten (*centraliserade informationsutbytestjänster för elhandeln*). De centraliserade informationsutbytestjänsterna för elhandeln omfattar

5) ordnande av förvaltningen och informationsutbytet i fråga om distributionsnätsinnehavarnas uppgifter om produkt- och fakturarader samt av möjlighet att förvalta detaljförsäljarnas uppgifter om produkt- och fakturarader och av informationsutbytet i fråga om dessa uppgifter,

9) förvaltning av gränssnittet för styrning av belastningen samt förvaltning och förmedling av uppgifter som hänför sig till marknadsbaserad styrning av belastningen för slutförbrukaren,

10) bevarande av de uppgifter som gäller tjänsterna enligt 1–9 punkten.

54 §

Tidsfördelning och prisstruktur i fråga om eldistributionstjänster

Distributionsnätsinnehavaren ska erbjuda sina distributionsnätsanvändare eldistributionsprodukter med olika tidsfördelningar och prisstrukturer och som motsvarar användarnas behov.

Prisstrukturen för distributionsavgiften för eldistributionsprodukter kan bestå av en grundavgift, energiavgift och effektavgift. För slutförbrukare vars eldriftsställe är utrustat med huvudsäkringar på över 3 x 63 ampere kan distributionsavgiften också innehålla komponenten reaktiv effekt. Energimyndigheten kan meddela i artikel 18 i elhandelsförordningen avsedda närmare bestämmelser om eldistributionstjänsternas nationella grunder för bestämmande av effektavgiften och tidsfördelningen och om andra strukturer för avgiftskomponenterna.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

54 a §

*Integrering av elektromobilitet i
distributionsnätet*

Distributionsnätsinnehavaren ska på ett icke-diskriminerande sätt samarbeta med företag som äger, utvecklar, använder eller förvaltar laddningsstationer för elfordon för att främja integreringen av elektromobilitet i distributionsnätet.

54 b §

*Information om
distributionsnätsinnehavarens tillgängliga
kapacitet*

Distributionsnätsinnehavaren ska med tre månaders mellanrum på sin webbplats offentliggöra tydliga och transparenta uppgifter om den kapacitet i distributionsnätet och högspänningsdistributionsnät som finns tillgänglig för nya begäranden om anslutning samt grunderna för hur denna kapacitet beräknas. Den tillgängliga kapaciteten ska med beaktande av befintliga och potentiella nätanvändares behov uttryckas med tillräcklig geografisk exakthet, om offentliggörandet inte äventyrar den allmänna säkerheten eller uppgifternas konfidentialitet. Vid offentliggörandet ska det informeras om möjligheten till flexibel anslutning i områden med överföringsbegränsningar.

54 c §

*Behandling av en beställning av anslutning i
distributionsnätet*

Abonnenten kan be distributionsnätsinnehavaren om anslutning till nätet och lämna det behövliga material som hänför sig till det i elektronisk form.

Distributionsnätsinnehavaren ska ge abonnenten tydlig och transparent information om läget i fråga om och

Gällande lydelse

62 §

*Specialbestämmelser som gäller slutna
distributionsnät*

På slutna distributionsnät och deras innehavare tillämpas inte 23, 23 a och 26 a §, 27 § 3 mom., 28, 29, 29 a, 29 b, 50–52, 52 a, 53, 53 a, 54–56, 56 a, 58 och 59 § och 61 a § 2 mom.

Föreslagen lydelse

behandlingen av begäran om anslutning tre månader efter det att anslutningen beställts. En uppdatering av denna information ska ges till abonnenten med tre månaders mellanrum till dess att begäran om anslutning har behandlats slutligt.

62 §

*Specialbestämmelser som gäller slutna
distributionsnät*

På slutna distributionsnät och deras innehavare tillämpas inte 23, 23 a och 26 a §, 27 § 3 mom., 28, 29, 29 a, 29 b, 50–52, 52 a, 53, 53 a, 54, 54 a–54 c, 55, 56, 56 a, 58 och 59 § och 61 a § 2 mom.

65 b §

*Marknadsbaserad styrning av belastningen
för slutförbrukare i distributionsnätet*

Om eldriftsstället i distributionsnätet uppfyller de tekniska kraven kan slutförbrukaren befullmäktiga en detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden att ge instruktioner för styrningen av slutförbrukarens belastning via ett gränssnitt för styrning av belastningen som upprätthålls av enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Fullmakten görs, ändras och återkallas genom ett meddelande från slutförbrukaren till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Ett avtal om en tjänst för styrning av belastningen mellan slutförbrukaren och en tillhandahållare av en marknadsbaserad tjänst för styrning av belastningen förutsätter inte samtycke av distributionsnätsinnehavaren, slutförbrukarens detaljförsäljare eller någon annan part på elmarknaden.

Distributionsnätsinnehavaren ska för ordnandet av marknadsbaserad styrning av belastningen ge den part på elmarknaden som slutförbrukaren i enlighet med 1 mom. har befullmäktigat tillträde till styrning av

Gällande lydelse

84 §

Kapitlets tillämpningsområde och definitioner

I detta kapitel avses med

1) *anslutningsavtal* ett avtal mellan distributionsnätinnehavaren och ägaren eller innehavaren av ett eldriftsställe (abonment) om att eldriftsstället ska anslutas till ett distributionsnät med en nominell spänning på högst 20 kilovolt; om anslutningsavtalet överförs på någon annan, tillämpas bestämmelserna om abonnenter på denna mottagare,

86 §

Upplysningar som ska lämnas innan avtal ingås

Föreslagen lydelse

slutförbrukarens fjärrmättningsapparatur relä för styrning av belastningen. Distributionsnätinnehavaren ska möjliggöra anslutning av slutförbrukarens belastning och utrustning till reläet för styrning av belastningen.

Distributionsnätinnehavaren har trots en fullmakt enligt 1 mom. rätt att vid behov använda reläet för styrning av belastningen vid störningar i elnätet under normala förhållanden, i situationer med elbrist, under i beredskapslagen avsedda undantagsförhållanden eller om det är uppenbart att den marknadsbaserade styrningen av slutförbrukarens belastning äventyrar elnätets driftssäkerhet.

Om slutförbrukaren inte gör en fullmakt enligt 1 mom., ska distributionsnätinnehavaren fortsätta att genomföra den belastningsstyrning som redan varit i bruk hos slutförbrukaren i enlighet med slutförbrukarens nättjänstprodukt eller det avtal som ingåtts med slutförbrukaren. När det befullmäktigande som avses i 1 mom. upphör ska slutförbrukarens nätinnehavare för styrning av belastningen aktivera styrningen av belastningen i enlighet med slutförbrukarens nättjänstprodukt eller något annat genomförande av belastningsstyrning som avtalats med slutförbrukaren, om inte slutförbrukaren gör en ny fullmakt.

Närmare bestämmelser om genomförandet av funktionen för styrning av belastningen och det informationsutbyte som krävs för den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

84 §

Kapitlets tillämpningsområde och definitioner

I detta kapitel avses med

1) *anslutningsavtal* ett avtal mellan distributionsnätinnehavaren och ägaren eller innehavaren av ett *eldriftsobjekt* (abonment) om att eldriftsobjektet ska anslutas till ett distributionsnät med en nominell spänning på högst 20 kilovolt; om anslutningsavtalet överförs på någon annan, tillämpas

Gällande lydelse

Distributionsnätinnehavaren ska innan ett anslutningsavtal ingås lämna en abonnent och innan elnätsavtal ingås en slutförbrukare upplysningar om de centrala villkor som ska tillämpas på avtalet och om tillbudsstående alternativ som gäller innehållet i avtalet, såsom alternativ i fråga om prissättningen. En detaljförsäljare ska innan ett elförsäljningsavtal ingås och en aggregator innan ett aggregeringsavtal sluts lämna slutförbrukaren motsvarande upplysningar.

Abbonnten och slutförbrukaren ska ges åtminstone följande uppgifter:

- 1) tjänsteleverantörens namn och kontaktuppgifter,
- 2) de prestationer eller tjänster som tillhandahålls, deras art och, om det är fråga om ett anslutningsavtal, tidpunkten för anslutningen,
- 3) eventuella underhållstjänster i anslutning till prestationer eller tjänster enligt avtalet,
- 4) metoderna för att abonnenten eller slutförbrukaren ska få information om de avgifter som ska tillämpas på avtalet eller underhållstjänster i anknytning till det,
- 5) avtalets giltighetstid och villkoren för förnyelse och avslutande av avtalet,
- 6) de ersättningar och andra gottgörelser som ska tillämpas om prestationens eller tjänstens kvalitet inte motsvarar det som avtalats,
- 7) det besvär förfarande och förfarande för tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds,
- 8) information om konsumenternas rättigheter, som anges på räkningarna eller på elföretagets webbsidor.

En detaljförsäljare som erbjuder ett elleveransavtal med dynamiska priser ska ge slutförbrukare uppgifter om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med sådana avtal samt om vilka krav avtalet ställer på mätutrustningen.

Föreslagen lydelse

bestämmelserna om abonnenter på denna mottagare,

86 §

Upplysningar som ska lämnas innan avtal ingås

Distributionsnätinnehavaren ska innan ett anslutningsavtal ingås lämna en abonnent och innan elnätsavtal ingås en slutförbrukare upplysningar om de centrala villkor som ska tillämpas på avtalet och om tillbudsstående alternativ som gäller innehållet i avtalet, såsom alternativ i fråga om prissättningen. En detaljförsäljare ska innan ett elförsäljningsavtal ingås och en aggregator innan ett aggregeringsavtal sluts lämna slutförbrukaren motsvarande upplysningar.

Abbonnten och slutförbrukaren ska ges åtminstone följande uppgifter:

- 1) tjänsteleverantörens namn och kontaktuppgifter,
- 2) de prestationer eller tjänster som tillhandahålls, deras art och, om det är fråga om ett anslutningsavtal, tidpunkten för anslutningen,
- 3) eventuella underhållstjänster i anslutning till prestationer eller tjänster enligt avtalet,
- 4) metoderna för att abonnenten eller slutförbrukaren ska få information om de avgifter som ska tillämpas på avtalet eller underhållstjänster i anknytning till det,
- 5) avtalets giltighetstid och villkoren för förnyelse och avslutande av avtalet,
- 6) de ersättningar och andra gottgörelser som ska tillämpas om prestationens eller tjänstens kvalitet inte motsvarar det som avtalats,
- 7) det besvär förfarande och förfarande för tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds,
- 8) information om konsumenternas rättigheter, som anges på räkningarna eller på elföretagets webbsidor.

En detaljförsäljare som erbjuder ett elleveransavtal med dynamiska priser ska ge slutförbrukare uppgifter om möjligheterna, kostnaderna och riskerna med sådana avtal

Gällande lydelse

De uppgifter som avses i 2 mom. ska i överenskommen form skrivas in i avtalet eller bekräftelsen. I avtalet med slutförbrukaren eller i den bekräftelse som sänds till slutförbrukaren ska dessutom synligt ingå ett kortfattat och enkelt formulerat sammandrag av de viktigaste avtalsvillkoren.

Avvikelse från denna paragraf får inte göras i fråga om avtal som berör slutförbrukare.

86 a §

Uppgifter som begärs av slutförbrukaren innan avtal ingås

I syfte att ingå ett elnätavtal och elförsäljningsavtal ska åtminstone följande uppgifter begäras av en slutförbrukare:

- 1) slutförbrukarens namn och kontaktuppgifter,
- 2) uppgifter i syfte att entydigt identifiera slutförbrukaren,
- 3) adressen till det eldriftsställe som avtalet avser.

87 §

Ingående av avtal

Ett anslutningsavtal ska ingås skriftligen. Distributionsnätinnehavaren får inte åberopa ett villkor som inte finns i anslutningsavtalet eller om vilket det inte annars har överenskommit skriftligen.

Föreslagen lydelse

samt om vilka krav avtalet ställer på mätutrustningen.

En detaljförsäljare ska innan ett elförsäljningsavtal ingås informera slutförbrukaren om huruvida detaljförsäljaren tillhandahåller samfakturering. Detaljförsäljaren ska vid avtal om samfakturering ge slutförbrukaren uppgifter om distributionsnätinnehavarens namn och kontaktinformation samt anvisningar om och kontaktinformation för anmälningar om störningar och avbrott i nätet till distributionsnätinnehavaren.

De uppgifter som avses i 2 mom. samt de i 4 mom. avsedda uppgifter som gäller distributionsnätinnehavaren och anmälningar om störningar och avbrott i nätet ska i överenskommen form skrivas in i avtalet eller bekräftelsen. I avtalet med slutförbrukaren eller i den bekräftelse som sänds till slutförbrukaren ska dessutom synligt ingå ett kortfattat och enkelt formulerat sammandrag av de viktigaste avtalsvillkoren.

Avvikelse från denna paragraf får inte göras i fråga om avtal som berör slutförbrukare.

86 a §

Uppgifter som begärs av slutförbrukaren innan avtal ingås

I syfte att ingå ett elnätavtal och elförsäljningsavtal ska åtminstone följande uppgifter begäras av en slutförbrukare:

- 1) slutförbrukarens namn och kontaktuppgifter,
- 2) uppgifter i syfte att entydigt identifiera slutförbrukaren,
- 3) adressen till det eldriftsställe som avtalet avser.

Om uppgifterna ändras ska slutförbrukaren själv meddela sin nya faktureringsadress, om den är en annan än eldriftsställets adress.

87 §

Ingående av avtal

Gällande lydelse

Elnätsavtalet och elförsäljningsavtalet för ett visst eldriftsställe får endast ingås med samma slutförbrukare, som kan vara en eller flera. Elnätsavtalet och elförsäljningsavtalet ska ingås skriftligen, om en avtalspart kräver detta.

Om en näringsidkare erbjuder konsumenten ett i 1 eller 2 mom. avsett avtal per telefon och konsumenten då meddelar sin önskan att ingå avtal med näringsidkaren, ska de krav som anges i 6 kap. 12 a § i konsumentskyddslagen iakttagas vid ingåendet av avtal, om inte något annat följer av 3 mom. i den paragrafen.

En slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten ska ha möjlighet att ingå ett sådant avtal med detaljförsäljaren som utöver elleverans omfattar den service som ingår i eldistributionen.

För ingående av ett elleveransavtal med dynamiska priser förutsätts en uttrycklig viljeyttring från slutförbrukaren. En detaljförsäljare får inte hänvisa till ett villkor som inte grundar sig på slutförbrukarens uttryckliga viljeförklaring.

Föreslagen lydelse

Ett anslutningsavtal ska ingås skriftligen och utan obefogat dröjsmål efter det att nätinnehavaren har tagit emot anslutningsbeställningen och de uppgifter om abonnentens elanläggningar som anslutningen förutsätter.

Distributionsnätinnehavaren får inte åberopa ett villkor som inte finns i anslutningsavtalet eller om vilket det inte annars har överenskommit skriftligen.

Elnätsavtalet och elförsäljningsavtalet för ett visst eldriftsställe får endast ingås med samma slutförbrukare, som kan vara en eller flera. Elnätsavtalet och elförsäljningsavtalet ska ingås skriftligen, om en avtalspart kräver detta.

Om en näringsidkare erbjuder konsumenten ett i 1 eller 2 mom. avsett avtal per telefon och konsumenten då meddelar sin önskan att ingå avtal med näringsidkaren, ska de krav som anges i 6 kap. 12 a § i konsumentskyddslagen iakttagas vid ingåendet av avtal, om inte något annat följer av 3 mom. i den paragrafen.

(upphävs)

För ingående av ett elleveransavtal med dynamiska priser förutsätts en uttrycklig viljeyttring från slutförbrukaren. En detaljförsäljare får inte hänvisa till ett villkor som inte grundar sig på slutförbrukarens uttryckliga viljeförklaring.

Om ett elförsäljningsavtal har ingåtts med en konsument vid sådan hemförsäljning eller distansförsäljning som avses i 6 kap. i konsumentskyddslagen eller på något annat sätt utanför detaljförsäljarens fasta driftställe, ska elleveransen enligt avtalet inledas senast 90 dygn från det att avtalet ingicks. Om elleveransen inte kan inledas inom 90 dygn från det att avtalet ingicks, förfaller avtalet. Efter att ha fått kännedom om att elleveransen inte kan inledas inom 90 dygn från det att avtalet ingicks ska detaljförsäljaren utan dröjsmål underrätta konsumenten om att avtalet förfaller. Avgifter som baserar sig på avtalet får inte tas ut hos konsumenten innan elleveransen inleds. Vad

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som föreskrivs ovan i detta moment tillämpas inte, om konsumenten på eget initiativ har kontaktat näringsidkaren eller om näringsidkaren har kontaktat konsumenten på dennes uttryckliga begäran för att ingå ett elförsäljningsavtal.

92 a §

Avgift för uppsägning av elförsäljningsavtal och aggregationsavtal

Om slutförbrukaren genom att säga upp ett tidsbegränsat elförsäljningsavtal eller aggregationsavtal bryter mot avtalet, får det tas ut en avgift för uppsägningen endast om det har avtalats om detta i avtalet.

Avgiften ska vara proportionell och får inte överstiga de direkta ekonomiska förluster som uppsägningen av avtalet föranleder detaljförsäljaren eller aggregatorn. Detaljförsäljaren eller aggregatorn har bevisbördan för de direkta ekonomiska förlusterna.

Om det inte har avtalats att uppsägningsavgiften uppgår till ett visst belopp, ska grunderna för bestämmandet av uppsägningsavgiften anges i avtalsvillkoren. Detaljförsäljaren ska på begäran utan dröjsmål och avgiftsfritt ge slutförbrukaren entydig information om uppsägningsavgiftens storlek i det aktuella fallet innan avtalet sägs upp.

Avvikelse från bestämmelserna i denna paragraf får inte genom avtal göras till nackdel för slutförbrukaren.

101 §

Ansvariga aktörer

En slutförbrukare har alltid rätt att hos distributionsnätinnehavaren framställa krav som grundar sig på ett fel eller på ett sådant avbrott i eldistributionen som avses i 100 §, med undantag av krav som beror på felaktig eller försenad faktura från försäljaren. Kravet ska framställas inom skälig tid från det att slutförbrukaren upptäckte eller borde ha upptäckt felet eller avbrottet i eldistributionen

99 a §

Behandling av kundklagomål

Slutförbrukaren ska ha rätt till en god standard i fråga om behandlingen av klagomål som gäller eldistribution och andra nättjänster, elleverans samt aggregering. En distributionsnätinnehavare, detaljförsäljare och aggregator ska hantera klagomål på ett enkelt, rättvist och snabbt sätt.

101 §

Gällande lydelse

och hade de uppgifter om distributionsnätsinnehavaren som behövs för att framställa kravet.

Distributionsnätsinnehavaren svarar för ett fel gentemot en konsument, om inte distributionsnätsinnehavaren inom skälig tid från att ha fått kännedom om kravet meddelar konsumenten vilken detaljförsäljare som är ansvarig för felet och som åtar sig att svara för det skadestånd eller det prisavdrag som blir följden av felet.

Distributionsnätsinnehavaren och en detaljförsäljare som levererar el via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp svarar gentemot slutförbrukaren för ett sådant avbrott i eldistributionen eller elleveransen som avses i 100 §. Dessutom ansvarar distributionsnätsinnehavaren för avbrott i eldistributionen i sitt nät också gentemot en slutförbrukare som köper el via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp som har anslutits till innehavarens distributionsnät, om inte distributionsnätsinnehavaren inom en skälig tid från att ha fått kännedom om kravet meddelar slutförbrukaren vilken detaljförsäljare som åtar sig att svara för den standardersättning som grundar sig på avbrottet i eldistributionen.

103 §

Avbrott i eldistributionen eller elleveransen av skäl som beror på slutförbrukaren

Eldistributionen eller elleveransen kan avbrytas om slutförbrukaren i väsentlig grad har försummat att betala avgifterna till distributionsnätsinnehavaren eller

Föreslagen lydelse

Ansvariga aktörer

En slutförbrukare har alltid rätt att hos distributionsnätsinnehavaren framställa krav som grundar sig på ett fel eller på ett sådant avbrott i eldistributionen som avses i 100 §, med undantag av krav som baserar sig på *försäljarens felaktiga eller försenade faktura eller en felaktig eller försenad gemensam faktura som ingår i samfakturering*. Kravet ska framställas inom skälig tid från det att slutförbrukaren upptäckte eller borde ha upptäckt felet eller avbrottet i eldistributionen och hade de uppgifter om distributionsnätsinnehavaren som behövs för att framställa kravet.

Distributionsnätsinnehavaren svarar för ett fel gentemot en konsument, om inte distributionsnätsinnehavaren inom skälig tid från att ha fått kännedom om kravet meddelar konsumenten vilken detaljförsäljare som är ansvarig för felet och som åtar sig att svara för det skadestånd eller det prisavdrag som blir följden av felet.

Distributionsnätsinnehavaren och en detaljförsäljare som levererar el via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp svarar gentemot slutförbrukaren för ett sådant avbrott i eldistributionen eller elleveransen som avses i 100 §. Dessutom ansvarar distributionsnätsinnehavaren för avbrott i eldistributionen i sitt nät också gentemot en slutförbrukare som köper el via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp som har anslutits till innehavarens distributionsnät, om inte distributionsnätsinnehavaren inom en skälig tid från att ha fått kännedom om kravet meddelar slutförbrukaren vilken detaljförsäljare som åtar sig att svara för den standardersättning som grundar sig på avbrottet i eldistributionen.

Detaljförvärfaren är slutförbrukarens kontaktpunkt i fråga om samfakturering. Om slutförbrukaren meddelar ett fel som hänförs till sådana uppgifter i en faktura som detaljförsäljaren inte kan kontrollera, ska detaljförsäljaren sända meddelandet från

Gällande lydelse

detaljförsäljaren eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet. Innan eldistributionen eller elleveransen avbryts ska en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott sändas till slutförbrukaren och därefter tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts en separat varning om att distributionen eller leveransen kommer att avbrytas. I en varning som sänds till en konsument ska det nämnas hur konsumenten ska gå till väga för att kunna återropa de rättigheter som nämns i denna paragraf och också ges anvisningar om hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt. Eldistributionen eller elleveransen får avbrytas tidigast fem veckor efter det att avgiften har förfallit till betalning eller något annat avtalsbrott första gången har meddelats slutförbrukaren och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då eldistributionen eller elleveransen enligt varningen kommer att avbrytas.

Om försummelsen av betalningen har berott på sådana betalningssvårigheter som slutförbrukaren har råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem, får eldistributionen eller elleveransen avbrytas tidigast två månader efter den dag då avgiften förföll till betalning.

Eldistributionen eller elleveransen till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller till en del av en sådan där uppvärmningen är beroende av el, får trots obetalda avgifter inte avbrytas under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften.

Eldistributionen eller elleveransen till ett objekt där de säkerhetsarrangemang som behövs för att förebygga olyckor är beroende av el och där avbrott i distribution eller

Föreslagen lydelse

slutförbrukaren vidare så att distributionsnätinnehavaren kan behandla saken.

103 §

Avbrott i eldistributionen eller elleveransen av skäl som beror på slutförbrukaren

Eldistributionen eller elleveransen kan avbrytas om slutförbrukaren i väsentlig grad har försummat att betala avgifterna till distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet. Innan eldistributionen eller elleveransen avbryts ska en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott sändas till slutförbrukaren och därefter tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts en separat varning om att distributionen eller leveransen kommer att avbrytas.

Anmärkning om betalningsförsummelse och varning om avbrott får göras också på något annat varaktigt sätt, om slutförbrukaren separat skriftligen eller elektroniskt har gett sitt samtycke till detta och leverantören med tillräcklig noggrannhet försäkrat sig om att anmärkningen eller varningen verkligen når slutförbrukaren. I en varning som sänds till en konsument ska det nämnas hur konsumenten ska gå till väga för att kunna återropa de rättigheter som nämns i denna paragraf och också ges anvisningar om hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt. Eldistributionen eller elleveransen får avbrytas tidigast fem veckor efter det att avgiften har förfallit till betalning eller något annat avtalsbrott första gången har meddelats slutförbrukaren och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då eldistributionen eller elleveransen enligt varningen kommer att avbrytas.

Om försummelsen av betalningen har berott på sådana betalningssvårigheter som slutförbrukaren har råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem, får eldistributionen

Gällande lydelse

leverans ger upphov till olycksrisk får trots obetalda avgifter inte avbrytas förrän fyra månader har förflutit från den obetalda avgiftens förfallodag. Avvikelse från detta moment får inte göras genom avtal.

105 a §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna om fakturering i detta kapitel tillämpas på detaljförsäljare, distributionsnätsinnehavare och aggregatorer som producerar tjänster enligt detta kapitel för slutförbrukare.

105 c §

Faktureringsuppgifter

I slutförbrukarens faktura ska följande faktureringsuppgifter tydligt specificeras:

- 1) tjänsteleverantörens namn och kontaktuppgifter, telefonnummer och e-postadress,
 - 2) det pris som ska betalas,
 - 3) fakturans förfallodag,
 - 4) antalet mätbara storheter eller, om faktureringen grundar sig på aggregerade storheter som bildas utifrån mätbara storheter, antalet sådana storheter, som ligger till grund för faktureringen under faktureringsperioden,
 - 5) en specifikation av hur priset på prestationen eller tjänsten bildas,
 - 6) prestationens eller tjänstens namn,
 - 7) slutförbrukarens eldriftsställes nummer,
 - 8) avtalets giltighetstid.
-

Föreslagen lydelse

eller elleveransen avbrytas tidigast två månader efter den dag då avgiften förföll till betalning.

Elddistributionen eller elleveransen till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller till en del av en sådan där uppvärmningen är beroende av el, får trots obetalda avgifter inte avbrytas under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den obetalda avgiften.

Elddistributionen eller elleveransen till ett objekt där de säkerhetsarrangemang som behövs för att förebygga olyckor är beroende av el och där avbrott i distribution eller leverans ger upphov till olycksrisk får trots obetalda avgifter inte avbrytas förrän fyra månader har förflutit från den obetalda avgiftens förfallodag. Avvikelse från detta moment får inte göras genom avtal.

När slutförbrukarens fakturering omfattas av samfakturering baserar sig avbrytandet av elleveransen eller distributionen av skäl som beror på slutförbrukaren på det totala beloppet av en fordran som gäller den gemensamma fakturan.

105 a §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna om fakturering i detta kapitel tillämpas på detaljförsäljare, distributionsnätsinnehavare och aggregatorer som levererar el eller producerar i denna lag avsedda tjänster för slutförbrukare. *Bestämmelserna om samfakturering i detta kapitel tillämpas dock endast på detaljförsäljare och distributionsnätsinnehavare.*

105 c §

Faktureringsuppgifter

I slutförbrukarens faktura ska följande faktureringsuppgifter tydligt specificeras:

- 1) tjänsteleverantörens namn och kontaktuppgifter, telefonnummer och e-postadress,

Gällande lydelse

105 e §

Andra uppgifter som ska ges i fakturan

Utöver faktureringsuppgifterna ska
slutförbrukaren i fakturan ges uppgifter om

4) de centraliserade serviceställen där
behövliga uppgifter om slutförbrukares
rättigheter, gällande lagstiftning och
tillgängliga tvistlösningsförfaranden står till
buds för slutförbrukare.

Föreslagen lydelse

2) det pris som ska betalas,

3) fakturans förfallodag,

4) antalet mätbara storheter eller, om
faktureringen grundar sig på aggregerade
storheter som bildas utifrån mätbara storheter,
antalet sådana storheter, som ligger till grund
för faktureringen under faktureringsperioden,

5) en specifikation av hur priset på
prestationen eller tjänsten bildas,

6) prestationens eller tjänstens namn,

7) slutförbrukarens eldriftsställes nummer,

8) avtalets giltighetstid.

*Vid samfakturering ska i de uppgifter som
avses i 1 mom. 1, 2, 4, 5 och 6 punkten
specificeras vilka uppgifter som gäller
distributionsnätinnehavaren och dennes
fordran.*

105 e §

Andra uppgifter som ska ges i fakturan

Utöver faktureringsuppgifterna ska
slutförbrukaren i fakturan ges uppgifter om

4) de centraliserade serviceställen där
behövliga uppgifter om slutförbrukares
rättigheter, gällande lagstiftning och
tillgängliga tvistlösningsförfaranden står till
buds för slutförbrukare,

5) *distributionsnätinnehavarens namn och
kontaktinformation när det är fråga om
samfakturering samt anvisningar och
kontaktinformation för att till
distributionsnätinnehavaren anmäla
störningar och avbrott i nätet.*

105 i §

Samfakturering

*En detaljförsäljare får på begäran av eller
med samtycke av en slutförbrukare vars
eldriftsställe är utrustat med huvudsäkringar
på högst 3 x 63 ampere eller till vars
eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el
köps per år tillhandahålla fakturering för
elleverans och den service som ingår i*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

eldistributionen på en enda faktura (samfakturering). Avtal om att samfakturering tas i bruk ska ingås skriftligen eller på något annat varaktigt sätt mellan detaljförsäljaren och slutförbrukaren. Om detaljförsäljaren erbjuder möjlighet till samfakturering ska möjligheten erbjudas slutförbrukarna på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt. Tillhandahållande av samfakturering kan vägras en enskild slutförbrukare endast av vägande skäl.

Vid samfakturering betalar slutförbrukaren hela slutsumman på fakturan till detaljförsäljaren. Detaljförsäljaren ska till distributionsnätsinnehavaren redovisa dennes andel av slutförbrukarens betalning som gäller en fordran. Om slutförbrukaren har bestridit endast detaljförsäljarens andel av fakturan, ska detaljförsäljaren till distributionsnätsinnehavaren överföra distributionstjänstens andel av slutförbrukarens betalning.

Detaljförväjaren och distributionsnätsinnehavaren ska lämna de uppgifter som krävs för samfaktureringen till enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln. Detaljförsäljaren ska via enheten för centraliserat informationsutbyte inom elhandeln informera distributionsnätsinnehavaren om en slutförbrukares betalningsförsummelser.

Energimyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om villkor som ska tillämpas av distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren vid samfakturering. Villkoren ska utarbetas i samordning med nättinnehavarna och vid utarbetandet ska detaljförsäljarna samt berörda nätanvändare och andra parter på elmarknaden höras. Distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren ska vid samfakturering tillämpa de villkor som fastställts av Energimyndigheten.

Närmare bestämmelser om betalningstid och betalningsarrangemang mellan detaljförsäljaren och distributionsnätsinnehavaren samt de uppgifter som ska lämnas till enheten för centraliserat informationsutbyte inom

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse
elhandeln får utfärdas genom förordning av statsrådet.

105 j §

Distributionsnättsinnehavarens skyldighet att delta i samfakturering

Distributionsnättsinnehavaren är skyldig att delta i samfakturering på detaljförsäljarens begäran, om det har avtalats om samfakturering mellan detaljförsäljaren och slutförbrukaren.

Distributionsnättsinnehavaren kan för att trygga sina fordringar som hänför sig till samfaktureringen kräva att detaljförsäljaren ställer en säkerhet för eventuella fall av sådana brister eller försummelser i redovisningen av distributionsnättsinnehavarens fordringar som beror på detaljförsäljaren. Distributionsnättsinnehavaren kan vägra att ordna samfakturering, om detaljförsäljaren inte ställer en tillräcklig säkerhet. Distributionsnättsinnehavaren får kräva en säkerhet, om detaljförsäljarens kreditvärdighet enligt allmänt tillgängliga kriterier har försämrats. Detaljförsäljaren ska lämna distributionsnättsinnehavaren en utredning om sin kreditvärdighet.

Om det bedöms att det behövs en säkerhet, ska dess maximibelopp beräknas så, att det är en uppskattning av den mängd energi i kilowattimmar som detaljförsäljaren levererar inom distributionsnättsinnehavarens område under de följande tre månaderna multiplicerat med den genomsnittliga skattepliktiga avgiften för distributionstjänsten i cent per kilowattimme och ökat med grundavgifterna för distributionstjänsten för de följande tre månaderna.

Behovet av säkerhet och säkerhetens belopp ska granskas på nytt senast när det sker väsentliga förändringar i villkoren för kravet på säkerhet eller i grunderna för säkerhetens belopp.

Distributionsnättsinnehavaren har rätt att avsluta samfaktureringen genom att meddela detaljförsäljaren om saken, om

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

detaljför säljaren väsentligen försummar sin betalningsskyldighet eller sina andra skyldigheter i anslutning till samfaktureringen.

Distributionsnättsinnehavaren ska utan dröjsmål meddela slutförbrukaren om återgången till separat fakturering.

Distributionsnättsinnehavaren ska meddela Energimyndigheten att samfaktureringen upphör i enlighet med 5 mom. Energimyndigheten bedömer med anledning av meddelandet om detaljför säljaren på grund av brott mot skyldigheterna i anslutning till samfakturering ska åläggas att avbryta samfaktureringen också med andra distributionsnättsinnehavare för en viss tid.

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om ställande av en i 2 mom. avsedd säkerhet och om beräkningsgrunderna för säkerheten samt om förfarandet som ska iakttas vid avslutande av samfakturering enligt 5 mom.

105 k §

Indrivning av en fordran som faktureras genom samfakturering

Detaljför säljaren har utan särskilt avtal rätt att hos slutförbrukaren driva in distributionsnättsinnehavarens andel av den gemensamma fakturan och vara fordringsägare för den gemensamma fakturan. Trots vad som föreskrivs någon annanstans i lag om sekretessbelagda uppgifter har nättsinnehavaren rätt att ge detaljför säljaren de uppgifter som är nödvändiga för att på ett ändamålsenligt sätt driva in den gemensamma fakturan. Bestämmelser om skydd för personuppgifter som erhållits för indrivning utfärdas särskilt.

I den gemensamma fakturan ska detaljför säljarens och distributionsnättsinnehavarens andelar specificeras så att slutförbrukaren vid behov kan rikta sin betalning eller kräva att den riktas endast till endera andelen. Distributionsnättsinnehavaren får inte driva in fordringar som gäller en gemensam faktura direkt hos slutförbrukaren eller ha någon

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

annan att driva in dem under den tid detaljförsäljaren är fordringsägare. En betalning som slutförbrukaren gör till detaljförsäljaren är giltig gentemot distributionsnätinnehavaren. Också ett avtal mellan slutförbrukaren och detaljförsäljaren om betalningstiden, betalnings sättet eller något annat arrangemang som hänför sig till betalningen av en fordran binder distributionsnätinnehavaren.

Vid indrivning av en fordran som faktureras genom samfakturering ska detaljförsäljaren eller den som yrkesmässigt bedriver indrivningsverksamhet informera konsumenten om vem konsumenten kan kontakta för att avtala om eventuella betalningsarrangemang. Vid indrivning av fordringar som faktureras genom samfakturering iakttas i övrigt lagen om indrivning av fordringar (513/1999). Tillsyn över iakttagandet av författningar som gäller indrivning av fordringar som faktureras genom samfakturering utövas av konsumentombudsmannen, om indrivningen gäller en konsumentfordran.

Detaljför säljaren eller den som handlar på uppdrag av detaljförsäljaren ansvarar för den i 103 § avsedda varningen om att eldistributionen eller elleveransen kommer att avbrytas. Detaljförsäljarens försummelse att redovisa andelen distributionsavgifter till distributionsnätinnehavaren av orsaker som inte beror på slutförbrukaren utgör inte en i 102 eller 103 § avsedd grund för att avbryta eldistributionen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 49 a, 65 b, 86, 86 a och 101 §, 103 § 5 mom. och 105 a, 105 c, 105 e och 105 i – 105 k § träder dock i kraft först den 1 september 2026.

Det 87 § 4 mom. som upphävs genom denna lag tillämpas till och med den 31 augusti 2026.

De bestämmelser i denna lag som gäller i 105 i § avsedd samfakturering får inte tillämpas till skada för en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten på ett avtal

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som ingåtts med stöd av 87 § 4 mom. före den 1 september 2026.

Bestämmelserna i 92 a § i denna lag tillämpas inte på avtal som ingåtts före lagens ikraftträdande.

2.

Lag

om ändring av lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ett jämförelseverktyg för elleveransavtal (498/2023) 1 §, 2 § 4 punkten samt 5 och 8 §, samt
fogas till 2 § en ny 5 punkt som följer:

Gällande lydelse

1 §

Jämförelseverktyg för elleveransavtal

Energimyndigheten ska upprätthålla en webbplats med vars hjälp slutkunder kan jämföra de elleveransavtal detaljförsäljare erbjuder, inklusive elleveransavtal med dynamiska priser.

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

4) *avtal med dynamiska elpriser* ett avtal om leverans av el mellan en detaljförsäljare och en slutkund som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, inbegripet dagen före- och intradagsmarknaderna, med intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden.

Föreslagen lydelse

1 §

Jämförelseverktyg för elleveransavtal

Energimyndigheten ska upprätthålla en webbplats med vars hjälp slutkunder kan jämföra de elleveransavtal detaljförsäljare erbjuder, inklusive elleveransavtal med dynamiska priser *och detaljförsäljares köpeanbud för den el som slutkunderna själva producerar.*

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

4) *avtal med dynamiska elpriser* ett avtal om leverans av el mellan en detaljförsäljare och en slutkund som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, inbegripet dagen före- och intradagsmarknaderna, med intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden,

Gällande lydelse

5 §

Anmälningsplikt för detaljförsäljare

En detaljförsäljare som registrerat sig för jämförelseverktyget ska meddela Energimyndigheten de priser och villkor för detaljförsäljning, eller om det är fråga om ett elleveransavtal med dynamiska priser eller något annat elförsäljningsavtal som bygger på en variabel storhet, de grunder för hur priserna bestäms enligt vilka detaljförsäljaren säljer eller tillhandahåller el till konsumenter och slutkunder med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kilowattimmar. Anmälan får inte innehålla någon sådan osann eller vilseledande information som avses i 2 kap. 6 § i konsumentskyddslagen (38/1978), som kan leda till att konsumenten eller slutkunden fattar ett sådant köpbeslut som han eller hon annars inte skulle ha fattat.

Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter om priser och villkor för detaljförsäljning eller om grunderna för hur priserna bestäms som ska

Föreslagen lydelse

5) slutkund som använder egenproducerad förnybar energi en slutkund som är verksam inom den egna på ett avgränsat område belägna fastigheten och som producerar förnybar el för egen användning och som får lagra eller sälja egenproducerad förnybar el, förutsatt att denna verksamhet för andra slutkunder än konsumenter som använder egenproducerad förnybar energi inte är slutkundens primära kommersiella verksamhet eller yrkesverksamhet.

5 §

Anmälningsplikt för detaljförsäljare

En detaljförsäljare som registrerat sig för jämförelseverktyget ska meddela Energimyndigheten de priser och villkor för detaljförsäljning, eller om det är fråga om ett elleveransavtal med dynamiska priser eller något annat elförsäljningsavtal som bygger på en variabel storhet, de grunder för hur priserna bestäms enligt vilka detaljförsäljaren säljer eller tillhandahåller el till konsumenter och slutkunder med en förväntad årsförbrukning under 100 000 kilowattimmar.

En i 1 mom. avsedd detaljförsäljare ska meddela Energimyndigheten inköspriserna eller grunderna för fastställandet av inköspriset samt andra villkor utifrån vilka detaljförsäljaren erbjuder sig att köpa el som matats in i nätet av en slutkund som använder egenproducerad förnybar energi.

Anmälan får inte innehålla någon sådan osann eller vilseledande information som avses i 2 kap. 6 § i konsumentskyddslagen (38/1978), som kan leda till att konsumenten eller slutkunden fattar ett sådant köpbeslut som han eller hon annars inte skulle ha fattat.

Energimyndigheten får meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter om priser för detaljförsäljning och inköspriser eller grunderna för hur priserna bestäms samt om

Gällande lydelse

ges in till myndigheten, hur uppgifterna ska specificeras och hur de ska lämnas.

8 §

Publiceringsförbud för viss tid

Energimyndigheten kan besluta om publiceringsförbud för en viss tid om högst sex månader för elleveransavtal som en detaljförsäljare erbjuder. En förutsättning för publiceringsförbud är att detaljförsäljaren upprepade gånger till jämförelseverktyget har lämnat sådana osanna eller vilseledande uppgifter som avses i 5 § 1 mom. om elleveransavtal som detaljförsäljaren erbjuder. Energimyndigheten ska innan ett publiceringsförbud meddelas varna detaljförsäljaren för att dess verksamhet kan leda till att ett publiceringsförbud meddelas om detaljförsäljaren fortsätter med sådan verksamhet som utgör en förutsättning för ett publiceringsförbud för viss tid.

Energimyndigheten kan begära ett utlåtande av konsumentombudsmannen över en detaljförsäljares verksamhet innan detaljförsäljaren meddelas en varning eller ett publiceringsförbud.

Föreslagen lydelse

andra villkor för avtalen som ska ges in till myndigheten, hur uppgifterna ska specificeras och hur de ska lämnas.

8 §

Publiceringsförbud för viss tid

Energimyndigheten kan besluta om publiceringsförbud i jämförelseverktyget för en viss tid om högst sex månader för elleveransavtal som en detaljförsäljare erbjuder *eller för köpeanbud som avses i 5 § 2 mom.* En förutsättning för publiceringsförbud är att detaljförsäljaren upprepade gånger till jämförelseverktyget har lämnat sådana osanna eller vilseledande uppgifter som avses i 5 § 3 mom. om elleveransavtal som detaljförsäljaren erbjuder. Energimyndigheten ska innan ett publiceringsförbud meddelas varna detaljförsäljaren för att dess verksamhet kan leda till att ett publiceringsförbud meddelas om detaljförsäljaren fortsätter med sådan verksamhet som utgör en förutsättning för ett publiceringsförbud för viss tid.

Energimyndigheten kan begära ett utlåtande av konsumentombudsmannen över en detaljförsäljares verksamhet innan detaljförsäljaren meddelas en varning eller ett publiceringsförbud.

Denna lag träder i kraft den 20 .